

การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยพัฒนาประสิทธิภาพ
การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

โดย

นายสันติธร ยิ้มละมัย
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจของ นายสันติธร ยิ้มละมัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

พลโท

(พิสิณฑ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายสันติธร ยิ้มละมัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ภาษีทรัพย์สินเป็นแหล่งรายได้สำคัญซึ่งสะท้อนความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เดิมประเทศไทยจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน จากภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 และภาษีที่โรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ มาเป็นเวลานาน และมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ จึงส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทำให้รายได้จัดเก็บเองที่ผ่านมานี้ไม่เพียงพอและต้องพึ่งพาการจัดเก็บภาษีและเงินอุดหนุนของ รัฐบาล ดังนั้น จึงมีการตราพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

งานวิจัยเล่มนี้แบ่งการศึกษารายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) เปรียบเทียบโครงสร้างระบบ ภาษีทรัพย์สินของไทยและต่างประเทศ (3) วิเคราะห์สถานการณ์การจัดเก็บรายได้ ว่ามีประเด็น ทำทนายใดบ้าง โดยมองจากมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดต่าง ๆ รวมไปถึงมุมมอง ของเจ้าหน้าที่และผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งทำการสำรวจผ่านแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาประมวลผล และ (4) ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านพฤติกรรมศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในระยะสั้นจะส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านความเข้าใจในตัวกฎหมาย รวมถึง ปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ที่เพิ่มสูงขึ้น จากการสำรวจเพื่อจัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง กอปรกับมาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามกฎหมายในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง แต่ในระยะยาว เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลทรัพย์สินที่ครบถ้วนจะทำให้การดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป มีความสะดวก และจะมีรายได้จัดเก็บเองที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาประเมิน ทุนทรัพย์ โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดงานวิจัยในระยะสั้น คือ การบูรณาการข้อมูล วิเคราะห์ ความคุ้มค่าระหว่างต้นทุนในการจัดเก็บภาษีกับรายได้ และในระยะยาว คือ การนำผลสะท้อน ของการบังคับใช้กฎหมาย มาวิเคราะห์เพื่อทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และเพิ่มแหล่งรายได้ใหม่

Abstract

Title Establishing economic prosperity through development of efficiency for collection of revenue of local administrative organizations : a case study of land and building tax collection

Field Economics

Name Mr. Suntithorn Yimlamai

Course NDC Class 62

Own-source revenues represent self-reliance and fiscal decentralization of local administrative organizations. Land and building tax is an important source of the revenues. The tax was collected according to the Local Maintenance Tax Act, B.E. 2508 and Building and Land Tax Act, B.E. 2475. This was a hindrance to effective collection of the tax and resulted in low amounts of taxes collected, insufficiency of revenues for local administrative organizations and the need of local administrative organizations for governmental subsidies. Thus, the Land and Building Tax Act, B.E. 2562 was enacted to overcome the problems. This study aimed to investigate effects of the enactment through (1) the system of collection revenues of the local administration with respect to the land and building tax (2) comparison of structures of tax systems of Thailand with foreign countries (3) identification of challenging issues in collection of taxes performed by local administrative organizations through the lens of local administrative organizations, the officials and taxpayers via using questionnaires and (4) suggestions encompassing the political, legal, economic and behavioral aspects for enhancing effectiveness in tax collection of local administrative organizations.

This study found that, in the short run, the enactment of Land and Building Tax Act, B.E. 2562 affected the operation of the officials in local administrative organizations with respect to understanding of the new act. It also resulted in the increased amount of work of the officials due to the need to conduct surveys in order that the account of land and building list could be generated and a reduction in the amount of collected taxes owing to tax exemptions effective from B. E. 2562 to 2565. Nevertheless, in the long term, once local administrative organizations had a complete database, collection of land and building taxes would afterward be performed with high effectiveness. This would also give rise to the increased amount of collected taxes stemmed from the appreciation of price of lands adjusted to be in accordance with appraisal values. This study provided suggestions regarding the betterment of tax collection. It suggested that, in a short term, there be the integration of information among organizations and analyses costs and revenues from tax collection. Its suggestion in the long run was that feedbacks received after the enactment of Land and Building Tax Act, B.E. 2562 should be taken into account so that future adjustments would be made to enhance effectiveness of tax collection and novel approaches to generating revenues for local administrative organizations could be found.

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง “การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ วิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึก เปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศ และเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ทั้งนี้ การศึกษานี้มุ่งเน้นประเด็นการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากทิศทางการปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นสำคัญ โดยผลการศึกษาของเอกสารวิจัยฉบับนี้ มาจากการวิเคราะห์ผ่านตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากแบบสอบถามผู้บริหารท้องถิ่น บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถนำแนวทางไปพัฒนาและต่อยอดการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ นำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

(นายสันติธร ยิ้มละมัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความอนุเคราะห์ยิ่งของคณะกรรมการ ประเมินการแถลงเอกสารวิจัยทุกท่าน ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้คำแนะนำในการพัฒนา ต่อยอดงานวิจัยชิ้นนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งขอขอบพระคุณ พลโท พิสิทธิ์ ปฐมเฒ่า ผู้อำนวยการ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำเอกสาร วิจัยและแนวทางในการค้นคว้ามาโดยตลอด

นอกจากนี้ ต้องขอขอบคุณนายประยูร รัตนเสนีย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสารวิจัย ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่คอยอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล และขอขอบคุณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูลเชิงประจักษ์ในฐานะ หน่วยจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะวิทยากรผู้บรรยายหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ตลอดจนเจ้าหน้าที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

(นายสันติธร ยิ้มละมัย)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	7
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	8
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)	9
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านรัฐศาสตร์	13
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านนิติศาสตร์	20
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์	25
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์	30
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	31
พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561	34
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 254๖	37
พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูก ๓ พ.ศ. 2562	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารบทความเกี่ยวกับการพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57

กรอบแนวคิดของการวิจัย	59
สรุป	60
บทที่ 3 ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	61
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	61
วิธีดำเนินการวิจัย	63
การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย	64
สรุป	90
บทที่ 4 การพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	92
การพัฒนาด้านรัฐศาสตร์	92
การพัฒนาด้านนิติศาสตร์	94
การพัฒนาด้านเศรษฐศาสตร์	95
การพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์	96
สรุป	98
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	99
สรุป	100
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	122
ผนวก ก แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	123
ผนวก ข แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (สำหรับประชาชน)	135
ประวัติย่อผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1 - 1	แสดงภาพรวมโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2
1 - 2	แสดงภาพรวมรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง แยกตามประเภทรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2561	3
2 - 1	แสดงประเภทและมูลค่าที่ดินที่ได้รับการยกเว้นภาษี	40
2 - 2	แสดงอัตราภาษีกรณีประกอบเกษตรกรรมของบุคคลธรรมดา	41
2 - 3	แสดงอัตราภาษีกรณีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน	41
2 - 4	แสดงอัตราภาษีกรณีสิ่งปลูกสร้าง (ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน) ของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน	42
2 - 5	แสดงอัตราภาษีกรณีใช้ประโยชน์อื่น ๆ ใช้อยู่อาศัยแบบอื่น ๆ	42
2 - 6	แสดงอัตราภาษีกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อื่น นอกจากประกอบเกษตรกรรมและเป็นที่อยู่อาศัย	42
2 - 7	แสดงอัตราภาษีกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่า หรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ	43
2 - 8	แสดงอัตราภาษีตามมูลค่าของฐานภาษี อัตราภาษีใน 2 ปีแรก	43
2 - 9	แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes)	45
2 - 10	แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับเทศบาล (Municipal Taxes)	48
2 - 11	แสดงแหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	51
2 - 12	แสดงรายได้จากภาษีทางตรงที่มาจากภาษี 4 ประเภท	51
3 - 1	แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ทอดแบบสอบถาม	61
3 - 2	แสดงค่าคะแนนของมาตรวัดแบบประเมินค่า	65
3 - 3	แสดงช่วงคะแนนของมาตรวัดแบบประเมินค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท	65
3 - 4	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็น เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562	68
3 - 5	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.1 เรื่องทั่วไป (1)	71
3 - 6	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.1 เรื่องทั่วไป (2)	72
3 - 7	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (1)	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
3 - 8	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (2)	73
3 - 9	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2	

เรื่องปริมาณงาน (3)	73
3 - 10 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.3 เรื่องรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	74
3 - 11 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (1)	77
3 - 12 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (2)	78
3 - 13 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (3)	78
3 - 14 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (4)	78
3 - 15 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ	79
3 - 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.6 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ	80
3 - 17 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชุมสัมพันธ์ (1)	82
3 - 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชุมสัมพันธ์ (2)	82
3 - 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชุมสัมพันธ์ (3)	83
3 - 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (1)	83
3 - 21 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2)	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3 - 22 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (1)	85
3 - 23 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (2)	86
3 - 24 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (3)	87
3 - 25 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4	

ช

เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (4)	88
3 – 26 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4	
เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (5)	88
3 – 27 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4	
เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (6)	89
5 – 1 แสดงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท	100
5 – 2 แสดงภาษีทรัพย์สินต่อโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	104
5 – 3 แสดงอัตราและฐานภาษีทรัพย์สิน	105
5 – 4 แสดงประมาณการรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	
ระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2564	113

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 – 1 แสดงแนวคิดการชดกันแห่งผลประโยชน์	16
2 – 2 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย	59
5 – 1 แสดงระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติ (Big Data)	112

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยความมั่นคง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดี มีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือ เครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยตรากฎหมายสำคัญ เพื่อปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยกเลิกพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 และนำพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มาใช้บังคับแทน เพื่อปฏิรูปโครงสร้างภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยให้มีความทันสมัยและเป็นสากลเช่นเดียวกับนานาประเทศ เนื่องจากกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมานานแล้ว ทำให้การจัดเก็บภาษีตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยรัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเอง โดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและการพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ

รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจากกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติระเบียบบริหาร

ราชการเมืองพัทธยา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท โดยสรุปได้ ดังนี้

1. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ประกอบด้วย

1.1 รายได้จากภาษีอากร ได้แก่ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากสถานค้ายาสูบ ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกรุงเทพมหานครจากสถานค้าน้ำมัน

1.2 รายได้ที่มิใช่ภาษีอากร ได้แก่ ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้เข้าพักโรงแรม อาคารการฆ่าสัตว์ อาคารรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และรายได้เบ็ดเตล็ดอื่น

2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๔ (ภาษีมูลค่าเพิ่ม ๑ ใน ๙) ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสรรพสามิต ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าภาคหลวงแร่ และปิโตรเลียม เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และภาษีจัดสรรอื่น

3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

โดยรายละเอียดข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2561 ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1-1 แสดงภาพรวมโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทรายได้	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
1. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	58,115.73	62,033.98	63,623.12
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้	176,636.17	196,046.40	215,340.88
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้	102,368.16	106,287.02	112,321.68
4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	246,745.65	238,744.45	245,287.52
รวม	583,865.71	603,111.83	636,573.20

จากข้อมูลในตารางที่ 1-1 ปรากฏให้เห็นว่าขีดความสามารถทางด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับรายได้อื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองมีแนวโน้มการขยายตัวในสัดส่วนที่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับการขยายตัวของรายได้ที่มาจากรัฐบาล แต่ทั้งนี้ การที่รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นสำคัญ

ตารางที่ 1-2 แสดงภาพรวมรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง แยกตามประเภทรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2561

หน่วย : ล้านบาท

ที่	ประเภทรายได้จัดเก็บเอง	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
1	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	9,059.80	32,008.16	33,385.09

ที่	ประเภทรายได้จัดเก็บเอง	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
2	ภาษีบำรุงท้องที่	953.67	957.00	939.26
3	ภาษีป้าย	3,057.50	3,260.23	3,424.27
4	ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากสถานค้ายาสูบ	2,799.39	2,916.03	2,326.04
5	ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร จากสถานค้าน้ำมัน	900.97	1,003.42	1,045.87
6	ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วน จังหวัดจากผู้เข้าพักโรงแรม	372.45	426.59	523.37
7	อากรการฆ่าสัตว์	95.93	112.04	127.46
8	อากรรังนกอีแอ่น	656.97	252.84	296.56
9	ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ	6,858.01	7,619.00	7,666.68
10	ทรัพย์สิน	6,986.45	6,634.85	6,750.42
11	สาธารณูปโภคและการพาณิชย์	2,689.31	2,739.62	2,674.83
12	เบ็ดเตล็ด	3,685.28	4,104.19	4,463.29
รวม		8,115.73	2,033.98	63,623.12

จากตารางที่ 1-2 จะเห็นได้ว่ารายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองประเภทภาษี
โรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ เป็นรายได้หลัก คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 45 ของรายได้ทั้งหมด
ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ที่เป็นผู้รับผิดชอบการจัดเก็บ
ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ให้เกิดเป็นรูปธรรม
และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ
ที่มีศักยภาพทั้งด้านระบบงาน งบประมาณ และบุคลากรเพียงพอที่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
ของกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ แต่ทว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล และ
องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7,774 แห่ง ยังคงมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการในการปรับตัว
และปฏิบัติตามกฎหมายฉบับดังกล่าว เช่น ข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรจัดเก็บรายได้ไม่เพียงพอ
ปัญหาเรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ปัญหาด้านการสำรวจข้อมูล
ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาสภาพปัญหา เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบจัดเก็บ
รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในกรณี
ของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความท้าทาย และส่งผลกระทบต่อการจัดทำ
บริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

การศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นประเด็นเรื่องการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนา
ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
ซึ่งเป็นผลมาจากทิศทางการปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึกเรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และด้านประชากร

2.1 พื้นที่ของเทศบาลและพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 แห่ง กระจายตาม 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ จำนวนภาคละ 6 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ขนาดละ 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 30 แห่ง โดยใช้เกณฑ์ข้อมูลรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ปี พ.ศ. 2561 เป็นเกณฑ์ในการจำแนกขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการศึกษา ดังนี้

(1) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก : รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาทต่อปี

(2) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง : รายได้เกินกว่า 500,000 – 1,000,000 บาทต่อปี

(3) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ : รายได้มากกว่า 1,000,000 บาทต่อปี

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 180 คน ได้แก่

2.2.1 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนแห่งละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 90 คน

2.2.2 ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี จำนวนแห่งละ 3 คน รวม 90 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 - พฤษภาคม พ.ศ. 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนแห่งละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้เสียภาษี จำนวนแห่งละ 3 คน รวม 180 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากรวบรวมข้อมูลได้แล้วจากหนังสือ วารสาร บทความ และแบบสอบถามผู้บริหารท้องถิ่น และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลในรูปแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ใหม่ ๆ จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบสาเหตุและสภาพปัญหาของการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
3. มีแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

คำจำกัดความ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	หมายถึง	การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับ
-----------------------	---------	--

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	หมายถึง หมายถึง	ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียม กันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึง ทุกภาคส่วน เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่บัญญัติ ไว้ในพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและ สิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562
--	--------------------	--

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

การวิจัยเรื่อง “การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” ผู้วิจัยได้ รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหัวข้อของงานวิจัย โดยมีหัวข้อการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)
3. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านรัฐศาสตร์
 - 3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ (Decentralization)
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)
4. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านนิติศาสตร์
 - 4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ
 - 4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นธรรม
5. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์
ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization)
6. ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์
ทฤษฎีสะกิดความต้องการ (Nudge theory)
7. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)
8. พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561
9. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
10. พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562
11. เอกสารบทความเกี่ยวกับการพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ
 - 11.1 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
 - 11.2 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์
 - 11.3 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น
 - 11.4 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศส
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
13. กรอบแนวคิดของการวิจัย
14. สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้จัดทำขึ้นโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีกรอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ที่มุ่งหวังให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่ยอมรับนับถือของสากลและสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทยและสภาพปัญหาประเทศไทย โดยมีกลไกที่มีประสิทธิภาพ ในการปฏิรูปและสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นให้ได้และกำหนดแนวทางในการจัดทูลุจริตและประพฤตินิยมชอบอย่างได้ผล ตลอดจนสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพ

ภายใต้หลักการของการเป็นรัฐเดี่ยวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติ หมวด 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 249 – มาตรา 254) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเอง มีความโปร่งใส และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดกลไกให้ประชาชนเสนอความต้องการและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ พร้อมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการให้บริการประชาชนและจัดกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ มีรายได้เป็นของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานต่าง ๆ โดยจะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ พร้อมทั้งกำหนดให้การบริหารงานบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามระบบคุณธรรม

ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระอย่างแท้จริง เนื่องจากถูกควบคุมโดยระเบียบของกระทรวงมหาดไทย บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงได้นำหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาปรับปรุงเนื้อหาโดยบัญญัติให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้กำกับดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้นรวมทั้งรองรับกับการกระจายอำนาจ โดยกำหนดแนวทางต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตและบทบาทการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องดำเนินการทั้ง “การจัดทำบริการสาธารณะ” ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารควบคุมกับการจัด “กิจกรรมสาธารณะ” ซึ่งเป็นเรื่องกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่คิดถึงการหารายได้เพียงอย่างเดียว

2. “การจัดทำบริการสาธารณะ” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหมายอย่างกว้างครอบคลุมการจัดทำบริการสาธารณะโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย ซึ่งสามารถกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นไว้ในกฎหมายลำดับรองต่อไป ส่วนบทบัญญัติ ในมาตรา 250 วรรคสอง ก็ได้บัญญัติขึ้นเพื่อมุ่งหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำ บริการสาธารณะประเภททั่วไป หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำ บริการสาธารณะ โดยมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะประเภททั่วไปก็ได้ แต่ถ้าบริการสาธารณะเรื่องใดที่กำหนดในกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้นเป็นผู้จัดทำ บริการสาธารณะ กฎหมายจะต้องคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

เนื่องจากปัจจุบันมีการกระจายบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ โดยไม่คำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเองต้องได้รับผลกระทบจากการจัดทำบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง ทั้งนี้ ความในวรรคสองยังได้กำหนดขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ การกระจายอำนาจต้องคำนึงถึงรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งและความสามารถที่แตกต่างกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

3. กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้หรือเก็บภาษีอากร เพื่อเป็นรายได้ของตนเอง โดยจัดให้มีระบบภาษีอากรและการจัดสรรภาษีอากรที่เหมาะสมระหว่างรัฐกับท้องถิ่นเพื่อให้มีส่วนแบ่งภาษีอากรที่ชัดเจน ลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐส่วนกลาง ซึ่งอาจถูกแทรกแซงทางการเมืองได้ง่าย นอกจากนี้ยังจะต้องส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ใช่การจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นต่อไป รวมทั้งกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติในเรื่องการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าว การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นมาใช้บังคับกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกฎหมายดังกล่าวจะต้องเหมาะสมกับบริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตทางการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรีด้านต่าง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่รอบคอบและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ได้กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้ง กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เกราะข อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1. “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเคยทำทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นในทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2. “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่นาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3. “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยคนไทย

มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดี ของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษา ที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมี สัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญในการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชนประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและรับผิดชอบต่อผู้กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและ สวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติ ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายใน และภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็น การดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยืดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรม การทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับ มาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วน ร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและโปร่งใส โดยทุกภาคส่วน ในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธ ไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่ จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อ การพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและ การอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต้องดำเนินไปพร้อมและภายใต้กรอบแห่งกับวิสัยทัศน์ของ ประเทศไทยเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศของรัฐบาล โดยมุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อพัฒนาทั้งด้านเสถียรภาพ ความสงบสุข เศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ด้านการใช้จ่าย จัดหางบประมาณ

เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มากขึ้น แก้ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหา การดูแลสุขภาพ และการศึกษา เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่ การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน มีการออมสำหรับวัยเกษียณ

2. ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรได้รับผลประโยชน์ จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีประชาชนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สามารถสร้างรายได้ ทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ และเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไป ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับ ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาในระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านรัฐศาสตร์

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ (Decentralization)

การกระจายอำนาจเกิดขึ้นตั้งแต่มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2542) โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการจัดสรรสัดส่วนภาษีอากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทางทฤษฎีนั้นนักวิชาการต่างให้ความหมายและแนวคิดการกระจายอำนาจไว้หลากหลาย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันการกระจายอำนาจมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนา ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการมอบอำนาจให้แต่ละท้องถิ่นสามารถ บริหารงานได้ด้วยตนเองในการจัดสรรบริการสาธารณะให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน

เทอร์ตัน (Turton, 1987) ได้นิยามหลักการกระจายอำนาจว่าเมืองประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเมืองการเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์การนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การเช่นนี้ก็จะไม่มีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ขอนำสังเกตว่าอำนาจอิสระของการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากจนเกินไปจนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และเมืองครที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหารกิจการมอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นอาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเขาไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเขามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนขององค์การปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

4. มีงบประมาณของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการให้องค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของหลักการกระจายอำนาจตามที่กล่าวมานี้ หากองค์การปกครองท้องถิ่นหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเมืองประกอบครบทั้ง 4 ประการ และสามารถปฏิบัติงานโดยปราศจากการถูกควบคุม หรือแทรกแซงจากหน่วยงานระดับสูงกว่าไม่ว่าจะเป็นส่วนท้องถิ่นที่มีความสุขสมบูรณ์และพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อท้องถิ่นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ยอมรับขึ้นอยู่กับส่วนประกอบอื่นๆ อีกด้วย

จรัส สุวรรณมาลา อธิบายว่า Decentralization เป็นแนวคิดของตะวันตกที่นักวิชาการไทยนำมาใช้อธิบายสภาพทางการเมืองและการบริหารปกครองในประเทศไทย และแปลเป็นภาษาไทยว่า “การกระจายอำนาจ” นั้น ผู้คนส่วนใหญ่มักตีความคำว่า “อำนาจ” ว่าหมายถึง “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งมักจะกล่าวกันว่าไม่สามารถแบ่งแยกได้ หรือถ้าตีความตามแบบนักสังคมวิทยาที่มองอำนาจว่าเป็นสภาวะที่บุคคลหรือองค์การหนึ่งมีอิทธิพล (Influence) เหนือความคิดหรือ

พฤติกรรมของบุคคลหรือองค์การอื่น ๆ ซึ่งแบ่งปันหรือกระจายอำนาจไปให้ใครมิได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสับสนในความหมายของการกระจายอำนาจ ซึ่งความหมายดั้งเดิมของคำดังกล่าวนี้มีได้เน้นเรื่อง อำนาจ (Power) หากแต่เป็นเรื่องของ สภาวะศูนย์กลาง (Central) และสภาวะกระจายอำนาจ (Decentral) เป็นสำคัญ หากมีเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องก็หมายถึง “อำนาจการตัดสินใจ” ในการดำเนินกิจกรรม ดังนั้น คำว่า Decentralization จึงควรจะหมายถึง “การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มีใช้การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติ การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นมีใช้การสร้างอธิปไตย หากแต่เป็นการให้ (ยอมรับ) สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชนและภูมิภาคภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน” อาจกล่าวได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีที่รัฐมอบอำนาจบางส่วนในองค์กรอื่น นอกจากองค์กรบริหารราชการส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีความอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ใต้การบังคับบัญชาของการบริหารราชการส่วนกลาง เพียงแต่อยู่ในความควบคุมดูแลเท่านั้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ดีจะต้องมีอำนาจระดับหนึ่งในการตัดสินใจในการใช้จ่าย ซึ่งรายได้จะสามารถกระทำโดยท้องถิ่นจัดเก็บภาษีด้วยตนเองและอีกส่วนหนึ่งมาจากเงินโอนจากรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรอาศัยหลักการร่วมกัน 2 ประการ คือ

1. หลักผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) คือ กิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ภายในท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่มีผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบต่อผู้คนในท้องถิ่นอื่น ๆ ภาษาวิชาเศรษฐศาสตร์เรียกว่าไม่มีผลล้นออก (Spill-over Effects) ให้อีกว่า กิจกรรมนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น แต่ถากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติโดยรวมหรือเป็นกิจกรรมที่กระทบต่อประโยชน์ของผู้คนหลายพื้นที่ (หลายท้องถิ่น) ให้อีกเป็นกิจกรรมระดับชาติหรือระดับที่สูงขึ้นไปกว่าชุมชนย่อยๆ เพราะรัฐบาลระดับชุมชนย่อย ๆ ไม่สามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ได้หรือถึงแม้ทำได้ ก็อาจก่อปัญหาการขัดแย้งในผลประโยชน์ระดับชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ การประสานประโยชน์และรักษาความเป็นธรรมในสังคมเป็นหน้าที่ของรัฐบาลระดับชาติโดยตรง

2. หลักประสิทธิภาพในการจัดการ (Management Efficiency) ได้แก่ การจัดการกิจกรรมใด ๆ ควรต้องประหยัด ถ้าสามารถใช้เงินจำนวนน้อยที่สุดเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนได้จำนวนมากที่สุด ภาษาเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า “Public Goods” มีลักษณะเป็นโครงสร้างต้นทุนและการให้บริการที่เป็นแบบเฉพาะตัว กล่าวคือมีต้นทุนคงที่ในสัดส่วนที่สูง มีต้นทุนแปรผันต่อหน่วยของการให้บริการต่ำ (ในบางกรณีอาจไม่มีต้นทุนแปรผันเลย) และมีหลายกรณีที่มีต้นทุนแบบพิเศษ เช่น เพิ่มขึ้นเป็นขงบันได ฉะนั้น การบริการสาธารณะบางประเภทจะต้องมีผู้ใช้บริการจำนวนมาก ๆ หรือเป็นชุมชนขนาดใหญ่พอสมควรจึงจะประหยัดต้นทุน ถ้าเป็นชุมชนเล็กๆ ก็อาจจะต้องจัดการผลิตบริการร่วมกันเพื่อให้เกิดการประหยัดและสามารถใช้ประโยชน์จากบริการเหล่านั้นได้เต็มที่ กิจกรรมสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ต้องผลิตให้คนทั้งประเทศใช้บริการจึงจะประหยัดและคุ้มค่ากับการลงทุน ในกรณีเช่นนี้ควรให้มีหน่วยงานระดับชาติทำการผลิตและให้บริการแก่ชุมชนทุกชุมชน

ในขณะที่ Brain C. Smith กล่าวถึง การกระจายอำนาจไว้สองความหมาย คือ (1) การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือบริการสาธารณะในแต่ละเขตท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการจัดการตนเอง (2) การกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึง

การมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง ให้มีอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)

การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) เป็นสถานการณ์ การตัดสินใจที่ถูกแทรกแซงด้วยผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ทำให้ผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่เสียไป คนกลุ่มน้อยบางกลุ่มได้รับผลประโยชน์ ถือเป็นการทุจริตประพฤติมิชอบรูปแบบหนึ่ง การขัดกันแห่งผลประโยชน์มีการพัฒนาที่ซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบมากกว่าการทุจริตแบบธรรมดาทั่วไป บุคคลที่มีโอกาสกระทำการดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้อำนาจหน้าที่การตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะของรัฐโดยมีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้นำผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการดำเนินการใดๆ ที่เป็นกิจกรรมสาธารณะของรัฐ จึงเป็นการกระทำที่ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

แผนภาพที่ 2 -1 แสดงแนวคิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์



จริตประเพณีหลักคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงไม่ควรจะกระทำ แต่บุคคลแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละสังคม อาจเห็นว่าเรื่องใดเป็นการขัดกันแล้วอาจยังมีระดับของความหนักเบาแตกต่างกัน อาจเห็นต่างกันว่าเรื่องใดกระทำได้กระทำไม่ได้แตกต่างกันออกไปอีก และในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบางเรื่อง บางคนอาจเห็นว่าไม่เป็นไร เป็นเรื่องเล็กน้อย หรืออาจเห็นเป็นเรื่องใหญ่ ต้องถูกประณาม ตำหนิ นินทา ว่ากล่าว ฯลฯ แตกต่างกันตามสภาพของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), 2547) ได้อธิบายว่า “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึง การกระทำหรือสถานการณ์ที่บุคคลไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งในภาครัฐ เช่น นักการเมือง ข้าราชการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในองค์กรหรือหน่วยงานใดก็ตาม รวมทั้งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในภาคเอกชน เช่น ผู้บริหาร พนักงาน ลูกจ้างบริษัท มีผลประโยชน์ อันเป็นเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง และผลประโยชน์ดังกล่าวได้มีอิทธิพลอย่างมากในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจหรือส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอันเป็นผลทำให้บุคคลนั้นใช้ดุลพินิจตัดสินใจ

หรือปฏิบัติงานโดยปราศจากความเที่ยงธรรมไม่เป็นกลาง เนื่องจากมีการยึดถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักทำให้มีผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, n/a) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเพื่อประโยชน์สาธารณะแต่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่นั้น ซึ่งผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์สำหรับตนเอง รวมถึงกรณีที่มีบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วย เช่น คู่สมรส สมาชิกในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูงของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

Michael McDonald (McDonald, n/a) ได้นิยามคำว่า “Conflict of Interest” หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลใดไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ลูกจ้าง พนักงานบริษัท หรือผู้มีวิชาชีพใด มีประโยชน์ส่วนบุคคลหรือส่วนตัวอย่างมากเพียงพอที่จะส่งผลกระทบต่อหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาในตำแหน่งที่บุคคลดังกล่าวรับผิดชอบอยู่

จากการที่มีผู้ให้นิยามของคำว่า “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์” (Conflict of Interest) จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายไปในลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งผู้เขียนกล่าวโดยสรุปได้ว่าการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ คือ การกระทำหรือสถานการณ์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลผู้ที่มีตำแหน่งสาธารณะไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งบุคคลที่ทำงานในภาคเอกชนซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่กระทำการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมภายในองค์กรนั้น ๆ ได้ใช้อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลจากตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่กระทำการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยผลประโยชน์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องอาจอยู่ในรูปของตัวเงินหรือไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงินก็ได้ และอาจเป็นได้ทั้งผลประโยชน์ ของตนเองหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งการมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ อาจส่งผลทำให้ผู้มีตำแหน่งสาธารณะปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือใช้ดุลยพินิจตัดสินใจที่จะกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนรวมเกิดความไม่เป็นกลาง ปราศจากความเที่ยงธรรม และทำให้สาธารณชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในการปฏิบัติหน้าที่ การใช้ดุลยพินิจตัดสินใจหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้มีตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ ว่าจะสามารถใช้ดุลยพินิจปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้โดยสุจริตหรือไม่

สำหรับองค์ประกอบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม เมื่อพิจารณาความหมายต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าการกระทำที่จะนำไปสู่การขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมนั้นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (พิวพงศกร และคณะ, 2546)

องค์ประกอบแรก คือ ต้องมีหน้าที่สาธารณะหรือหน้าที่ราชการและมีความ รับผิดชอบ ต่อตำแหน่งสาธารณะและตำแหน่งราชการ (Public or Official Duty and Responsibility) กล่าวคือ บุคคลนั้นต้องมีตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างเป็นกลางและต้องยึดมั่นในหลักจริยธรรมพื้นฐานในสาขาวิชาชีพนั้นๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญเหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

องค์ประกอบสอง คือ ต้องมีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Private or Personal Interest) เข้ามาเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยผลประโยชน์ส่วนตัวดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือในลักษณะอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินก็ได้ซึ่งทำให้ผู้ได้รับมีความพึงพอใจและอาจเป็นได้ทั้งผลประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกันก็ได้ เช่น สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนร่วมรุ่น เป็นต้น

องค์ประกอบที่สาม คือ ต้องมีการเข้าแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอย่างเที่ยงธรรม (Interfering with Objective Judgment) กล่าวคือ การมีผลประโยชน์ส่วนตัวได้เข้ามาแทรกแซง ทำให้เกิดสภาพของความขัดแย้งในการใช้ดุลยพินิจอย่างเที่ยงธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจนทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีการใช้ดุลยพินิจที่บิดเบือนไปจากมาตรฐานการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพหรือเกิดการตัดสินใจที่ขาดหลักจริยธรรมพื้นฐานในวิชาชีพของตนซึ่งการดำเนินการดังกล่าวกระทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

ในส่วนของการเกิดขึ้นของสถานการณ์ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” เป็นที่ยอมรับโดยสากลว่าอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

1. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง (Actual/Real Conflict of Interest) เป็นสถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีผลประโยชน์ส่วนตน ผลประโยชน์เกี่ยวกับการเงินหรือผลประโยชน์เกี่ยวกับครอบครัวอย่างมีนัยยะสำคัญเกิดขึ้น ซึ่งการมีผลประโยชน์ดังกล่าวทำให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์สาธารณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งต้องปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย เช่น การที่เจ้าหน้าที่รัฐดำรงตำแหน่ง 2 ตำแหน่งในขณะเดียวกัน

2. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่อาจเป็นไปได้ (Potential Conflict of Interest) คำว่า “ที่อาจเป็นไปได้” (Farmer & Newson, 2006) หมายความว่า สามารถเกิดขึ้นได้แต่ยังมิได้เกิดขึ้นหรือมีเพียงความเป็นไปได้ ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้ถึงการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ไม่ว่าจะจากสถานการณ์ผลประโยชน์ทางการเงิน ผลประโยชน์เกี่ยวกับครอบครัวหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคลนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้แน่ใจว่าแนวโน้มความเป็นไปได้ที่อาจเกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ดังกล่าวจะไม่เกินเลย จนนำไปสู่สถานการณ์การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น

3. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เห็นได้ (Apparent Conflict of Interest) การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ภายใต้สถานการณ์การขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เห็นได้ โดยการหลีกเลี่ยงเข้าไปมีส่วนได้เสียในบางกิจกรรมที่ทำลายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐ แม้ว่าแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ง่ายต่อการนำไปสู่การเกิดขึ้นของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงในที่สุด การขัดกันแห่งผลประโยชน์ประเภทดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ สามารถเข้าใจและรับรู้ได้อย่างสมเหตุสมผลตามมาตรฐานของวิญญูชนว่ามีการปรากฏขึ้นหรือมีการแฝงตัวของ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมซึ่งผลประโยชน์ส่วนตนของผู้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ดำรง

ตำแหน่งสาธารณะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยผลประโยชน์ส่วนตนนั้นมิได้จำกัดเพียงเฉพาะผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น หลักฐานของการขัดกันแห่งผลประโยชน์นี้แสดงออกได้จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ แม้มิได้มีเจตนากระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ในแง่หนึ่งจึงสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้ความระมัดระวังหรือตระหนักในมาตรฐานที่สูงกว่า (Think Beyond the Scope of Their Own Perception) และทำให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐนอกจากต้องประพฤติตนอยู่ภายใต้กรอบของจริยธรรมแล้วยังต้องดำรงตำแหน่งโดยแสดงออกต่อสาธารณะในความโปร่งใสเพื่อให้บุคคลภายนอกรับรู้และปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัยในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม แนวทางในการจัดการปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เห็นได้นี้อาจทำได้โดยหลีกเลี่ยงหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมใดภายใต้สถานการณ์ที่คาดเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในทุกระดับ หรือการโอนการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนไปยังนิติบุคคลที่จัดการทรัพย์สินเพื่อบุคคลอื่น (Blind Trust) โดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะนั้น (At Arm's Length) เมื่อการคงไว้ซึ่งความเป็นความเจ้าของจะนำไปสู่การเกิดขึ้นของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์สาธารณะในการปฏิบัติหน้าที่ในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เห็นได้ชัด (Government of Canada, 2015)

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านนิติศาสตร์

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำมักจะเป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ที่มีขาดโอกาส ซึ่งโอกาสในที่นี้คือ โอกาสในการเข้าถึง ต่อรองและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม ความเหลื่อมล้ำบางครั้งก็เป็นเหตุ บางครั้งก็เป็นผลในตัวเองที่เป็นเหตุเพราะความเหลื่อมล้ำจึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือเนื่องจากคนเกิดมา "ไม่เท่ากัน" จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมา การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นประชาชนมีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น รายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณสุขไปมากขึ้นเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมากและการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ในสังคมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทย ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากร ส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนในสังคม อันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดโอกาสเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนในบางกลุ่มบางพื้นที่ รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านสิทธิและอำนาจต่อรองของประชาชนบางกลุ่มและได้ส่งผลต่อการแสวงหารายได้เพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบของความเหลื่อมล้ำในภาพรวมได้ 3 รูปแบบ (บุญยรัตพันธุ์, 2555) (เว็บความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา, 2560) คือ

1. ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) คือ ความแตกต่างของการกระจายรายได้ระหว่างรวยกับจน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก สามารถดูได้จากรายได้เฉลี่ยต่อคน รายได้เฉลี่ยขององค์กรต่างๆ ที่ปฏิบัติภารกิจเดียวกัน และรายได้ระหว่างภูมิภาคต่างๆ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในสังคมเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อย มีรายได้เพียงพอสำหรับปัจจัยพื้นฐานหรือกรณีองค์กรก็มีเพียงพอแค่ดำเนินภารกิจขั้นพื้นฐานเท่านั้น

2. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม (Social Inequality) คือ โอกาสทางสังคมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การใช้ชีวิต การใช้สวัสดิการต่าง ๆ และการประเมินค่า เช่น การถูกเหยียดหยามกัน การแบ่งแยกระหว่างเมืองกับชนบทหรือที่เรียกว่า "บ้านนอก" ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางความมั่งคั่งและสังคมนั้นมักจะมีผลเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเสมอ จะเห็นได้จากการที่สังคมใช้เงินเป็นตัวแบ่งฐานะทางสังคมในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต

3. ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) คือ ความไม่เท่าเทียมกันของความสามารถในการตัดสินใจเพื่อกำหนดชะตากรรมของตน จากความสามารถในการกำหนดอนาคตของกลุ่มชนชั้นแต่ละระดับมีไม่เท่ากัน ทำให้ระดับที่มีอำนาจเหนือกว่ามักเลือกอนาคตในทางที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มตนมากกว่าตระหนักถึงความเท่าเทียมกันในสังคม เป็นผลให้บางกลุ่มซึ่งต้องอำนาจในการกำหนดต้องแบกรับชะตากรรมที่ถูกกำหนดอย่างไม่เป็นธรรม ปัญหาของการจัดการความเหลื่อมล้ำนั้นไม่ได้ อยู่ที่องค์กรระดับปฏิบัติ แต่เป็นระดับนโยบาย ซึ่งมีความสามารถในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมุ่งเน้นไปที่ความมั่งคั่งของตนเอง ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมและอาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อย

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศที่มีการพัฒนาที่ไม่ครอบคลุมและทั่วถึงและเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างต้องใช้เวลาหลายสิบปีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการพัฒนาที่ทั่วถึง ให้มีการกระจายผลตอบแทนที่เป็นธรรมระหว่างกลุ่มเจ้าของทุนและกลุ่มเจ้าของแรงงาน ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกมิติเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ หากพิจารณาจากแนวโน้มการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในนานาประเทศจะพบว่าแต่ละประเทศเน้น “การเพิ่มความเท่าเทียมกันของโอกาส (Equality of Opportunity)” มากกว่าแก้ไขที่ “ความเท่าเทียมกันของรายได้โดยตรง (Equity)” เพราะการกระจายรายได้โดยตรงเป็นการโอนเงินจากคนหนึ่งไปให้อีกคนหนึ่งจึงทำให้ผลรวมของสังคมเป็นศูนย์ หรือที่เรียกว่า Zero-Sum Game โดยปัจจัยสำคัญที่จะลดความเหลื่อมล้ำได้คือปัจจัยในเชิงโอกาสในการเลื่อนฐานะทางสังคม (Social Mobility) ช่วยให้คนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่เดิมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการสร้างแต้มต่อให้กับคนในสังคม การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทยจึงควรมุ่งเน้นที่การเพิ่มความเท่าเทียมกันของโอกาสใน 5 ประเด็น (จิตสุชน และ แผลงประพันธ์, 2556) ดังนี้

1. การปฏิรูประบบภาษี (Taxation Reform) ภาษีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยภาษีเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณว่าสังคมต้องการความเท่าเทียมในระดับใด หากงบประมาณจำนวนมากใช้ไปเพื่อกลุ่มคนด้อยโอกาสหรือกลุ่มคนจนก็แสดงว่าประเทศให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำในสังคมสูง ดังนั้น ในการปฏิรูปภาษีควรมีการขยายฐานภาษีไปสู่ผู้ที่ยังไม่ได้เสียภาษีเพื่อลดภาระภาษีที่กระจุกตัวในคนบางกลุ่ม นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีปัญหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ต่ำกว่าศักยภาพ ซึ่งมีการคำนวณว่าหากมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บเต็มที่ไทยน่าจะเพิ่มรายได้จากภาษีอีกอย่างน้อยร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)

2. การปฏิรูปที่ดิน (Land Reform) ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญและเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด และเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในสังคม สำหรับแนวทางที่สำคัญในการปฏิรูปที่ดินคือ การใช้ระบบภาษีที่ดินเพื่อจูงใจให้ผู้ถือครองที่ดินว่างเปล่าปล่อยที่ดิน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดสรรที่ดินที่มีประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ภาครัฐควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อที่ดินจากเอกชนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อนำมาจัดสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรหรือผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากที่ดิน และเร่งดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลที่ดินทั่วประเทศ (Land Database) โดยใช้เทคโนโลยีแผนที่ภูมิศาสตร์ที่ดิน (GIS) เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการตรวจสอบการถือครอง การใช้ที่ดิน และเพื่อวางแผนในการกระจายที่ดินให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง

3. การปฏิรูประบบสวัสดิการ (Welfare Reform) การยกระดับสวัสดิการสังคมให้มีคุณภาพสูงจำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก สวัสดิการจึงควรเหมาะสมกับระดับการพัฒนาประเทศ สำหรับแนวทางการปฏิรูประบบสวัสดิการที่เหมาะสมคือ การเพิ่มผู้เล่นในระบบ กล่าวคือระบบสวัสดิการพื้นฐานควรเปิดให้ภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการด้วย เพราะนอกจากการลดภาระของภาครัฐแล้วยังช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของประชาชน สำหรับสวัสดิการสำหรับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ภาครัฐควรสนับสนุนการรวมตัวของแรงงาน การบังคับใช้ค่าจ้างขั้นต่ำอย่างจริงจัง และส่งเสริมแนวคิดการใช้ค่าจ้างเพื่อชีวิต การขยายการคุ้มครองทางสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ สำหรับสวัสดิการสำหรับผู้ยากไร้หรือผู้ที่ต้องการแต้มต่อควรให้ความช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfer) หรือการให้ผู้ที่ได้รับสวัสดิการสร้างประโยชน์กลับคืนสู่สังคมหรือแลกกับการทำงาน (Workfare) ตลอดจนให้ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือองค์กรธุรกิจดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility : CSR) โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท ทั้งลูกค้าและชุมชนรวมถึงพนักงานของบริษัท

4. การปฏิรูประบบการศึกษา (Education Reform) คุณภาพของการศึกษามีส่วนในการช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Income Inequality) สำหรับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาคือ การปรับโครงสร้างโดยลดอำนาจการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลางและการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น การปฏิรูประบบการจัดสรรและให้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น ใช้นักเศรษฐศาสตร์การศึกษาเข้าไปช่วยวางแผนและติดตามการดำเนินงานในกระทรวงศึกษาธิการ

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาจากการเรียนแบบท่องจำเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการคิด
 วิเคราะห์วิจารณ์ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกันระหว่างการศึกษาในเมืองและชนบท เป็นต้น

5. การปฏิรูประบบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การเพิ่มอำนาจการต่อรองและ
 การตัดสินใจบริหารทรัพยากรให้กับประชาชนถือเป็นหัวใจที่สำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน
 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะต้องดำเนินการใน 2 ส่วนไปพร้อม ๆ กัน คือ (1) การเพิ่มศักยภาพ
 การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการสาธารณะหรือ
 จัดสรรทรัพยากรได้สอดคล้องกับความต้องการตามบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน และ (2) การเพิ่ม
 อำนาจให้กับชุมชนและประชาชนในการจัดการตนเอง ส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม
 ในการกำหนดเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจัดทำแผนการพัฒนาด้วยตนเอง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นธรรม

แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิด
 หนึ่งของแนวคิดการเมืองร่วมสมัย ซึ่งความเป็นธรรมทางสังคมเพียงจะได้รับการเพิ่มเติมลงไปในด้านคำศัพท์
 ทางการเมือง นอกจากนี้ แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคมยังเป็นทฤษฎีที่มีการถกเถียงทางการเมือง
 เป็นอย่างมาก (Jackson, 2005) เนื่องจากความเป็นธรรมทางสังคมเป็นแนวคิดที่ถูกมองว่า เป็นเรื่อง
 ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกินดีอยู่ดีมากกว่าข้อบัญญัติโทษทางกฎหมาย เป็นเรื่องของการกระจาย
 ผลประโยชน์ว่า “ใครควรได้อะไร” อย่างมีคุณธรรม (Heywood, 1994) หรือต้องได้รับการจัดสรร
 ทรัพยากรและโอกาสอย่างเท่าเทียม (Miller, 2003) แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคมจึงเป็นเรื่อง
 ที่เกี่ยวพันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นแนวคิดที่มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนา
 กฎหมาย และการเมือง และยังมีแนวคิดที่สำคัญๆ ประกอบอยู่ภายในแนวคิดความเป็นธรรมทาง
 สังคมอีกด้วย เช่น เรื่องสิทธิชุมชน (Civil Rights) สิทธิ (Human Rights) และสิทธิความเท่าเทียม
 (Equal Rights) (Mayer, 2011) เป็นต้น

การมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต้องมองเชื่อมโยงทั้งเรื่องของกฎหมาย และ
 ความสัมพันธ์ส่วนตัว เพราะในความเป็นจริงแล้วในครอบครัว กลุ่มเพื่อน สมาคมหรือมูลนิธิต่าง ๆ
 รวมถึงศาลและหน่วยงานราชการต่างต้องมีเรื่องความเป็นธรรมและความไม่เป็นธรรมควบคู่กันไป
 (Campbell, 1988) เพราะในความเป็นจริงแล้ว ความเป็นธรรมทางสังคมเป็นแนวคิดสำคัญทั้งใน
 เรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระดับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายและ
 พื้นที่สาธารณะ และสิ่งสำคัญที่สุดของเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม คือ เป็นเรื่องขึ้นอยู่กับความ
 และความเข้าใจของแต่ละคนที่มีความเข้าใจที่แตกต่างกัน

ประเด็นถกเถียงที่เกิดขึ้นในหลายยุคหลายสมัยในเรื่องความเป็นธรรมหรือ
 ความยุติธรรม คือ อะไรคือความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมนั่นเอง ซึ่งนักคิดและนักปรัชญา
 ต่างมีความพยายามในการทบทวนและถกเถียงในการกำหนดความหมายที่แท้จริงของความยุติธรรม
 และความเป็นสากลหรือความเฉพาะของความยุติธรรมในประเด็นความเป็นธรรม

ในงานของ Rawls (Rawls, 1999) เรื่อง Theory of Justice นั้น แม้สมาชิกของ
 สังคมมนุษย์ทุกคนเป็นผู้มีเหตุผลที่จะต้องได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แต่ Rawls
 ก็ยังเชื่อว่าในสังคมย่อมมี “จุดเริ่มต้นที่ไม่เท่ากัน” ทำให้สมาชิกเกิดความเหลื่อมล้ำกันและ
 เป็นผู้มีความได้เปรียบเสียเปรียบทางสังคมและธรรมชาติที่แตกต่างกัน Rawls จึงเสนอให้การจัดสรร

ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมจะต้องดำเนินไปภายใต้เครื่องมือที่ทำให้แต่ละคนจะไม่สามารถรับรู้สถานะของตนเองว่าเป็นผู้ได้เปรียบหรือเสียเปรียบในสังคม เพื่อร่วมกันสร้างนโยบายหรือสัญญาประชาคมที่จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบในสังคม หรือไม่ว่าเขาจะมีจุดเริ่มต้นชีวิตที่ใด

Rawls มองว่าโครงสร้างของสังคมที่มีความเป็นธรรมต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นหลักการเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด (2) หลักแห่งความเท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสและการคำนึงถึงหลักการเรื่องความแตกต่าง กล่าวคือ กฎหมายและสถาบันต่างๆ ไม่ควรเอื้อประโยชน์ให้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง บนต้นทุนชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกันของคนกลุ่มอื่น ๆ คนด้อยโอกาสที่สุดในสังคมควรจะได้รับโอกาสและเข้าถึงส่วนแบ่งในทรัพยากรเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ความเป็นธรรมจึงจะเกิดขึ้นเมื่อสังคมใช้ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมไปส่งเสริมขดเซยให้คนด้อยโอกาสที่สุดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีได้รับโอกาสและเข้าถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมอย่างเท่าเทียมกัน สังคมที่เป็นธรรมจึงมีลักษณะเป็นสังคมที่คนซึ่งยากลำบากที่สุดได้รับการคุ้มครอง ได้รับการดูแลอย่างดีที่สุด คนที่ยากไร้ที่สุดได้รับการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นกว่าเดิม

ไซยันต์ ไชยพร ได้ให้ความหมายและความเป็นสากลของความยุติธรรมสามารถแยกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (ไชยพร, 2541)

1. ความยุติธรรมในความหมายที่เป็นความถูกต้อง เทียงตรง ตรงไปตรงมา เป็นการให้ความหมายในแง่ของการให้และการรับในสิ่งที่ควรจะได้อย่างเท่าเทียม ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน เป็นการให้ความหมายความยุติธรรมที่ไม่ได้นำประเด็นความดีมาพิจารณาร่วมด้วย เป็นการให้ความสำคัญกับการพูดความจริงหรือการคืน หรือให้ ในสิ่งที่บุคคลควรจะได้รับเท่านั้น

2. ความยุติธรรมที่มีลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นการเลือกปฏิบัติ รับผิดชอบ หรือตอบแทนการกระทำ ด้วยสิ่งเดียวกัน นั่นคือ ทำเช่นใดได้ผลเช่นนั้น เป็นการทำดีตอบแทนต่อมิตรที่ทำความดีกับเรา และทำร้ายศัตรูหรือผู้เป็นภัยตอบแทนในลักษณะกับที่เขาทำไม่ดีกับผู้อื่น เป็นการให้ความหมายความยุติธรรมในแง่ของการกระทำและความเป็นพวกเดียวกันเป็นตัวตัดสิน

3. ความยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคมและอำนาจที่มีเหนือกว่า ในกรณีนี้หมายถึงอำนาจทางการเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งมองได้ว่าในธรรมชาตินั้นประกอบด้วยผู้ที่เข้มแข็งและอ่อนแอในสถานะต่าง ๆ กันไป ดังนั้น ความไม่เท่าเทียมจึงเป็นเรื่องปกติอย่างยิ่งในธรรมชาติ และการที่ผู้อ่อนแอกว่ายอมจำนนต่อผู้แข็งแรงกว่านั้น เป็นสิ่งที่ยุติธรรมถูกต้องแล้ว ความหมายของความยุติธรรมในความหมายนี้เป็นการให้ความหมายภายใต้ระบบการให้คุณค่าความสูงต่ำของคนในสังคมเป็นไปตามสถานะทางสังคมและเงื่อนไขเชิงอำนาจที่ทำให้ผู้มีอำนาจเหนือกว่ามีความชอบธรรมในการกำหนดความยุติธรรม และหยิบยื่นความยุติธรรมให้แก่ผู้ด้อยอำนาจนั่นเอง

สืบเนื่องจากแนวคิดข้างต้น ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมจึงถือเป็นหลักการที่ใช้กำหนดการกระจายทั้งผลประโยชน์และภาระรับผิดชอบในสังคม ภายใต้สมมติฐานเบื้องต้นว่าธรรมชาติของความสัมพันธ์ทางสังคมจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกเรื่องความยุติธรรม กล่าวคือ โครงสร้างทางสังคมนั้นแบบต่าง ๆ จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมในแบบที่แตกต่างกันออกไป

ซึ่งในทางกลับกันก็จะสร้างวิธีการในการกำหนดการกระจายผลประโยชน์และภาระต่าง ๆ ในแบบต่าง ๆ กัน เช่นกัน

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์

ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization)

ทฤษฎีการระดมทรัพยากรตั้งข้อสังเกตว่า ความเดือดร้อน ความรู้สึกถูกกลืน ความไม่พอใจของผู้คน ฯลฯ มีอยู่ทั่วไปในสังคม (เช่น การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในสังคมได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้คนที่ถูกอพยพ และชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบด้านวิถีชีวิต กระทบการทำมาหากิน) แล้วเหตุใดขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านจึงเกิดขึ้นในบางพื้นที่เท่านั้น และยิ่งไปกว่านั้น การรวมกลุ่มของผู้คนยังเกิดขึ้นในบริบททางเศรษฐกิจ – การเมืองบางลักษณะเท่านั้น โดยหัวใจสำคัญของทฤษฎีการระดมทรัพยากร คือ การอธิบายการเกิดและพัฒนาการขบวนการทางสังคมไปสู่ความเข้มแข็ง ตลอดจนความสำเร็จของขบวนการทางสังคมด้วยเงื่อนไขเพียงพอ (sufficiency condition) อื่น ๆ ซึ่งก็คือ เงื่อนไขด้าน “องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organization – SMO)” กระบวนการระดมทรัพยากรและยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นจุดเน้นสำคัญในการวิเคราะห์ของ “ทฤษฎีการระดมทรัพยากร” ที่ปรากฏในบทความ ชื่อ Resource Mobilization and Social Movements : A Partial Theory โดยมีนักทฤษฎีคนสำคัญคือ John D. McCarthy และ Myer N. Zald

McCarthy และ Zald (1977) ได้พัฒนาทฤษฎีการระดมทรัพยากรจากฐานความคิดที่ว่า การกระทำกร่วมกันต้องการแรงกระตุ้นส่วนบุคคล และโครงสร้างหรือกลไกที่จะทำให้เกิดการลดต้นทุน การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับ “องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม” เพราะจะเข้ามาทำหน้าที่ในการรวบรวม “ทรัพยากร” (ซึ่งได้แก่ เงิน แรงงาน ความสมานฉันท์ ฯลฯ) และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากร ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของขบวนการทางสังคม ดังนั้น ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือการสร้างผลกระทบโดยการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการทางสังคม จึงขึ้นอยู่กับกลุ่มและองค์กรในบริบทแวดล้อม นอกจากนี้้องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีภารกิจสำคัญในการคิดค้นนวัตกรรมด้านวิธีการต่อสู้ อันได้แก่ ยุทธวิธีการระดมผู้สนับสนุน ยุทธวิธีดึงสาธารณชนและชนชั้นนำเพื่อให้เปลี่ยนมาเป็นผู้ร่วมนโยบาย หรือทำให้ผู้ที่ขัดขวางต่อต้านกลายเป็นผู้ที่เป็นกลาง เมื่อขบวนการทางสังคมกระทำภายใต้บริบททางสังคม ทฤษฎีการระดมทรัพยากรจึงมองว่า ขบวนการทางสังคมสามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากบริบทหรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ได้ เช่น องค์กรระดับต่าง ๆ ของรัฐ สื่อหรือเครือข่ายทางสังคม กลุ่มองค์กรหรือสถาบันทางสังคมบางอย่าง ฯลฯ

McCarthy และ Zald กล่าวถึงองค์ประกอบทางทฤษฎีที่สำคัญประการแรกของทฤษฎีการระดมทรัพยากร คือ องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งหมายถึง องค์กรที่มีลักษณะซับซ้อนหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นทางการที่มีจุดหมายของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายขบวนการทางสังคมหรือฝ่ายต่อต้านที่จะทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของขบวนการ ดังนั้น ตามแนวคิดของทฤษฎีการระดมทรัพยากร องค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการระดมคนและทรัพยากร ทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรให้กับกิจกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการทำการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ เพื่อแย่งชิงทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการปรับเป้าหมายและยุทธวิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อการบรรลุเป้าหมายและการดำรงอยู่ต่อไป

ทฤษฎีการระดมทรัพยากรเปรียบเทียบขบวนการทางสังคมและกระบวนการทำงานขององค์ประกอบของขบวนการทางสังคมด้วยแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการมองขบวนการทางสังคมเหมือนภาคการผลิต กล่าวคือ องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมเปรียบได้กับบริษัทธุรกิจ (firms) ซึ่งองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เสนอเป้าหมายขององค์การประเภทหรือชนิดเดียวกัน มักจะรวมตัวในลักษณะเครือ “อุตสาหกรรม” (Industry) ของขบวนการทางสังคม (Social Movement Industry – SMI) และเมื่อขบวนการทางสังคมต่างๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน มารวมกันเป็นเครือข่ายนำไปสู่การเป็นภาคส่วนของขบวนการทางสังคม (Social Movement Sector Sector – SMS) หัวใจสำคัญของการระบอบองค์ประกอบในทางทฤษฎีเหล่านี้ ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่ากระบวนการทำงานของขบวนการทางสังคมมีลักษณะเหมือนการประกอบการผลิตทางธุรกิจที่มีความพยายามในการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายลักษณะต่างๆ เพื่ออาศัยการเคลื่อนไหวร่วมในการสร้างพลังผลักดันและลดต้นทุนสำหรับองค์กร

ขบวนการทางสังคมภายใต้ทฤษฎีการระดมทรัพยากรให้ความสำคัญกับชุดความเห็นหรือความเชื่อของผู้ที่นำเสนอ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการเปลี่ยนแปลงมิติบางอย่างของโครงสร้างสังคม หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งการกระจายผลประโยชน์ของสังคม ส่วนฝ่ายต่อต้านขบวนการทางสังคม (Counter-movement) คือ กลุ่มของความเห็นหรือความเชื่อของผู้คนที่คัดค้านหรือขัดขวางขบวนการทางสังคม จากนิยามดังกล่าวแม้ว่าขบวนการทางสังคมจะมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันตรงที่พิจารณาว่า หน้าที่สำคัญของกลุ่ม คือ การรวบรวมผลประโยชน์ แต่ความแตกต่างที่สำคัญสำหรับสำนักกระดุมทรัพยากร คือ ขบวนการทางสังคมมีพื้นที่อยู่นอกขอบเขตหรือนอกระบบการเมืองปกติ ในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์กระทำการอยู่ภายในโครงสร้างการเมืองปกติ องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงกลายเป็นองค์ประกอบทางทฤษฎีที่สำคัญของสำนักกระดุมทรัพยากร ซึ่งหมายถึงองค์กรที่มีลักษณะซับซ้อนหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นทางการ ที่มีจุดหมายของตนเอง ไม่ว่าจะฝ่ายขบวนการทางสังคมหรือฝ่ายต่อต้านองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคมก็ล้วนทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของขบวนการ นอกจากนี้ Tarrow (Tarrow, 1999) ได้ให้ความหมายขององค์กรขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพิ่มเติมอีก 2 ความหมาย ดังนี้

1. ความหมายแรก คือ องค์กรของกิจกรรมการรวมหมู่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น องค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงเป็นได้ทั้งองค์กรแบบทางการ เช่น สมาคม กองทหาร ไปจนถึงองค์กรแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งองค์กรเหล่านี้อาจถูกควบคุมโดยองค์กรแบบทางการหรือกลุ่มคนอีกต่อหนึ่งด้วย

2. ความหมายที่สอง คือ โครงสร้างการเชื่อมโยง (Connective structure) เป็นโครงสร้างที่เชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ศูนย์กลางกับชายขอบ หรือกับส่วนต่าง ๆ ของขบวนการฯ เป็นโครงสร้างของความร่วมมือระหว่างองค์กรกับส่วนต่างๆ ขององค์กร

ดังนั้น องค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการระดมคนและทรัพยากร ทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรให้กับกิจกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการในการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ เพื่อแย่งชิงทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการปรับเป้าหมายและยุทธวิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อการบรรลุเป้าหมายและการดำรงอยู่ต่อไปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Byrne, 1996) เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายใต้องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรสนับสนุนและผู้ที่ป็นเจ้าของและต้องครอบครองทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม ก็คือ ปัจเจกบุคคลและกลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคม โดยสามารถแบ่งออกได้ในหลายมิติ ดังนี้ (McCarthy & Zald, 1977)

1. สมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน (Adherent) คือ ปัจเจกบุคคลและกลุ่มองค์กรที่เชื่อในเป้าหมายร่วมของขบวนการทางสังคม

2. สมาชิกผู้สนับสนุน (Constituent) คือ ปัจเจกบุคคลที่อุดหนุนทรัพยากรแก่องค์กร การเคลื่อนไหวทางสังคม กิจกรรมในการระดมทรัพยากรที่สำคัญ คือ การชักจูงหรือเปลี่ยนแปลงให้สมาชิกที่เชื่อในเป้าหมายร่วมให้เป็นสมาชิกผู้สนับสนุนและรักษาสถานภาพดังกล่าวนี้เอาไว้

3. กลุ่มสาธารณะผู้สังเกตการณ์ (Bystander public) คือ ผู้ที่ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน แต่รับรู้ในจุดหมายและกระทำการของขบวนการทางสังคม ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีลักษณะเป็น “ฝ่ายตรงกันข้าม” (Opponent) หรือ “ฝ่ายต่อต้านขบวนการทางสังคม” (Counter-movement)

4. ฝ่ายตรงกันข้าม (Opponent) คือ ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับจุดหมายและการกระทำการเพื่อนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของขบวนการทางสังคม โดยอาจแบ่งออกเป็นฝ่ายต่อต้านแบบชนชั้นนำ (Elite Opponent) ที่เป็นบุคคล องค์กร หรือสถาบันทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งสามารถครอบครองทรัพยากรขนาดใหญ่และฝ่ายต่อต้านแบบมวลชน (Mass opponent) ซึ่งหมายถึง ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีการครอบครองทรัพยากรอย่างจำกัด

นอกจากนี้ ในปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งขบวนการทางสังคมกระทำอยู่อาจแบ่ง ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากการได้รับหรือไม่ได้รับประโยชน์จากความสำเร็จ ดังนี้

1. ผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง (Potential beneficiary) คือ ปัจเจกหรือกลุ่มองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการทางสังคม และได้รับประโยชน์จากความสำเร็จขององค์กรเคลื่อนไหว

2. ผู้ให้การสนับสนุนแต่ไม่ได้รับประโยชน์ (Conscience adherent) คือ ปัจเจกหรือกลุ่ม องค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการทางสังคมคือเป็นกลุ่มที่เห็นอกเห็นใจให้ความช่วยเหลือแต่ไม่รับประโยชน์จากความสำเร็จขององค์กรเคลื่อนไหว

การแบ่งประเภทผู้ถือครองทรัพยากรสำหรับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ก็เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์กระบวนการระดมทรัพยากรขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การพยายามชักจูงกลุ่มสาธารณะผู้สังเกตการณ์ (Bystander public) ให้เป็นสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน (Adherent) หรือการขยายเป้าหมายของขบวนการเพื่อขยายขอบเขตของผู้ที่จะเข้ามารับประโยชน์โดยตรง ฯลฯ เป็นต้น

McCarthy (McCarthy & Zald, 1977) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการระดมทรัพยากรกระบวนการไหลเวียนทรัพยากรขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมจากผู้ถือครองทรัพยากรประเภทต่างๆ กับการพัฒนาเติบโตของขบวนการทางสังคม ดังนี้

1. องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนหรือมีผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Potential beneficiary) เข้าร่วมจำนวนมาก แต่การได้รับทรัพยากรสนับสนุนจากผู้สนับสนุนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Conscience Adherent) ด้วย จะช่วยให้้องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมและเครือข่ายอุตสาหกรรมของขบวนการทางสังคม (SMIs) พัฒนาจนนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้ เพราะผู้สนับสนุนที่ไม่ได้รับประโยชน์มักจะเป็นกลุ่มผู้ถือครองทรัพยากรประเภทเงินและเวลามากกว่ากลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง และเมื่อเงินและเวลาที่กลุ่มเหล่านี้ถือครองอยู่เพิ่มมากขึ้นทรัพยากรเหล่านี้ก็จะถูกจัดสรรให้กับผลประโยชน์อื่นๆ ที่เหนือกว่าผลประโยชน์ส่วนตนของผู้จัดสรร ซึ่งอาจเป็นการจัดสรรให้กับผลประโยชน์ของกลุ่มหรือขบวนการทางสังคมที่ตน

ไม่ได้เป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น ขบวนการทางสังคมที่มีทรัพยากรประเภทเงินและเวลาที่จำกัด แต่มีทรัพยากรประเภทแรงงานจากกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจำนวนมากจึงจำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากกลุ่มผู้ร่วมจุดหมายที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ เพื่อที่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมจะสามารถดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้

2. องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่พึ่งพา “ผู้สนับสนุนแบบครั้งคราว” (Isolated Constituents) หมายถึง ผู้ที่ให้ทรัพยากรกับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีได้มีปฏิสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเคลื่อนไหวขององค์กรนั้น การไหลเวียนทรัพยากรจากกลุ่มผู้สนับสนุนที่แปลกแยกย่อมส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ สาเหตุเพราะความเกี่ยวข้องที่มีอยู่อย่างน้อยนิดและการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรระหว่างองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ จึงทำให้ผู้สนับสนุนแบบครั้งคราวอาจเปลี่ยนการสนับสนุน และการจัดสรรทรัพยากรไปสู่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น อย่างไรก็ตาม การที่ผู้สนับสนุนแบบครั้งคราวจะตัดสินใจเลือกที่จะเป็นผู้สนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรของตนให้กับองค์กรใดจะอยู่บนฐานการนำเสนอเป้าหมายขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นๆ การรณรงค์ผ่านสื่อและการโฆษณาประชาสัมพันธ์จึงเป็นกิจกรรมสำคัญในการช่วยประสานและเชื่อมโยงผู้สนับสนุนแบบครั้งคราวเข้ากับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนั้น องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่พึ่งพาทรัพยากรจากผู้สนับสนุนแบบครั้งคราวจึงต้องจัดสรรทรัพยากรส่วนใหญ่ให้กับกิจกรรมการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป้าหมายและความสำเร็จขององค์กรในรูปแบบต่างๆ เช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหรือการสร้างการเป็นข่าวให้กับกิจกรรมขององค์กร เป็นต้น ที่สำคัญการนำเสนอเป้าหมายขององค์กรจำเป็นต้องสร้างความน่าสนใจและแสดงถึงความคุ้มค่า เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้สนับสนุนแบบครั้งคราวในการให้การสนับสนุนองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม

3. องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เชื่อมโยงสมาชิกผู้สนับสนุนที่ได้รับผลประโยชน์ และผู้สนับสนุนที่ไม่ได้ผลประโยชน์เข้ากับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ผ่านโครงสร้างแบบเครือข่ายพันธมิตรและผ่านการสร้างแรงจูงใจของความเป็นปึกแผ่นเพียงอย่างเดียว มีแนวโน้มที่จะเกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งภายใน เพราะพื้นฐานที่แตกต่างกันของทั้งสองกลุ่มอาจนำไปสู่ปัญหาการแบ่งแยกเป็นก๊กเหล่าภายในองค์กรและปัญหาความเป็นเอกภาพขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนแต่ไม่ได้รับผลประโยชน์จัดสรรทรัพยากรที่ตนถือครองอยู่ ให้กับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่าหนึ่งองค์กร จะเห็นได้ว่า กระบวนการระดมทรัพยากรกระบวนการไหลเวียนทรัพยากรขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมความเกี่ยวข้องของผู้ถือครองทรัพยากรประเภทต่าง ๆ กับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ขบวนการทางสังคมสามารถพัฒนาเติบโตหรือในทางตรงข้ามนำไปสู่การถดถอยและความล้มเหลวได้

ทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้รับความนิยมน้อยมากในหมู่นักวิชาการอเมริกันตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ทฤษฎีนี้ได้ทำให้การศึกษาการกระทำร่วม (Collective Action) ก้าวพ้นจากสำนักพฤติกรรมรวมหมู่ที่อธิบายสาเหตุการเกิดของการกระทำดังกล่าวว่าเป็นความผิดปกติเบี่ยงเบนทางจิตใจของปัจเจกบุคคล โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีการระดมทรัพยากรจึงขยายมาสู่กรอบการอธิบายที่เน้นปัจจัยด้านการเมืองและการคำนวณผลได้ผลเสียในการเข้าร่วมของปัจเจกบุคคล

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์

ทฤษฎีสะกิดความต้องการ (Nudge theory)

ในปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) Richard H. Thaler และ Cass R. Sunstein (Thaler & Sunstein, Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness, 2008) ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งที่ขายดีชื่อ “Nudge” หรือที่แปลเป็นฉบับภาษาไทยว่า “สะกิดความคิด สะกิดพฤติกรรม” (Thaler & Sunstein, สะกิดความคิด สะกิดพฤติกรรม, 2559) เป็นหนังสือที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาพฤติกรรมของคน ที่ได้ผสมผสานหรือเชื่อมโยงเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาที่นำมาวิเคราะห์ ขบวนการการตัดสินใจของมนุษย์โดย “ทฤษฎีสะกิดความต้องการ” กล่าวว่า การตัดสินใจของคนไม่ได้ตั้งอยู่บนเหตุผลหรือไม่ได้มีตรรกะ (Logical) ที่คงเส้นคงวา (Consistent) ตามสมมติฐานของกรอบการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก หากแต่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้า (Nudge) การกระตุ้นโดยตรงหรือทางอ้อม ดังนั้นสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของคน หรือเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางเศรษฐศาสตร์ มักจะเกิดขึ้นจากการกระตุ้นจากอะไรบางอย่าง ทำให้เราเข้าใจว่าในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน เราถูกโน้มน้าวโดยตัวเลือกที่กำหนดโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าถึงจิตวิทยาของการตัดสินใจของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การงาน การจัดการทรัพย์สินและความสุขทุกวันนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ล้วนมีการออกแบบมาเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างและทำให้เราเลือกทำอะไรบางอย่างไปแบบไม่รู้ตัว

ในเชิงวิชาการนั้น ทฤษฎีสะกิดความต้องการ กล่าวได้ว่าเป็นการมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ความพึงพอใจหรือความชอบ (Preference) ของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมักกำหนดให้ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดมาหรือเป็นอิสระ กล่าวคือผู้บริโภคกำหนดเอง โดยผู้บริโภคจะเลือกส่วนผสมของสินค้าและบริการ ณ ระดับราคา และรายได้ที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ความพึงพอใจมากที่สุด แต่เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมองว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคสามารถปรับเปลี่ยนได้ กระตุ้นได้ หรือบางกรณีสามารถควบคุมหรือจัดการได้ ในชีวิตประจำวันมีเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่ากล่าวของทฤษฎีสะกิดความต้องการ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ห้องน้ำต่าง ๆ นิยมนำภาพอาการบาดเจ็บของการนั่งโถส้วมไม่ถูกสุขลักษณะมาแปะไว้ตรงประตูเพื่อจูงใจให้ผู้ใช้ห้องน้ำนั่งโถอย่างถูกต้อง ไม่นั่งเอาขาขึ้นบนโถซึ่งจะทำให้สกปรก เกิดอุบัติเหตุและบาดเจ็บได้ ซึ่งได้ผลสามารถลดต้นทุนในส่วนของการทำความสะอาดและการชำระของฝารองโถชักโครก หรือกรณีร้านหนังสือได้ขึ้นป้ายรายการหนังสือที่ขายดี 10 อันดับแรก หรือการขึ้นป้ายว่าเป็นหนังสือที่ขายดีมากที่สุดเพื่อการกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจในการซื้อ เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนามาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ในปี 2580 ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา 5 ปีต่อจากนี้ไป โดยพิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ

ที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศและการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่างๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ดังนี้

1. ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการบูรณาการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลผสมผสาน มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิตค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม

2. ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3. ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยที่วิสัยทัศน์ดังกล่าวสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหารและน้ำ ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ประเทศไทยไม่เป็นภาระของโลกและสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจดีกว่า

4. ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2580” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2580 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและ

ยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยต้นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมนำดิจิทัลสามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลกเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม ทุนมนุษย์ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะมาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ”

5. ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึงเพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไป สำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทยโดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น กำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6. ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” จากการพัฒนา เป็นกลไกเชื่อมต่อในลำดับแรกที่จะกำกับและส่งต่อแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้เกิดการปฏิบัติในทุกระดับและในแต่ละด้านอย่างสอดคล้องกัน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการใช้กลไกประชารัฐที่เป็นความร่วมมือพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง และได้กำหนดในระดับแผนงาน/โครงการสำคัญที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความครอบคลุมหลากหลายมิติมากกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านๆ มา ในการกำหนดเป้าหมายได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวของยุทธศาสตร์ชาติและการเป็นกรอบกำกับเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับย่อยลงมาที่จะต้องถูกส่งต่อและกำกับให้สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างมีผลสัมฤทธิ์ภายใต้กรอบการจัดสรรงบประมาณ การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการรวมทั้งการพัฒนาระบบราชการที่สอดคล้องเป็นสาระเดียวกันหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดประเด็นบูรณาการเพื่อการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางสำคัญประกอบการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน รวบรวมและกำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญ

ในระดับปฏิบัติ และกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับสาขาการผลิตและบริการและจังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในด้านต่าง ๆ

แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในหลายเรื่อง ได้แก่

1. การกำกับกรอบเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาหลักในระยะยาวด้วยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยที่แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 เป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาโดยกำหนดเป้าหมายที่จะต้องบรรลุและแนวทางพัฒนาที่ต้องดำเนินการในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

2. การปรับเปลี่ยนเรื่องการเชื่อมต่อการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ให้มีกรอบและทิศทางในการกำกับที่ชัดเจนขึ้น นั่นคือ แผนพัฒนา ฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในรายละเอียดที่จะเชื่อมต่อการปฏิบัติโดยได้กำหนดแผนงาน/โครงการกลุ่มสำคัญ ๆ ที่ต้องดำเนินการในระดับแผนงานและโครงการสำคัญ ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติโดยใช้กลไกแผนเฉพาะด้าน ยุทธศาสตร์กระทรวง แผนการพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนตามแนวยุทธศาสตร์นั้น ๆ ให้บรรลุผล โดยจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการ ประเด็นการพัฒนาและเชิงพื้นที่และมีการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบเชื่อมโยงที่สามารถสะท้อนถึงผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง ซึ่งในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไประบบการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน แผนสำหรับการบริหารราชการแผ่นดิน กฎระเบียบเรื่องวินัยการเงินการคลังภาครัฐ และระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเพื่อการรองรับความท้าทายในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผลในขณะเดียวกันแนวทางการพัฒนาซึ่งเป็นรายละเอียดภายใต้ยุทธศาสตร์ทั้ง 10 ยุทธศาสตร์นั้น ได้กำหนดให้ครอบคลุมในหลากหลายประเด็นและแนวทางการพัฒนาเฉพาะด้านซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบได้กำหนดไว้แล้วภายใต้แผนเฉพาะด้านหรือกำลังดำเนินการ ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อการบูรณาการประเด็นการพัฒนาและเพื่อสนับสนุนให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเกิดการต่อยอดให้สามารถดำเนินการได้สัมฤทธิ์ผล

3. แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 กำหนดแนวทางการพัฒนาจังหวัด ภาค และเมืองที่กำหนดพื้นที่เป้าหมายและสาขาการผลิตและบริการเป้าหมายที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนลงไปเพื่อกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัด ภาค และเมืองเกิดผลสัมฤทธิ์โดยสอดคล้องกับเป้าหมายรวมของประเทศ

4. แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นและแนวทางที่สนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปประเทศที่สภาปฏิรูปแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปได้เสนอโดยมุ่งเน้นในเรื่องที่มีความชัดเจนและต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไป ซึ่งนับว่าเป็นทั้งช่วงเวลาสำคัญของการปฏิรูปประเทศและวางรากฐานเพื่อการพัฒนาในระยะยาวให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

นอกจากนั้น แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ยังคงมุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น ทั้งกลไกที่เป็นกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ และกลไกการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในทุกกระดับ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อนทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็เพิ่มบทบาทของกลไก

ภาคองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมักจะมีการกล่าวถึงการรักษาวินัยการเงินการคลังมาโดยตลอด เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการเงินการคลังของประเทศ กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด และกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วย วินัยการเงินการคลังขึ้นมาเป็นการเฉพาะเป็นครั้งแรก ส่งผลให้มีการตราและประกาศใช้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2561

รัฐจึงต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังมีเสถียรภาพ มั่นคง และยั่งยืน ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดเรื่องของการอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณ วินัยด้านรายได้ และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สิน การบริหารเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ โครงสร้างของพระราชบัญญัตินี้วินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 จึงประกอบด้วย

หมวด 1 บททั่วไป

หมวด 2 ว่าด้วยเรื่องนโยบายการเงินการคลัง คือ กำหนดให้มีคณะกรรมการและอำนาจหน้าที่ซึ่งผู้บริหารต้องติดตาม เพราะส่งผลถึงการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน การขอรับจัดสรรงบประมาณ การจัดทำโครงการโดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่หรือโครงการที่ใช้เงินกู้

หมวด 3 กำหนดวินัยการคลังด้านต่าง ๆ ทั้งวินัยด้านรายได้ ด้านรายจ่าย การจัดทำได้มาซึ่งทรัพย์สินและการบริหารทรัพย์สินของรัฐ การก่อหนี้และการบริหารหนี้ เงินนอกงบประมาณ และการคลังท้องถิ่น

หมวด 4 การบัญชี รายงานและการตรวจสอบที่จะทำให้การบัญชีของประเทศอันประกอบด้วยบัญชีของหน่วยงานของรัฐประเภทต่าง ๆ เป็นมาตรฐาน รวมถึงการจัดทำรายงานการเงินแผ่นดินและการตรวจสอบ

หมวด 5 การตรวจเงินแผ่นดิน ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในการตรวจสอบตามกฎหมายนี้ท้ายบทเฉพาะกาลที่กำหนดรองรับระเบียบปฏิบัติเดิมตลอดจนสิ่งที่ต้องกำหนดขึ้นใหม่ภายในเวลา ตามความจำเป็นเร่งด่วนและเงื่อนไขตามบริบทต่าง ๆ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังฯ มีความครอบคลุมและคาบเกี่ยวทั้งในด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ตลอดจนวินัยด้านรายได้และรายจ่าย เช่น จัดทำแผนการคลังเพื่อเป็นแผนแม่บทหลักของรัฐการจัดทางงบประมาณ การจัดการความเสี่ยงทางการเงินการคลังและในระดับการปฏิบัติของหน่วยงานในการดำเนินงาน

1. ในระดับนโยบาย

กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการเงินการคลังของรัฐ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธาน ส่วนกรรมการจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการสภาพัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นฝ่ายเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนการคลังระยะกลาง เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทหลักสำหรับการวางแผนการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณ กำหนดสัดส่วนต่างๆ เพื่อเป็นกรอบวินัยในการดำเนินนโยบาย เช่น สัดส่วน

งบประมาณเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐ สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP อัตรายอดคงค้างที่รัฐบาลรับภาระชดเชย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมมาตรการ หรือ โครงการตามนโยบายของรัฐบาล และกำหนดนโยบายการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการคลังของกระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดสัดส่วนต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นต้องจ่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.0 แต่ไม่เกินร้อยละ 3.5 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี และจัดทำแผนการคลังระยะกลางโดยมีเป้าหมายการคลัง คือ การจัดทำงบประมาณแบบสมดุล

2. ในระดับการปฏิบัติของหน่วยงาน

ในระดับหน่วยงาน พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังฯ จะเป็นกรอบหรือแนวทางที่กำหนดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติไว้แล้วโดยตรง และอีกส่วนหนึ่งจะต้องมีกฎหมาย ระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับหน่วยงานของรัฐแต่ละประเภทรองรับ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ได้แก่ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอัยการ องค์การมหาชน ทุนหมุนเวียนที่เป็นนิติบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด ต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 โดยไม่มีหน่วยงานของรัฐประเภทใดที่ไม่อยู่ในการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

3. วินัยด้านรายได้และรายจ่าย

3.1 วินัยด้านรายได้

มาตรา 31 ได้กำหนดความหมายของ “รายได้” ว่า รายได้ คือ รายได้แผ่นดินและรายได้ที่จัดเก็บหรือได้รับเป็นกรรมสิทธิ์แต่ไม่ต้องนำส่งคลัง สรุปได้ว่าเงินที่หน่วยงานมีอยู่และที่ได้รับมาทั้งที่ต้องนำส่งคลังและไม่ต้องนำส่งคลังจะต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายนี้

คำว่า “รายได้แผ่นดิน” ถูกนิยามไว้ใน “เงินแผ่นดิน” ซึ่งหมายความรวมถึงเงินรายได้แผ่นดิน เงินกู้ เงินคงคลังและเงินรายได้จากทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์อื่น ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐถือกรรมสิทธิ์หรือครอบครองเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินโดยรวม และเงินรายได้จากการดำเนินงานหรือจากทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์อื่นที่หน่วยงานของรัฐถือกรรมสิทธิ์ หรือครอบครองและใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ โดยไม่จำเป็นต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน น่าจะเนื่องมาจากต้องการให้เกิดความชัดเจนไม่มีเงินประเภทใดหลุดไปจากการกำกับดูแลโดยเคร่งครัดตามหลักวินัยการเงินการคลัง

3.2 วินัยด้านรายจ่าย

มาตรา 38 ซึ่งเป็นมาตราแรกในเรื่องรายจ่ายได้วางหลักไว้ว่า หน่วยงานของรัฐจะก่อหนี้ผูกพันหรือจ่ายเงินได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย ซึ่งก็เป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นเรื่องปกติและเป็นที่ยอมรับกันว่าต้องเป็นเช่นนั้น ในวรรคสองกำหนดไว้ด้วยว่าการก่อหนี้หรือจ่ายเงินจะต้องเป็นไปอย่างไร้ประไร คุ้มค่าและประหยัด โดยพิจารณาเป้าหมายประโยชน์ที่จะได้รับผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของหน่วยงาน และต้องเป็นไปตามรายการและวงเงินงบประมาณรายจ่ายของหน่วยงานด้วย

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ.2561 จึงมีเจตนารมณ์ที่จะให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนทางการคลังของประเทศและมีผลต่อทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงาน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการกำหนดมาตรการเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้น โดยมีความมุ่งหมาย

ที่จะให้เป็นไปอย่างเคร่งครัดในทุกระดับ และเกี่ยวข้องกับบุคลากรของรัฐทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติ และไม่เฉพาะผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการกำกับดูแล หรือปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังโดยตรงเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงผู้ที่อาจได้รับมอบหมายหรือได้รับแต่งตั้งเฉพาะกิจ ในการอนุมัติการจ่ายเงินการเป็นกรรมการ เช่น ในการจัดทำโครงการ หรือในการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ตามมาตรา 284 กำหนดให้ต้องมีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่โครงสร้างและกระบวนการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่าเป็นการสร้างแผนแม่บทและกำหนดวาระของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นจากการบัญญัติพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในการทำหน้าที่ของระบบราชการระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของโครงสร้างและกระบวนการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน ซึ่งต้องรับการถ่ายโอนภารกิจมาจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เป็นเจ้าของภารกิจเดิม ดังนั้น ด้วยภารกิจหน้าที่ของโครงสร้างและกระบวนการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความชัดเจน จึงนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างทางการคลังท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมโดยให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

ในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และกรรมการประกอบด้วยไตรภาคี 3 ฝ่าย ได้แก่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่หลัก ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และรายงานต่อรัฐสภา
2. กำหนดการจัดบริการสาธารณะ ตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
3. ปรับปรุงสัดส่วนภาษี และอากร และรายได้ ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
4. กำหนดหลักเกณฑ์ และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจ จากระบบราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ประสานการถ่ายโอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงานรัฐวิสาหกิจระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัจัดสรร

ภาษี และอากรเงินอุดหนุน เงินงบประมาณที่ราชการส่วนกลางโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการถ่ายโอนภารกิจ ตามข้อ 2., 3. และข้อ 4.

6. ให้ข้อเสนอแนะ ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เช่น มาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ การจัดระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี หากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวได้ ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือท้องถิ่นให้ถ่ายโอนภารกิจให้แล้วเสร็จภายใน 10 ปี อีกทั้งได้กำหนดการจัดสรรเงินภาษี และอากรเงินอุดหนุน และรายได้อื่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2544 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้สุทธิรัฐบาล และไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปี พ.ศ. 2549

แต่เนื่องจากปัญหาหลายประการเมื่อใกล้ถึงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดรัฐบาลก็ไม่สามารถจัดสรรให้ท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าตามที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 35 ดังนั้นจึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในปี พ.ศ. 2549 ดังนี้

“กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า และโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า โดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

การเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลตามวรรคหนึ่งให้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และให้เป็นไปตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถ่ายโอนเพิ่มขึ้นภายหลังปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด เงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเงินอุดหนุนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549”

ทั้งนี้ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2543 รายงานให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2543 และ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ตามลำดับ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม 2562 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เริ่มจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายสำคัญตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งปฏิรูปโครงสร้างระบบภาษี ทรัพย์สินของประเทศไทยให้มีความทันสมัยและเป็นสากลเช่นเดียวกับนานาประเทศ และแก้ไขปัญหาโครงสร้างภาษีแบบเดิมที่บังคับใช้มาเป็นเวลานาน โดยที่การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายฉบับนี้เป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากกรมที่ดิน ใช้บัญชีราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากกรมธนารักษ์

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ผู้ครอบครองหรือทำประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของรัฐ
2. ผู้ที่จัดเก็บภาษี เมื่อพิจารณาตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่ระบุว่า “ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ภาษีที่จัดเก็บได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น” จึงสรุปได้ว่าผู้มีหน้าที่จัดเก็บ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยรายได้ภาษีที่จัดเก็บได้นั้นจะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่จัดเก็บเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

เพื่อเป็นการบรรเทาภาระของผู้เสียภาษี ในการจัดเก็บภาษีจึงให้ดำเนินการ ตามมาตรา 96 และมาตรา 97 ดังต่อไปนี้

มาตรา 96 เพื่อเป็นการบรรเทาการชำระภาษีใน 3 ปีแรกของการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเว้นการจัดเก็บภาษีสำหรับเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม

มาตรา 97 ผู้ที่เคยเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่และต้องเสียเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากกฎหมายนี้ ส่วนต่างเมื่อเทียบกับแบบเดิมจะได้บรรเทาภาระ ดังนี้

- (1) ปีที่ 1 จ่ายแบบเดิม บวกด้วย 25 % ของส่วนต่าง
- (2) ปีที่ 2 จ่ายแบบเดิม บวกด้วย 50 % ของส่วนต่าง
- (3) ปีที่ 3 จ่ายแบบเดิม บวกด้วย 75 % ของส่วนต่าง
3. ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี ได้แก่ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และห้องชุด
4. ฐานภาษีเพื่อการคำนวณภาษี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้
 - (1) ที่ดิน ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ
 - (2) สิ่งปลูกสร้าง ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์สิ่งปลูกสร้างเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ
 - (3) สิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุด ให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

กรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ไม่มีราคาประเมินทุนทรัพย์ การคำนวณมูลค่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยอ้างอิงราคาจากประมวลกฎหมายที่ดินของกรมธนารักษ์ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถเข้าไปดูราคาประเมินได้ที่เว็บไซต์ <http://www.treasury.go.th>

โดยภายใต้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะเป็นการประเมินฐานภาษีตามต้นทุน (Cost Approach) แตกต่างจากเดิมที่ใช้เกณฑ์ประเมินตามรายได้ของทรัพย์สิน (Income Approach) ที่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปตามดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ ขณะที่กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างฉบับใหม่นี้ จะใช้ราคาประเมินกลางจากกรมธนารักษ์เป็นราคากลางและเป็นมาตรฐานเพื่อแยกคำนวณมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด โดยสิ่งปลูกสร้างในแต่ละประเภทจะมีราคาประเมินกลางที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ราคาประเมินกลางของทั้งที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีการปรับตามรอบบัญชีการประเมินราคาทุก 4 ปี

ตารางที่ 2 - 1 แสดงประเภทและมูลค่าที่ดินที่ได้รับการยกเว้นภาษี

ประเภท	เจ้าของทรัพย์สินเป็นบุคคลธรรมดา	นิติบุคคล
1. การประกอบเกษตรกรรม (มาตรา 40)	เกษตรกรรม (มาตรา 40) - ยกเว้น 50 ล้านบาทแรก ต่อเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ไม่ยกเว้น
2. เป็นที่อยู่อาศัย (มาตรา 41)	- เป็นเจ้าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีชื่อ ในทะเบียนบ้าน ยกเว้น 50 ล้านบาทแรก	ไม่ยกเว้น

ตารางที่ 2 - 1 แสดงประเภทและมูลค่าที่ดินที่ได้รับการยกเว้นภาษี (ต่อ)

ประเภท	เจ้าของทรัพย์สินเป็นบุคคลธรรมดา	นิติบุคคล
3. ใช้ประโยชน์อื่นๆ	ไม่ยกเว้น	ไม่ยกเว้น
4. ทิ้งไว้ว่างเปล่า	ไม่ยกเว้น	ไม่ยกเว้น

5. อัตราภาษี ในส่วนอัตราภาษีที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้มีการจัดแบ่งประเภทที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ได้แก่ เกษตรกรรมที่อยู่อาศัยพาณิชยกรรม และที่ดินรกร้างว่างเปล่า ขณะที่อัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บจะเป็นรูปแบบขั้นบันไดเพิ่มขึ้นตามมูลค่าของฐานภาษี

5.1 กรณีประกอบเกษตรกรรมของบุคคลธรรมดา

การคำนวณ นำมูลค่าทรัพย์สิน 50 ล้านบาทแรก มาหักก่อน แล้วจึงนำส่วนที่เกินมาคำนวณ ตามตาราง (ตามมาตรา 40 และมาตรา 95)

ตารางที่ 2 - 2 แสดงอัตราภาษีกรณีประกอบเกษตรกรรมของบุคคลธรรมดา

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (1))
50 ล้านบาทแรก	ยกเว้น
ส่วนที่ไม่เกิน 75 ล้านบาท	0.01% (ล้านบาทละ 100 บาท)
ส่วนที่เกิน 75 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท	0.03% (ล้านบาทละ 300 บาท)
ส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 500 ล้านบาท	0.05% (ล้านบาทละ 500 บาท)
ส่วนที่เกิน 500 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท	0.07% (ล้านบาทละ 700 บาท)
ส่วนที่เกิน 1,000 ล้านบาท	0.10% (ล้านบาทละ 1,000 บาท)

5.2 กรณีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน

การคำนวณ นำมูลค่าทรัพย์สิน 50 ล้านบาทแรก มาหักก่อน แล้วจึงนำส่วนที่เกินมาคำนวณ ตามตาราง (ตามมาตรา 41 และมาตรา 95)

ตารางที่ 2 - 3 แสดงอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (2))
50 ล้านบาทแรก	ยกเว้น (ตามมาตรา 41)
ส่วนที่ไม่เกิน 25 ล้านบาท	0.03% (ล้านละ 300 บาท)
ส่วนที่เกิน 25 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท	0.05% (ล้านละ 500 บาท)
ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท	0.10% (ล้านละ 1,000 บาท)

5.3 กรณีสิ่งปลูกสร้าง (ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน) ของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน

การคำนวณ นำมูลค่าทรัพย์สิน 10 ล้านบาทแรก มาหักก่อน แล้วจึงนำส่วนที่เกินมาคำนวณ ตามตาราง (ตามมาตรา 41 และมาตรา 95)

ตารางที่ 2 - 4 แสดงอัตราภาษีกรณีสิ่งปลูกสร้าง (ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน) ของบุคคลธรรมดา เป็นที่อยู่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (3))
10 ล้านบาทแรก	ยกเว้น (ตามมาตรา 41)
ส่วนที่ไม่เกิน 40 ล้านบาท	0.02% (ล้านละ 200 บาท)
ส่วนที่เกิน 40 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 65 ล้านบาท	0.03% (ล้านละ 300 บาท)
ส่วนที่เกิน 65 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 90 ล้านบาท	0.05% (ล้านละ 500 บาท)
ส่วนที่เกิน 90 ล้านบาท	0.10% (ล้านละ 1,000 บาท)

5.4. กรณีใช้ประโยชน์อื่น ๆ ใช้อยู่อาศัยแบบอื่น ๆ

ตารางที่ 2 - 5 แสดงอัตราภาษีกรณีใช้ประโยชน์อื่น ๆ ใช้อยู่อาศัยแบบอื่น ๆ

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (4))
0 ถึง 50 ล้านบาท	0.02% (ล้านละ 200 บาท)
ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 75 ล้านบาท	0.03% (ล้านละ 300 บาท)
ส่วนที่เกิน 75 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท	0.05% (ล้านละ 500 บาท)
ส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท	0.10% (ล้านละ 1,000 บาท)

5.5 กรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อื่น นอกจากประกอบเกษตรกรรมและเป็นที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 2 - 6 แสดงอัตราภาษีกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์อื่น นอกจากประกอบเกษตรกรรมและเป็นที่อยู่อาศัย

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (5))
0 ถึง 50 ล้านบาท	0.30% (ล้านละ 3,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท	0.40% (ล้านละ 4,000 บาท)

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (5))
ส่วนที่เกิน 200 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท	0.50% (ล้านละ 5,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 1,000 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านบาท	0.60% (ล้านละ 6,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 5,000 ล้านบาท	0.70% (ล้านละ 7,000 บาท)

5.6 กรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ ตารางที่ 2 - 7 แสดงอัตราภาษีกรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทิ้งไว้ว่างเปล่า หรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ

มูลค่าทรัพย์สิน (บาท)	อัตราภาษีต่อปี (มาตรา 94 (6))
0 ถึง 50 ล้านบาท	0.30% (ล้านละ 3,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท	0.40% (ล้านละ 4,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 200 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท	0.50% (ล้านละ 5,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 1,000 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านบาท	0.60% (ล้านละ 6,000 บาท)
ส่วนที่เกิน 5,000 ล้านบาท	0.70% (ล้านละ 7,000 บาท)

ตารางที่ 2 - 8 แสดงอัตราภาษีตามมูลค่าของฐานภาษี อัตราภาษีใน 2 ปีแรก

ประเภทที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง	อัตราสูงสุดที่กำหนด	ข้อยกเว้นกรณีเจ้าของทรัพย์สิน เป็นบุคคลธรรมดา
(1) ใช้ประกอบเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (ตามมาตรา 37)	0.15% (2 ปีแรก อัตราสูงสุด คือ 0.10%)	ยกเว้นมูลค่า 50 ล้านบาทแรก ต่อเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(2) เป็นที่อยู่อาศัย	0.30% (2 ปีแรก อัตราสูงสุด คือ 0.10%)	- เป็นเจ้าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีชื่อในทะเบียนบ้าน ยกเว้นให้ 50 ล้านบาทแรก - เป็นเจ้าของสิ่งปลูกสร้าง ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน มีชื่อในทะเบียนบ้าน ยกเว้น 10 ล้านบาทแรก
(3) ใช้ประโยชน์อื่นๆ นอกจากเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย	1.20%	ไม่ยกเว้น
(4) ทิ้งไว้ว่างเปล่า	1.20%	ไม่ยกเว้น

6. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ไม่ว่าจะภาวะภาษีจะสูงขึ้นหรือลดลง ผู้เสียภาษีต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่รู้เหตุว่ามีการเปลี่ยนแปลง

เอกสารบทความเกี่ยวกับการพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ

1. โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น

การเข้าใจโครงสร้างการเมืองการปกครองของประเทศหนึ่ง ๆ ถือเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างรายได้ และระบบจัดเก็บรายได้ทั้งในระดับรัฐบาล และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศนั้นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจะทำให้มองเห็นรูปแบบการแบ่งอำนาจรวมไปถึงแหล่งที่มาของอำนาจก่อนจะมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะการกระจายอำนาจด้านการเงินและการคลังที่เปรียบเสมือนเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Autonomy) ที่จะกำหนดอนาคตของท้องถิ่นเอง รวมถึงการต่อยอดการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือการจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาโครงสร้างทางการเมืองและการปกครองของประเทศนั้น ๆ ควบคู่ไปกับการศึกษาเรื่องระบบจัดเก็บรายได้จะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของท้องถิ่น กับส่วนกลางได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในบริบทของประเทศนั้น ๆ ได้อย่างถ่องแท้

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีโครงสร้างรายได้ และระบบจัดเก็บรายได้จากภาษีที่มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในระดับจังหวัด (Prefecture) และระดับเทศบาล (Municipality) ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนา ขับเคลื่อนชุมชน และสังคมในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง อาทิ การจัดสร้างสนามบินนานาชาติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สนามบินนานาชาติคันไซ (Kansai International Airport) หรือด้านการศึกษา ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเหตุผลหลักที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถให้บริการสาธารณะที่หลากหลายได้ นอกจากกฎหมายจะให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมแล้ว การมีทรัพยากรด้านงบประมาณที่เพียงพอก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญ

1.1 แหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น

แหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่น จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ รายได้จากภาษีท้องถิ่น (รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง) รายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลกลาง และรายได้จากเงินกู้ยืม

1.1.1 รายได้จากภาษี หรือรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง (Local Tax) รายได้จากภาษีถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นรายได้ที่ท้องถิ่นหามาได้เอง มิใช่รายได้ที่มาจากรัฐบาลกลาง หรือมาจากการกู้ยืม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดประเภทและอัตราภาษีเอง ภายใต้กรอบกำหนดของกฎหมายภาษีท้องถิ่น (Local Tax Law) และการให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากสำนักภาษีท้องถิ่น (Local Tax Bureau) ของกระทรวงกิจการภายใน ซึ่งรายได้จากภาษีท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาษีท้องถิ่นที่เป็นรายได้ของจังหวัด (Prefecture) และ ภาษีท้องถิ่นที่เป็นรายได้ของเทศบาล (Municipality)

ตารางที่ 2 - 9 แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
1	ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Prefectural Inhabitants Tax)	เป็นภาษีที่มีการเริ่มจัดเก็บมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) เพื่อเป็นการทดแทนการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax : VAT) ภาษีประเภทนี้เป็นภาษีที่มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น สัดส่วนของภาษีที่อยู่อาศัยมีอัตราสูงถึงประมาณร้อยละ 30 ของภาษีท้องถิ่นทั้งหมดทุกประเภท การจัดเก็บภาษีเพื่อการอยู่อาศัยจะแยกเป็น 2 กลุ่ม (1) จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัด (2) จัดเก็บจากนิติบุคคลที่สำนักงานตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัด
2	ภาษีการค้า (Enterprise Tax)	มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 26.6 ของรายได้จากภาษีของจังหวัด ภาษีประเภทนี้เป็นภาษีที่จัดเก็บจากทั้งนิติบุคคลที่ได้มีการตั้งสำนักงานอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และบุคคลธรรมดาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือประกอบอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดไว้
3	ภาษีการบริโภคของท้องถิ่น (Local Consumption Tax)	เป็นภาษีที่ใช้ทดแทนภาษีการบริโภคที่ได้รับการถ่ายโอน (Consumption Transfer Tax) จะมีการจัดเก็บจากการเคลื่อนย้ายทุน และสินทรัพย์ต่าง ๆ ระหว่างพื้นที่ ของบริษัทผู้ดำเนินธุรกิจ รวมถึงวิสาหกิจต่าง ๆ
4	ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition Tax)	เป็นการกำหนดเก็บภาษีกับผู้ถือครองที่ดิน หรือบ้าน ซึ่งสิทธิครอบครองนี้ไม่รวมถึงการได้มาทางมรดกหรือการรวม หรือแยกกันของบริษัท อัตราภาษีร้อยละ 4 นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2003 จนกระทั่งวันที่ 31 มีนาคม 2006 หลังจากนั้นอัตราภาษีจะลดลงเหลือร้อยละ 3 โดยการคำนวณภาษี จะขึ้นอยู่กับราคาการประเมินที่ดินหรือบ้านที่ครอบครองในขณะนั้น

ตารางที่ 2 - 9 แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
4	ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Real Property Acquisition Tax)	สำหรับการลดหย่อนภาษีอสังหาริมทรัพย์นั้นสามารถทำได้ในกรณีของการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือบ้านเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยที่กฎหมายกำหนดว่า สำหรับบ้านใหม่ที่มีเนื้อที่ระหว่าง 50-240 ตารางเมตร จะได้รับการลดหย่อนภาษี โดยมีการปรับลดราคาประเมินของบ้านลง 12,000,000 เยน อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีประเภทนี้จะได้รับการยกเว้นเมื่อราคาประเมินของที่ดินหรือบ้านมีมูลค่า

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
		ต่ำกว่าอัตราที่กำหนด ซึ่งได้แก่อัตราน้อยกว่า 100,000 เยน ในกรณีของราคาที่ดินต่ำกว่า 230,000 เยน ในกรณีของราคาบ้านใหม่ และต่ำกว่า 120,000 เยน ในกรณีของบ้านที่มีใช้บ้านใหม่
5	ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	ภาษีจากบุหรี่จะมีการจัดเก็บทั้งในระดับจังหวัด และเทศบาล คือ ในส่วนของจังหวัด ภาษีบุหรี่จะถูกจัดเก็บจากผู้ผลิต
6	ภาษีการใช้สนามสนามกอล์ฟ (Golf Course Utilization Tax)	ผู้เล่นกอล์ฟแต่ละคน จะต้องชำระภาษีในการเข้าใช้สนามกอล์ฟในอัตราขั้นต่ำกว่า 800 เยนต่อคนต่อวัน และองค์กรปกครองท้องถิ่นจะเรียกเก็บได้ไม่เกิน 1,200 เยนต่อคนต่อวัน ในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ ผู้ประกอบการสนามกอล์ฟจะเป็นผู้จัดเก็บจากผู้เล่น และจัดส่งให้กับจังหวัด หลังจากจังหวัดได้รับแล้วทางจังหวัดยังต้องแบ่งภาษี ประเภทนี้ให้แก่เทศบาลพื้นที่ซึ่งสนามกอล์ฟนั้น ๆ ตั้งอยู่ในอัตรา 7 ใน 10 ส่วนด้วย
7	ภาษีรถยนต์ (Automobile Tax)	จัดเก็บจากเจ้าของรถยนต์ทุกคน ทั้งที่เป็นนิติบุคคล ผู้ประกอบการธุรกิจ หรือบุคคลธรรมดา ล้วนต้องเสียภาษีรถยนต์ประจำปีให้แก่จังหวัด โดยที่อัตราในการเสียภาษีนั้น จะแตกต่างกันออกไปตามขนาดความจุของเครื่องยนต์ ประเภทของรถยนต์ รวมถึงวัตถุประสงค์ในการใช้รถยนต์

ตารางที่ 2 - 9 แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
8	ภาษีการครอบครองรถยนต์ (Automobile Acquisition Tax)	วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องจัดเก็บภาษีประเภทนี้ ก็เพื่อที่จะนำเอาเงินภาษีไปใช้สำหรับการบำรุงถนนหนทางในเขตท้องถิ่นของตนเอง การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ หลังจากท้องถิ่นปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัดได้เก็บภาษีประเภทนี้มาแล้ว จังหวัดต้องจัดแบ่งภาษีนี้ ร้อยละ 70 ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับเทศบาลด้วย
9	ภาษีเหมืองแร่ (Mine-lot Tax)	อัตราในการจัดเก็บภาษีก็จะมีแตกต่างกันออกไป ในกรณีที่เป็นเหมืองสินแร่ ผู้ถือสัมปทานจะต้องเสียภาษีรายปีในอัตรา 200 เยนต่อพื้นที่เหมือง 10,000 ตารางเมตร หากเหมืองสินแร่นั้นมีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำ ผู้รับสัมปทานยังต้องจ่ายภาษีรายปีเพิ่มขึ้น 600 เยน

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
		ต่อทุกพื้นที่ 1,000 ตารางเมตร
10	ภาษีการล่าสัตว์ (Hunting Tax)	ภาษีการล่าสัตว์นี้ เป็นภาษีที่จัดเก็บขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการอันหนึ่งในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์และนกต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่จะต้องชำระภาษีประเภทนี้ ก็คือกลุ่มนายพรานที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องสำหรับอัตราในการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ของจังหวัดจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละเขตจังหวัดกับทั้งประเภทของใบอนุญาตที่นายพรานเหล่านั้นถือ
11	ภาษีการส่งน้ำมันเบา (Light-oil Delivery Tax)	วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่จัดเก็บภาษีประเภทนี้ เนื่องจากองค์กรปกครองท้องถิ่นต้องการจะเพิ่มเงินกองทุนเพื่อใช้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายถนน โดยปกติแล้วภาษีประเภทนี้ จะจัดเก็บโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด แต่หากในพื้นที่จังหวัดใด มีเทศบาลนครพิเศษ (Designated City) จังหวัดจะต้องมีการจัดสรรเงินภาษีประเภทนี้ให้แก่เทศบาลด้วย

ตารางที่ 2 - 9 แสดงการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับจังหวัด (Prefectural Taxes) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
12	ภาษีอื่น ๆ (Other Taxes)	เป็นภาษีพิเศษที่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย และได้มีการจัดเก็บโดยองค์กรปกครองท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้มีทั้ง ภาษีพลังงานนิวเคลียร์ (Nuclear-fuel Tax) ภาษีประเภทนี้ มักมีการจัดเก็บในเขตพื้นที่ซึ่งมีโรงงานนิวเคลียร์ตั้งอยู่ เช่น จังหวัด Hokkaido นอกจากภาษีนิวเคลียร์แล้ว ในบางจังหวัดที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ก็อาจมีการเก็บภาษีจากที่พักอาศัย (Accommodation Tax) เพิ่มเติม เช่น ในมหานครโตเกียว เป็นต้น

ตารางที่ 2 - 10 แสดงการเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับเทศบาล (Municipal Taxes)

ลำดับ	ชื่อภาษี	รายละเอียด
1	ภาษีเพื่อการอยู่อาศัย (Municipal Inhabitants Tax)	ลักษณะการเสียภาษีแบบเดียวกันกับการเสียภาษีเพื่อการอยู่อาศัยในระดับจังหวัด ซึ่งนอกเหนือจากการคำนวณอัตราการเก็บภาษีจากรายได้ของบุคคลและนิติบุคคลแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้บุคคลและนิติบุคคลที่อยู่อาศัย

ลำดับ	ชื่อภาษี	รายละเอียด
		ในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งแบบแผนการประเมินการเสียภาษีของตนเอง (A Return for the Annual Income) ให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นด้วยตนเอง (Self-assessment System)
2	ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax)	เป็นการเก็บภาษีที่ผูกพันกับบุคคลที่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ และขึ้นทะเบียนก่อนวันที่ 1 มกราคมของปีงบประมาณนั้น โดยกฎหมายได้ระบุข้อกำหนดที่ผู้ครอบครองจะต้องจ่ายภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในเทศบาลนั้นเมื่อปีงบประมาณซึ่งจะเริ่มขึ้นในเดือนเมษายนของทุกปี อีกทั้งการจัดเก็บภาษียังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ระหว่างปีงบประมาณนั้นอีกด้วย นอกจากนี้การกำหนดภาษีอสังหาริมทรัพย์ยังครอบคลุมถึงการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน บ้านหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มี
3	ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)	เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อผู้ครอบครองพาหนะขนาดเล็ก โดยที่ผู้ครอบครองเหล่านั้น ต้องจ่ายภาษีในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งนี้กฎหมายระบุถึงชนิด

ตารางที่ 2 -10 แสดงการเก็บภาษีท้องถิ่นในระดับเทศบาล (Municipal Taxes) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	รายละเอียด
3	ภาษีพาหนะขนาดเล็ก (Light Vehicle Tax)	และลักษณะของพาหนะดังกล่าวไว้หลายประเภทด้วยกัน อาทิเช่น จักรยานยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก
4	ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax)	จัดเก็บภาษีจากผู้ผลิตหรือผู้ขายบุหรี่ โดยอัตราภาษีจะคำนวณจากปริมาณของบุหรี่ที่ผลิตหรือขาย
5	ภาษีผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ (Mineral Product Tax)	เป็นภาษีที่มีข้อบังคับต่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราเพดานภาษีอยู่ระหว่าง ร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 2 ของมูลค่าจากผลผลิต และกฎหมายยังกำหนดถึงกรณีที่ผลผลิตต่อเดือนของเหมืองนั้น
6	ภาษีการครอบครองที่ดินพิเศษ (Special Landholding Tax)	มีกฎหมายกำหนดข้อบังคับใช้อยู่ 2 ประการคือ การบังคับใช้กับการถือครองที่ดิน ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าทรัพย์สิน และการบังคับใช้กับสินทรัพย์ที่ที่ดินครอบครอง ซึ่งคิดภาษีในอัตราร้อยละ 3 ของมูลค่าทรัพย์สินที่มีอยู่ภายในหนึ่งปี ซึ่งการงดเว้นและอัตราการงดเว้นนั้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเทศบาลแต่ละแห่ง
7	ภาษีการอาบน้ำ (Bathing Tax)	เป็นการกำหนดถึงการเสียภาษีของบุคคลที่ใช้บริการโรงอาบน้ำพุร้อนในสถานที่ต่าง ๆ อัตราภาษี 150 เยนต่อคนต่อวัน ซึ่งภาษีที่ได้มานั้น ทางเทศบาลจะนำไปเป็นงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก

ลำดับ	ชื่อภาษี	รายละเอียด
		ความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
8	ภาษีการวางผังนคร (Urban Planning Tax)	กำหนดขึ้นเพื่อเก็บภาษีกับผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินหรืออาคาร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเขตเมืองในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติของกฎหมายการวางผังเมือง (Urban Planning Law) โดยทางเทศบาลนั้น ๆ สามารถเก็บภาษีในอัตราภาษีขั้นสูงสุดเพียงที่ร้อยละ 0.3 เท่านั้น
9	ภาษีสำนักงานธุรกิจ (Business Office Tax)	จัดเก็บจากสำนักงานธุรกิจที่มีสำนักงานในอาคารต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล

1.1.2. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง

เงินอุดหนุนจากรัฐบาล คือเงินรายได้ที่รัฐบาลกลางโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้น และช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีงบประมาณเพียงพอในการรักษามาตรฐานในการให้บริการสาธารณะ

1.1.3 เงินกู้ยืม (Borrowing) จะเห็นได้ว่ารายได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมักจะเป็นรายได้ที่ต้องนำมาใช้จ่าย เพื่อคงสถานะภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอาไว้เป็นรายปี การลงทุนดำเนินกิจการในโครงการระยะยาวหรือโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นใหม่ ๆ จึงจำเป็นต้องแสวงหาด้วยการกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนจากรัฐบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองก็ได้

2. โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศส

2.1 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศส

ระบบการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศส มีพัฒนาการที่ดีเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส โดยก่อนที่จะศึกษา ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้เขียนอยากฉายให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศสผ่านการมองจากงบประมาณรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ. 1980) งบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) (Benoit Sablayrolles, 2554) และมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศสมีอิสรภาพทางการคลังที่จะสามารถใช้ดุลยพินิจในการใช้จ่ายงบประมาณมาก โดยงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นงบประมาณรายจ่ายเพื่อการลงทุน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการจัดบริการสาธารณะให้กับท้องถิ่น เช่น

ด้านการศึกษา และการคมนาคม จึงสมเหตุสมผลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับงบประมาณรายจ่ายเพื่อการลงทุนมาก โดยเทศบาลจะได้รับการจัดสรรมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัด และภาค เนื่องจากเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กกว่า และมีศักยภาพทางการเงิน การคลังน้อยกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ดังนั้นเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายได้มากขึ้น ย่อมหมายถึงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นที่จะต้องมียาได้ที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน

2.1.1 แหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศฝรั่งเศส

ตารางที่ 2 - 11 แสดงแหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แหล่งที่มาของรายได้	สัดส่วนของรายได้
ภาษีทางตรง	42%
เงินอุดหนุน	20%
รายรับอื่น ๆ	12%
ภาษีทางอ้อมและอากรอื่น ๆ	11%
เงินอุดหนุนเพื่อการกระจายอำนาจและอื่น ๆ	10%
รายได้จากส่วนต่างในบดูลบัญญัติ	5%

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจาก 3 แหล่งกว้าง ๆ ได้แก่

2.1.1 รายได้จากภาษีทางตรง

ในส่วนของรายได้จากภาษีทางตรง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดอัตราภาษีได้เอง แต่เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ หรือความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของอัตราภาษีในแต่ละพื้นที่ จึงกำหนดให้สำนักเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงงบประมาณ ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่จะกำหนดฐานภาษีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำฐานภาษีไปกำหนดอัตราภาษีต่อไป หากดำเนินการแล้วเสร็จจะต้องส่งข้อมูลดังกล่าวมายังหน่วยงานของรัฐบาลกลางเพื่อทำการคำนวณภาษี และสมุห์บัญชีของรัฐบาลกลางจะเป็นผู้ส่งแบบเสียภาษีให้กับผู้เสียภาษีแต่ละราย รวมถึงทำหน้าที่จัดเก็บและตรวจสอบความถูกต้องของภาษี หลังจากนั้นสำนักงานสรรพากรแห่งชาติ จะเป็นหน่วยงานที่จัดสรรเงินรายได้จากภาษีคืนให้ท้องถิ่นแต่ละแห่ง

ตารางที่ 2 - 12 แสดงรายได้จากภาษีทางตรงที่มาจากภาษี 4 ประเภท ได้แก่

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
1	ภาษีเพื่อการพักอาศัย (Taxe d' Habitation)	ภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลไม่ว่าจะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือผู้ครอบครองโรงเรือนซึ่งมีเครื่องเรือนพร้อม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะพักอาศัยอยู่ชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม ซึ่งภาษีส่วนนี้จะมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 26.2 ของรายได้จากภาษีทางตรงทั้งหมด ปฏิทินภาษีเพื่อที่อยู่อาศัยของประเทศฝรั่งเศส ช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี : รัฐบาลกลางจะออก รัฐบัญญัติว่าด้วยงบประมาณประจำปี ซึ่งจะกำหนดเพดาน

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
		ภาษีไว้ เพื่อให้ท้องถิ่นกำหนดได้ไม่เกินอัตราภาษีนั้น เดือนกุมภาพันธ์ : แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2 - 12 แสดงรายได้จากภาษีทางตรงที่มาจากภาษี 4 ประเภท ได้แก่ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
		<p>จะได้รับบันทึกเอกสารจาก Public Finances General Directorate หรือ DGFIP ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลกลางที่รับผิดชอบ โดยเป็นบันทึกเกี่ยวกับฐานภาษีที่ใช้คำนวณในแต่ละท้องถิ่น และส่วนที่เป็นเงินชดเชย ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากส่วนกลางนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าอัตราภาษีจำนวนเท่าใดก่อนจะจัดส่งข้อมูลเหล่านี้คืนมาที่หน่วยงานของรัฐบาลกลาง</p> <p>เดือน เมษายน - พฤษภาคม : หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบความถูกต้องของอัตราภาษีของแต่ละ อบท.ว่าอยู่ในเพดานที่รัฐกำหนดไว้หรือไม่</p> <p>เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม : หน่วยงานกลางจะทำหน้าที่คำนวณภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย</p> <p>เดือนกันยายน : รัฐจัดส่งแบบรายการเสียภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีแต่ละคน</p> <p>วันที่ 15 พฤศจิกายน : ถือว่าเป็นวันสุดท้ายในการเสียภาษี ถ้าไม่ดำเนินการเสียภาษีหลังจากนี้ จะได้รับจดหมายจาก รัฐบาลกลาง โดยเพิ่มอัตราเสียภาษีอีกร้อยละ 10 ซึ่งถ้ายังไม่จ่ายจะดำเนินการยึดเงินจากบัญชีธนาคาร โดยบัญชีธนาคาร ของทุกคนในฝรั่งเศส รัฐบาลกลางจะมีหลักฐานเก็บไว้</p> <p>จากปฏิทินภาษีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้รับการจัดสรรเงินคืนหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบรายได้การเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นจึงได้มีการออกแบบ ระบบการให้เงินล่วงหน้าขึ้นมา โดยรัฐบาลกลางจะต้องจัดสรรเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่วงหน้าเพื่อให้มีงบประมาณในการดำเนินกิจการสาธารณะตามปกติ</p>

ตารางที่ 2 - 12 แสดงรายได้จากภาษีทางตรงที่มาจากภาษี 4 ประเภท ได้แก่ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
-------	----------	-----------

ลำดับ	ชื่อภาษี	สาระสำคัญ
2	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (Taxefonciere des Proprietesbeties)	ภาษีตัวนี้จะเรียกเก็บจากเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างโดยคำนวณจากการประเมินค่าเช่าเฉลี่ยของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ
3	ภาษีบำรุงท้องที่ (Taxefonciere des Proprietes non Beties)	จะเรียกเก็บจากเจ้าของที่ดินซึ่งไม่มีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินนั้น โดยคำนวณจากราคาประเมินค่าเช่าเฉลี่ยของที่ดิน
4	ภาษีธุรกิจ (Taxeprofessionnelle)	จะเรียกเก็บจากนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมเจ้าของธุรกิจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระต่าง ๆ

4.1.2 รายได้จากภาษีทางอ้อม

เป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกเก็บในรูปแบบค่าเช่า ค่าอากร และค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมถึงค่าธรรมเนียมขนส่ง ค่าธรรมเนียมเพื่อการลงทุน ค่าธรรมเนียมอาคารสูง ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมการต่อทะเบียนรถยนต์ หรือค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขับขี่ยานยนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ค่าบริการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือในรูปวิสาหกิจต่าง ๆ เช่น ค่าบริการกำจัดขยะและของเสีย ค่าไฟฟ้า เป็นต้น กล่าวได้ว่า รายได้จากภาษีทางอ้อมถือเป็นรายได้ที่มีความเป็นอิสระที่สุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากไม่ได้ถูกกำหนด หรือตรวจสอบโดยรัฐบาลกลางหากเปรียบเทียบกับรายได้จากภาษีทางตรง

4.1.3 เงินอุดหนุนจากรัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ดังนี้

4.1.3.1 เงินอุดหนุนเพื่อการดำเนินงาน (Donation Globale de Fonctionnement: DGF) เงินอุดหนุนประเภทนี้เป็นลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป มีเป้าหมายเพื่อชดเชยรายได้ของหน่วยการปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงาน ซึ่งในแต่ละปีรัฐบาลกลางจะเป็นผู้กำหนดสัดส่วนเงินอุดหนุนส่วนนี้ตามฐานการคำนวณต่างๆ เช่น อัตราการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม, จำนวนผู้อยู่อาศัยและสภาพของชุมชน เป็นต้น

4.1.3.2 เงินอุดหนุนเพื่อการลงทุน (Donation Globale d'Equipement: DGE) เงินอุดหนุนประเภทนี้เป็นการสนับสนุนทางการเงินในรายจ่ายเพื่อการลงทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งฐานการจัดสรรเงินส่วนนี้จะแตกต่างกันไปตามขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลที่มีประชากรมากกว่า 2,000 คน และองค์กรความร่วมมือระหว่างเทศบาล จะได้รับตามสัดส่วนของงบลงทุน ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัดจะได้รับตามโครงการเพื่อการลงทุนโดยตรง

4.1.3.3 เงินอุดหนุนเพื่อการกระจายอำนาจ (Donation Globale de Décentralisation: DGD) เงินอุดหนุนประเภทนี้ริเริ่มขึ้นภายหลังกระบวนการกระจายอำนาจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท้องถิ่น มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ที่ได้รับหลังการกระจายอำนาจ โดยมักจะ เป็นเงินอุดหนุนด้านการใช้จ่ายในภารกิจใหม่ ๆ เช่น การฝึกอบรมบุคลากร และการสร้างโรงเรียน เป็นต้น โดยจังหวัดถือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุน

ประเภทนี้มากที่สุด (เนื่องจากเป็นองค์กร ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจเพิ่มขึ้นมากที่สุดภายหลังกระบวนการกระจายอำนาจ)

4.1.4 เงินกู้ยืม (Emprunts)

ก่อนกระบวนการกระจายอำนาจในปี พ.ศ. 2525 (ค.ศ. 1982) ท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการ แต่ในปัจจุบันท้องถิ่นสามารถดำเนินการกู้ยืมเงินได้อย่างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องขออนุมัติ หรือถูกจำกัดวงเงินกู้ยืมจากรัฐบาลกลาง โดยแหล่งเงินทุนกู้ยืมที่สำคัญจะมาจากองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้น คือกองทุนเพื่อการออมทรัพย์และกู้ยืม (The Caisse des Dépôts et Consignations) หรือ CDC โดยจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางการเงินให้กับท้องถิ่น และทำหน้าที่ประสานงานกับธนาคารออมทรัพย์และแหล่งทุนอื่น ๆ เช่น กองทุนเพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส เป็นรูปแบบการปกครองแบบการกระจายอำนาจที่มีลักษณะเด่น ดังนี้

1. มีการเจาะจงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่อะไรบ้าง
2. มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถที่จะอนุมัติงบประมาณ

เฉพาะของตนเอง และมีอำนาจในการกำหนดอัตราภาษีของท้องถิ่นได้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลกลางได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อำนาจของ ผู้ว่าราชการในการควบคุมตรวจสอบงบประมาณ และตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีสมุหบัญชีที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบ ตลอดจนหลักการหรือกฎระเบียบที่รัฐกำหนดเกี่ยวกับการงบประมาณหรือภาษี

3. โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนและสหรัฐอเมริกา นับรวมเป็นเวลาเกือบ 400 ปี จึงทำให้ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลความคิดทางการเมืองการปกครองจากสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมาก นอกจากนี้ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแบบหมู่เกาะจึงทำให้รูปแบบการกระจายอำนาจ และการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นรัฐเดี่ยว (Unitary State) ปัจจุบันมีการปกครองในรูปแบบสาธารณรัฐ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขสูงสุดของประเทศและเป็นผู้นำฝ่ายบริหารมีการจัดระบบบริหารราชการแผ่นดินแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ปี พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น (Local Government Units – LGUs) มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง โดยประธานาธิบดีมีหน้าที่เพียงการกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่น และกำหนดให้รัฐสภาตราประมวลกฎหมายการปกครองท้องถิ่น ซึ่งออกในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองและมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นผ่านระบบการกระจายอำนาจ พร้อมกับกลไกที่มีประสิทธิภาพในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง (Recall) การริเริ่มเสนอกฎหมาย หรือเรื่องต่าง ๆ (Initiative) และการหยั่งเสียงประชามติ (Referendum และ

Plebiscite) รวมไปถึงการจัดสรรอำนาจความรับผิดชอบ และทรัพยากรของหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับต่าง ๆ

ปัจจุบันหน่วยการปกครองท้องถิ่นของฟิลิปปินส์มี 4 ประเภท ได้แก่

1. จังหวัด (Province) จำนวน 80 แห่ง
2. เมือง (city) 143 แห่ง
3. เทศบาล (Municipality) 1,491 แห่ง
4. หมู่บ้านหรือบารังไก (Barangay) 42,028 แห่ง

นอกเหนือจากนี้ได้มีการจัดตั้งเขตการเมืองพิเศษแยกออก มาต่างหาก ซึ่งประกอบด้วย

1. เขตนครหลวงแห่งชาติและหน่วยงานพัฒนามะนิลา (the National Capital Region and Metropolitan Manila Development Authority – MMDA)
2. เขตปกครองอิสระใน ชุมชนมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region of Muslim Mindanao – ARMM)
3. เขตบริหารพิเศษในชุมชนคอร์ดีลเลรา (the Cordillera Administrative Region – CAR)

3.1 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์

ภาษีและรายได้ของท้องถิ่นของประเทศฟิลิปปินส์ (Local Government Taxation) ตามประมวลกฎหมายการปกครองท้องถิ่นปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) จะแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่น หรือ ฝรั่งเศส เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นแต่ละระดับมีอำนาจที่จะกำหนดแหล่งที่มาของรายได้ อัตราภาษีค่าธรรมเนียม และค่าบริการของท้องถิ่นได้เอง ทั้งนี้ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และค่าบริการที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้ให้ถือเป็นรายได้ของแต่ละหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางจะกำหนดเพียงหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ดุลยพินิจของแต่ละพื้นที่ในการกำหนดรายละเอียดรายได้ทางภาษีของท้องถิ่นเอง โดยมีหลักการพื้นฐานในการจัดเก็บดังต่อไปนี้

1. การจัดเก็บภาษีของหน่วยการปกครองท้องถิ่นใน แต่ละระดับจะต้องเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และเป็นไปอย่างยุติธรรม และให้ใช้ภาษีในรูปแบบอัตราก้าวหน้า
2. ภาษีค่าธรรมเนียม ค่าบริการ และรายได้อื่นๆ จะ ต้องมีลักษณะดังนี้
 - 2.1 สอดคล้องกับความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้เสียภาษี ต้องเป็นการจัดเก็บไปเพื่อสาธารณะประโยชน์เท่านั้น
 - 2.2 ไม่ปรับเปลี่ยนง่าย ไม่มากเกินไป ไม่เป็นการกดขี่ หรือไม่เป็นการบังคับเอา
 - 2.3 ไม่ขัดต่อกฎหมาย นโยบายสาธารณะ นโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือเป็นการกีดกันทางการค้า
3. การจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียม ค่าบริการ และ รายได้อื่นๆ ของท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในอำนาจของเอกชน

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายการปกครองท้องถิ่นปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) ได้กำหนดอำนาจการจัดเก็บภาษีและแหล่งรายได้อื่น ๆ ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบที่แตกต่างกันจะมีผลทำให้อำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้แตกต่างกัน

จังหวัด มีอำนาจในการเรียกเก็บภาษีและรายได้ อื่น ๆ ดังนี้

1. ภาษีทรัพย์สิน
2. ภาษีจากธุรกิจการพิมพ์และสิ่งพิมพ์
3. ภาษีจากการให้สัมปทาน
4. ภาษีจากทราย กรวด และหินต่าง ๆ
5. ภาษีการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น

เทศบาล มีอำนาจในการเรียกเก็บภาษีและรายได้ อื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ภาษีธุรกิจ เช่น ภาษีจากผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้ผลิต คอมพิวเตอร์ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีกสินค้าพาณิชย์ ทุกประเภท ผู้ขายยาสูบและเหล้าอุ่น เป็นต้น
2. ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่คิดจากการใช้บริการ
3. ค่าธรรมเนียมจากการประทับตราและใบอนุญาตเครื่องซั่ง ตวง วัด
4. ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ที่คิดจากการประมงในเขตน่านน้ำของเทศบาล

หมู่บ้านหรือบารังโก มีอำนาจในการเรียกเก็บภาษี และรายได้อื่น ๆ ดังนี้

1. ภาษีจากร้านค้าปลีก
2. ค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่คิดจากการใช้ ทรัพย์สินของบารังโก

หน่วยการปกครองท้องถิ่นแต่ละระดับ นอกจากจะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว หน่วยการปกครองท้องถิ่นทุกระดับยังมีอำนาจจัดเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ เหมือนกันจากค่าบริการและค่าธรรมเนียมจากบริการและกิจกรรมท้องถิ่น และค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่คิดจากการใช้ถนน ท่าเรือ ทางน้ำ สะพาน เรือข้ามฝาก หรือระบบ โทรคมนาคม ที่สร้างโดยหน่วยการปกครองท้องถิ่น ยิ่งกว่านั้น เมืองและเทศบาลอาจกำหนดอัตราภาษีและ การจัดเก็บภาษีชุมชน ทั้งในฐานะบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลได้อีกด้วย

4. ภาษีที่รัฐโอนให้แก่ท้องถิ่น (Internal Revenue Allotments – IRA)

แหล่งรายได้สำคัญจากภายนอก คือ เงินจัดสรรจากรายได้ภายในประเทศ (Internal Revenue Allotments – IRA) หมายถึง ส่วนแบ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้จากรายได้ของรัฐบาล โดยเงินจัดสรรส่วนนี้ถือเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของการปกครองท้องถิ่นที่มากและสำคัญที่สุด โดยมีวิธีการจัดสรร โดย ในปีแรกที่ใช้ประมวลกฎหมายฉบับนี้คิดเป็นร้อยละ 30 ปีที่สองร้อยละ 35 และปีที่สามเป็นต้นไปร้อยละ 40 ของรายได้ภายในประเทศทั้งหมดของรัฐบาล

หน่วยการปกครองท้องถิ่นประเภทต่างๆ จะได้รับการ จัดสรรรายได้ตามสัดส่วนดังนี้จังหวัดได้ร้อยละ 23 เมืองได้ร้อยละ 23 เทศบาลได้ร้อยละ 34 และบารังโกได้ร้อยละ 20 ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกพันธบัตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินในลักษณะอื่นๆ เพื่อทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ แต่อย่างไรก็ตามการออกพันธบัตร และเอกสารหลักประกันการกู้ยืมระยะยาวอื่นๆ จะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบและเงื่อนไขของธนาคารชาติ

จากการศึกษาการเมืองการปกครองและโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศข้างต้น เปรียบเสมือนเป็นการฉายภาพให้เห็นถึงกระบวนการกระจายอำนาจ การจัดสรรทรัพยากร การสร้างความเท่าเทียมในสังคมผ่านมาตรการทางภาษี รวมไปถึงพัฒนาการก่อนการออกแบบระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบไปด้วยงานวิจัย 3 ชิ้น ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร (The Development Guidelines for Efficiency of Revenue Collection of the Local Administrative Organizations, Kamphaeng Phet Province) โดยวาสนา ขอนทอง ดร.ปาจรีย์ ผลประเสริฐ และพันเอก ดร.สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับ 1) ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต้นลักษณะของกฎหมายภาษีอากร พนักงานผู้จัดเก็บภาษีอากร บรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร และ 3) โครงสร้างภาษีอากรกับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร 4) หาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจำนวน 186 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

2. งานวิจัย เรื่อง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ประจำปีงบประมาณ 2561 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เย็น อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางเป้าหมายในการที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า โดยการจัดเก็บรายได้ให้ครบถ้วนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561 และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนจัดเก็บภาษีและพัฒนารายได้ จึงทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจูงใจและเชิญชวนให้ประชาชนพร้อมใจกันเสียภาษีตามกำหนดเวลา การก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชน การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ และการสร้างทัศนคติและภาพพจน์ที่ดีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เย็น

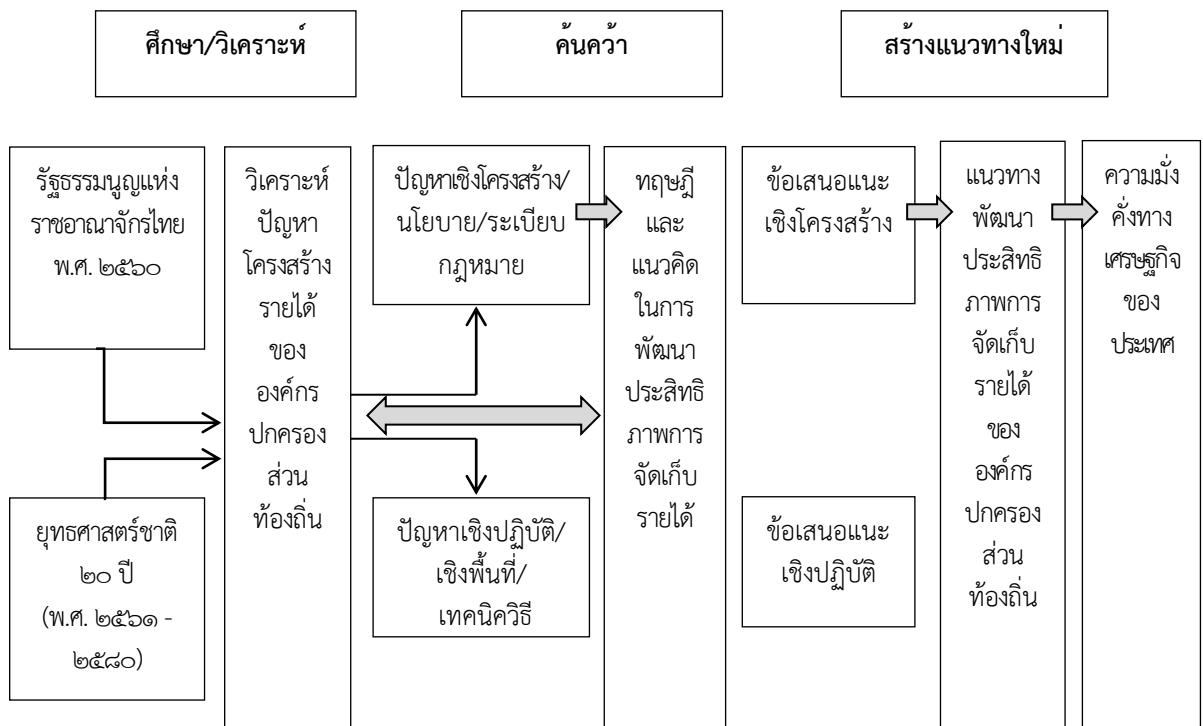
3. งานวิจัย เรื่อง ปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดย สุธิดา อรรถนิมิตต์ และจิรวัดน์ เจริญสุข ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บรายได้ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 42 คน พบว่ามีปัญหาในการจัดเก็บภาษีตามหลักของความเสมอภาค เพราะผู้ประกอบการบางรายขาดความเข้าใจในระเบียบทำให้คิดว่าไม่ได้รับความเสมอภาค โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการแพที่ร้านค้าเปิดกิจการเป็นบางเวลาเฉพาะช่วงเทศกาล หลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ มีปัญหาในด้านหลักของการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพราะจากสถิติ 5 ปี ย้อนหลังในการจัดเก็บภาษีรายได้ลดลง ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบทะเบียนผู้เสียภาษี ข้อมูลแผนที่ผู้เสียภาษีและทะเบียนทรัพย์สินหรือป้ายที่ปรากฏไม่ละเอียด และปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดเก็บภาษี การขาดเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับทะเบียนทรัพย์สินหลักของการทำรายได้ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือมีปัญหาในด้านหลักของการทำรายได้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานไม่มีระบบแผนที่ภาษีที่มีความสมบูรณ์ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการขยายฐานภาษีที่ไม่สามารถปรับเพิ่มได้เป็นผลมาจาก การปรับฐานภาษีจะทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบในการชำระภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเกลือ

ไม่กล้าปรับขยายฐานภาษี เพราะเกรงว่าจะกระทบถึงฐานคะแนนเสียง และปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บภาษี เป็นเพราะการที่องค์กรบริหารส่วนตำบล บังเอิญไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการประชาสัมพันธ์การจัดเก็บภาษีเท่าที่ควร โดยสรุปปัญหาการจัดเก็บรายได้ต้องได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารอย่างจริงจัง รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบแก่ผู้เสียภาษี เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บรายได้ขององค์กรบริหารส่วนตำบล บังเอิญ และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ชั้นแรกจะศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอยู่ปัจจุบัน โดยจำแนกเป็นเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง/นโยบาย/ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปัญหาเชิงปฏิบัติ/เชิงพื้นที่/เทคนิควิธี โดยมุ่งค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านมุมมองทางสังคมศาสตร์ รวม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น ปัญหาหรือข้อจำกัดเชิงกฎหมาย เชิงระบบ และข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีที่อาจส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีไม่ครบถ้วน (Revenue Foregone) ขึ้นต่อมาจะทำการศึกษาเรื่องกระบวนการจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (Tax Administration) เพื่อให้ทราบข้อจำกัดในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่จัดเก็บในแต่ละพื้นที่ซึ่งอยู่ในบริบทที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมุ่งสู่การความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

แผนภาพที่ 2 – 2 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย





สรุป

บทที่ 2 ของรายงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษากฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อเติมเต็มให้การวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมมากพอที่จะนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 -2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลัง พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นการฉายภาพให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่และภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะองค์กรที่มีอิสระทางการคลัง และมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ (Area-based Development)

นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดด้านรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอแนะแนวทางเพิ่มเติมที่จะต้องพิจารณาควบคู่ไปในขั้นตอนการออกนโยบาย และกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยจะนำเสนอผ่านมุมมองทางทฤษฎีทั้งในระดับจุลภาค และมหภาค สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ (1) ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านรัฐศาสตร์ (2) ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านนิติศาสตร์ (3) ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ และ (4) ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยได้สามารถศึกษาการพัฒนารายได้ผ่านตัวอย่างเชิงประจักษ์ ทั้งในด้านความได้เปรียบและข้อจำกัดในการพัฒนารายได้ผ่านระบบการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละประเทศ เนื่องจากการเปรียบเทียบจะทำให้เห็นความแตกต่างและความเหมือนของบริบททางการสังคม เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานในทางปฏิบัติ รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจของประเทศนั้น ๆ ซึ่งประเทศที่รายงานวิจัยเล่มนี้ได้หยิบยกมาศึกษานั้น ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประเทศ OECD (ประเทศญี่ปุ่น) ตัวแทนกลุ่มประเทศ EU (ประเทศฝรั่งเศส) และตัวแทนกลุ่มประเทศ ASEAN (ประเทศฟิลิปปินส์)

ในส่วนท้ายของบทนี้จะกล่าวถึงกรอบแนวคิดการวิจัย และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความครอบคลุม และสามารถนำเสนอมุมมองการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ (กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) ได้หลากหลายและครบถ้วน

บทที่ 3

ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

การศึกษาในบทที่ 3 จะเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึก เรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย
4. สรุป

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านพื้นที่

โครงการวิจัยนี้ดำเนินการทดสอบแบบสอบถามในพื้นที่ของเทศบาลและพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 แห่ง กระจายตาม 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ จำนวนภูมิภาคละ 6 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้น 30 แห่ง รายละเอียดปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 – 1 แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ทดสอบแบบสอบถาม

ภาค	เทศบาล			อบต.		
	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
1. ภาคเหนือ (จ.เชียงใหม่)	ทน.เชียงใหม่ (อ.เมืองเชียงใหม่)	ทต.อินทขิล (อ.แม่แตง)	ทต.ดอยแก้ว (อ.จอมทอง)	อบต.แม่สุ่น (อ.ฝาง)	อบต.บ้านหลวง (อ.แม่เมาะ)	อบต.ท่าวังพร้าว (อ.สันป่าตอง)
2. ภาคใต้ (จ.สงขลา)	ทน.หาดใหญ่ (อ.หาดใหญ่)	ทต.นาสีทอง (อ.รัตภูมิ)	ทต.ป่าดง (อ.นาบอน)	อบต.ห้วยลึก (อ.ควนเนียง)	อบต.ปากอ (อ.สิงหนคร)	อบต.กระดังงา (อ.สทิงพระ)
3. ภาคกลาง (จ.อ่างทอง)	ทม.อ่างทอง (อ.เมืองอ่างทอง)	ทต.เพชร เมืองทอง (อ.แสวงหา)	ทต.ทางพระ (อ.โพธิ์ทอง)	อบต. อินทประมุข (อ.โพธิ์ทอง)	อบต. คลองขนก (อ.วิเศษชัยชาญ)	อบต. โพธิ์ม่วงพันธ์ (อ.สามโก้)

ตารางที่ 3 – 1 แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ทดสอบสอบถาม (ต่อ)

ภาค	เทศบาล			อบต.		
	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
4. ภาคตะวันออก (จ.ฉะเชิงเทรา)	ทต.ฉะเชิงเทรา (อ.เมือง ฉะเชิงเทรา)	ทต.หอมศีล (อ.บางปะกง)	ทต.บางฝ้าง (อ.บางปะกง)	อบต.สองคลอง (อ.บางปะกง)	อบต. หนองตีนนก (อ.บ้านโพธิ์)	อบต.บางเล่า (อ.คลองเขื่อน)
5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จ.ศรีสะเกษ)	ทต.ศรีสะเกษ (อ.เมืองศรีสะเกษ)	ทต. กระหวั้น (อ.ขุนหาญ)	ทต.โนนสูง (อ.ขุนหาญ)	อบต.กระแซง (อ.กันทรลักษ์)	อบต.กฤษณา (อ.อุษัณธ์)	อบต.ขุมน (อ.กันทรลักษ์)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เกณฑ์ข้อมูลรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ปี พ.ศ. 2561 เป็นเกณฑ์ในการจำแนกขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการศึกษาดังนี้

1.1 เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก : รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาทต่อปี

1.2 เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง : รายได้เกินกว่า 500,000 – 1,000,000 บาทต่อปี

1.3 เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ : รายได้มากกว่า 1,000,000 บาทต่อปี

2. ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 180 คน ประกอบไปด้วยประชากร 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 บุคคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 3 – 1 แห่งละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้ หรือเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 90 คน

2.2 ประชาชน

ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามตารางที่ 3 – 1 แห่งละ 3 คน รวม 90 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยรวบรวมข้อมูลหตุยภูมิจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในบทที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ส่วนเนื้อหาของบทที่ 3 จะเป็นการรวบรวมข้อมูล ปฐมภูมิจากการจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำหรับประชาชน

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวิจัย เพื่อตอบคำถามของวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึกเรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายปิด (Closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนแบบสอบถามสำหรับประชาชนจะครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง และมูลค่าของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

แบบสอบถามความคิดเห็นในส่วนนี้จะเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างชุดที่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกสอบถาม มีทั้งหมด 8 ประเด็น ในส่วนแบบสอบถามชุดที่ประชาชนถูกสอบถามเกี่ยวกับเรื่องการประชาสัมพันธ์ (ประเด็นที่ 3.7) เท่านั้น รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

- 3.1 เรื่องทั่วไป
- 3.2 เรื่องปริมาณงาน
- 3.3 เรื่องรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
- 3.4 เรื่องบุคลากร
- 3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ
- 3.6 เรื่องระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ
- 3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์
- 3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และการจัดเก็บรายได้ในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน จำนวนกลุ่มตัวอย่างประเภทละ 90 คน รวมทั้งหมด 180 คน จากพื้นที่ของเทศบาลและพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล กระจายตาม 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ จำนวนภูมิภาคละ 6 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวนรวมทั้งหมด 30 แห่ง

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลให้เข้าใจง่าย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ร้อยละ (Percentage)

การแปลผลข้อมูลของค่าเฉลี่ยจะถูกวัดจากมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งสามารถแปลผลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 3 – 2 แสดงค่าคะแนนของมาตรวัดแบบประเมินค่า

ค่าคะแนน	ระดับ	ระดับ	ระดับ
5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	สูงเกินไป	มากที่สุด
4	เห็นด้วย	สูง	มาก
3	ไม่แน่ใจ	เหมาะสม	ปานกลาง
2	ไม่เห็นด้วย	ต่ำ	น้อย
1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ต่ำเกินไป	น้อยที่สุด

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากแบบสอบถามความคิดเห็นจะนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจะยึดหลักเกณฑ์ตามรูปแบบของตารางค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักโดยแบ่งออกเป็นช่วงดังนี้

ตารางที่ 3 – 3 แสดงช่วงคะแนนของมาตรวัดแบบประเมินค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท

ช่วงคะแนน	ระดับการแปลผล	ระดับการแปลผล	ระดับการแปลผล	ระดับการแปลผล
4.51 – 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	สูงเกินไป	มากที่สุด	มากที่สุด
3.51 – 4.50	เห็นด้วย	สูง	มาก	มาก

2.51 – 3.50	ไม่แน่ใจ	เหมาะสม	ปานกลาง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	ไม่เห็นด้วย	ต่ำ	น้อย	น้อย
1.00 – 1.50	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ต่ำเกินไป	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด

การแปลผลการวิเคราะห์และนำเสนอของแบบสอบถามความคิดเห็นฯ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้ หรือเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 90 คน ถูกสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

เพศ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่า เป็นเพศชายทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 และเป็นเพศหญิงจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 75.56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

อายุ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่า มีอายุ 41 – 51 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67, อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33, อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 21.11, อายุ 20 – 30 ปี และอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวนช่วงอายุละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 ต่อช่วงอายุ

ระดับการศึกษา ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 54.44, ระดับปริญญาโท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 ตามลำดับ

ตำแหน่ง ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่าดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่ายกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้ จำนวนละ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22, เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22, ตำแหน่งปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00, เทศบาลเมือง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และเทศบาลนคร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.55

พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน พบว่า เมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ ร้อยละ 27.78, ภาคกลาง ร้อยละ 22.22, ภาคใต้ ร้อยละ 16.67, ภาคตะวันตก ร้อยละ 16.67 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 10.67 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชน

กลุ่มตัวอย่างของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งละ 3 คน รวม 90 คน ถูกสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง และมูลค่าของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง โดยปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

เพศ ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่าเป็นเพศชายทั้งหมด 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.89 และเป็นเพศหญิงจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 58.89 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

อายุ ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่ามีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 28.89, อายุ 41 – 51 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44, อายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 18.89, อายุ 20 – 30 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 และอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 12.22 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67, ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และระดับปริญญาโท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

อาชีพ ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่า ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 32.22, ประกอบอาชีพเกษตรกร/ประมง และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวนประเภทละ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 ของแต่ละประเภทอาชีพ และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.77

รายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่ามีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44, มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.89 และมีรายได้มากกว่า 25,001 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14.44

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00, เทศบาลเมือง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และเทศบาลนคร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.55

พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน พบว่า เมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตก ร้อยละ 31.11, ภาคใต้ ร้อยละ 22.27, ภาคเหนือ ร้อยละ 16.67, ภาคกลาง ร้อยละ 16.67 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

ประเภทของทรัพย์สิน ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีทรัพย์สินประเภทที่อยู่อาศัย รวมบ้านพักอาศัยหลังหลักและอื่น ๆ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 68.89, ทรัพย์สินประเภทเกษตรกรรม จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89, ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งรกร้างว่างเปล่า หรือไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ตามควรแก่สภาพที่ดิน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 และประเภททรัพย์สินเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม โรงแรม เป็นต้น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44

ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง และมูลค่าของทรัพย์สิน ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างของประชาชน จำนวน 90 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นมูลค่า 1 - 500,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67, ถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นมูลค่า 500,001 - 1,000,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00, ถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นมูลค่า 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14.44, ไม่ได้ถือถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 12.22 และถือครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นมูลค่า 5,000,001 - 20,000,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

2. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

ตารางที่ 3 – 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2
ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

ประเด็นคำถาม	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			ประชาชน		
	\bar{x}	S.D.	การแปลผล	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน	3.77	0.94	เห็นด้วย	3.48	1.03	ไม่แน่ใจ
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ต่อไปจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นและทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว	3.21	0.91	ไม่แน่ใจ	3.41	0.81	ไม่แน่ใจ
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แทนการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่	3.23	0.90	ไม่แน่ใจ	3.24	1.01	ไม่แน่ใจ
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นและทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ใน	3.33	0.91	ไม่แน่ใจ	3.39	0.87	ไม่แน่ใจ

ประเด็นคำถาม	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			ประชาชน		
	\bar{x}	S.D.	การแปลผล	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
ระยะยาว						

ตารางที่ 3 – 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2
ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			ประชาชน		
	\bar{x}	S.D.	การแปลผล	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยจำแนกตามประเภทการใช้ประโยชน์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ประกอบการเกษตร อยู่อาศัย อื่น ๆ และรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ)	3.54	0.84	เห็นด้วย	3.62	0.83	เห็นด้วย
6. ท่านเห็นว่าอัตราเพดานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร	3.48	0.90	เหมาะสม	3.53	0.93	สูง
7. ท่านเห็นว่าอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บจริงช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร	3.37	0.95	เหมาะสม	3.46	0.84	เหมาะสม
8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาว	3.23	0.89	ไม่แน่ใจ	3.42	0.82	ไม่แน่ใจ
9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี	4.04	0.52	เห็นด้วย	3.37	0.80	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 3 – 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2
ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			ประชาชน		
	\bar{x}	S.D.	การแปลผล	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.10	0.50	เห็นด้วย	3.99	0.84	เห็นด้วย
11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าในระยะยาวการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลังเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเดิม	3.54	0.66	เห็นด้วย	4.04	0.70	เห็นด้วย

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความเห็นตรงกันว่า **ไม่แน่ใจ** ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ต่อไปจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว
2. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แทนการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่, การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว
3. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว
4. การที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาว

จากแบบสอบถามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความเห็นตรงกันว่า อัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บจริงช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความเหมาะสม และเห็นด้วยในประเด็นของวิธีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยจำแนกตามประเภทการใช้ประโยชน์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ประกอบอาคารเกษตร อยู่อาศัย อื่น ๆ และรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ), การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง ก่อนแจ้งการประเมินภาษี เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ในระยะยาวการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลังเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเดิม

ผลสรุปความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ในประเด็นของการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี ซึ่งจากการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วย แต่ประชาชนไม่แน่ใจกับประเด็นข้างต้น ส่วนในประเด็นของอัตราเพดานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นที่เหมาะสมแล้ว แต่ประชาชนมีความคิดเห็นว่าง้ออัตราเพดานภาษีสูงไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ในแบบสอบถามตอนที่ 3 เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ผู้วิจัยได้ออกแบบให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นทั้งหมด 7 ประเด็นย่อย ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าวมีดังนี้

3.1 เรื่องทั่วไป

ตารางที่ 3 – 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.1 เรื่องทั่วไป (1)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น		
	มี	ไม่มี	ไม่ทราบ
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการ	84.44	14.44	1.11

ตารางที่ 3 – 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.1 เรื่องทั่วไป (1) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น		
	มี	ไม่มี	ไม่ทราบ
จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่	84.44	14.44	1.11

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 84.44 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และร้อยละ 14.44 ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ตารางที่ 3 – 6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.1 เรื่องทั่วไป (2)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563 ในระดับใด	2.87	0.82	ปานกลาง

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
3. ท่านเห็นว่าผู้เสียภาษีในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด	2.38	0.83	น้อย
4. ท่านเห็นว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ) ของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด	3.24	0.81	ปานกลาง
5. ท่านมีความมั่นใจว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่าน จะครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรม ในระดับใด	3.08	0.94	ปานกลาง

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากกลุ่มตัวอย่างมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ถึงร้อยละ 84.44 ส่วนประเด็นเรื่องความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ), และความมั่นใจว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่าน จะครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่าผู้เสียภาษีในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอยู่ในระดับน้อย

3.2 เรื่องปริมาณงาน

ตารางที่ 3 – 7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (1)

ประเด็นคำถาม	จำนวนพื้นที่				
	น้อยกว่า 1,000 แปลง	1,000 – 5,000 แปลง	5,001 – 10,000 แปลง	10,001 – 100,000 แปลง	มากกว่า 100,000 แปลง
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีข้อมูลที่ดินประเภทโฉนดที่ดิน นส.3 และ นส.3 ก จำนวนเท่าใด	22.22	54.44	10.00	13.33	0
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีข้อมูลที่ดินประเภทอื่น นอกจากโฉนดที่ดิน นส.3 และ นส.3 ก จำนวนเท่าใด	80.00	14.44	3.33	2.22	0

ตารางที่ 3 – 8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (2)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านสามารถดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายและกระทรวงมหาดไทยกำหนดหรือไม่	65.56	34.44
---	-------	-------

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 65.56 สามารถดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายและกระทรวงมหาดไทยกำหนด และร้อยละ 34.44 ไม่สามารถดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายและกระทรวงมหาดไทยกำหนดได้

ตารางที่ 3 – 9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (3)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีปริมาณงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก	4.28	0.70	เห็นด้วย

ตารางที่ 3 – 9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.2 เรื่องปริมาณงาน (3) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมาก	4.50	0.67	เห็นด้วย
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	4.10	0.62	เห็นด้วย
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีความยุ่งยากในในช่วงระยะ 1 – 3 ปีแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดฐานข้อมูลทรัพย์สินที่เพียงพอ	4.56	0.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเห็นว่าปริมาณงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก การสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก รวมถึงการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีความยุ่งยากในในช่วงระยะ 1 – 3 ปีแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดฐานข้อมูลทรัพย์สินที่เพียงพอ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วยว่าการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

3.3 เรื่องรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ตารางที่ 3 – 10 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.3 เรื่องรายได้

จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น	3.64	0.90	เห็นด้วย
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น	3.32	0.88	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 3 - 10 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.3 เรียงรายได้

จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าจำนวนฐานผู้เสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีมากกว่าฐานผู้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่	3.41	1.02	ไม่แน่ใจ
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการประกอบการเกษตรจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.02	0.98	ไม่แน่ใจ
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการอยู่อาศัยจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.01	0.98	ไม่แน่ใจ
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์อื่น นอกจากการประกอบการเกษตร และอยู่อาศัย จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.52	0.85	เห็นด้วย
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากผู้ปล่อยให้ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างรกร้าง วางเปล่า หรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.76	0.78	เห็นด้วย
8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563 จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)	2.92	0.96	ไม่เห็นด้วย
9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับมาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี	3.74	0.84	เห็นด้วย

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565)			
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก	4.04	0.69	เห็นด้วย

ตารางที่ 3 – 10 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.3 เรียงรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
(พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง	4.04	0.69	เห็นด้วย
11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านจะมีรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นจากการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)	3.48	0.66	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วยกับประเด็นดังต่อไปนี้

1. การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น
2. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์อื่นนอกจากการประกอบการเกษตร และอยู่อาศัย จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น
3. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากผู้ปล่อยให้ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างรกร้าง วางเปล่า หรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น
4. มาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565)
5. มาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นไม่แน่ใจกับประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

2. จำนวนฐานผู้เสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีมากกว่าฐานผู้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่

3. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจการเกษตรจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

4. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการอยู่อาศัยจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

5. ในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านจะมีรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นจากการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นข้างต้นค่อนข้างสูง (อยู่ที่ประมาณ 0.7 – 1.00) กล่าวคือ ความคิดเห็นมีการกระจายตัวหรือมีการเบี่ยงเบนของคำตอบมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก

นอกจากนี้ จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563 จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

3.4 เรื่องบุคลากร

ตารางที่ 3 – 11 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (1)

ประเด็นคำถาม	จำนวนพื้นที่				
	น้อยกว่า 5 คน	5 – 10 คน	10 – 15 คน	16 – 20 คน	มากกว่า 20 คน
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (ข้าราชการ พนักงานจ้าง และลูกจ้าง) ในการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนเท่าใด	67.78	22.22	4.44	2.22	3.33

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนน้อยกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 67.78, มีบุคลากรตั้งแต่ 5 – 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22, มีบุคลากรตั้งแต่ 10 – 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44, บุคลากรมากกว่า 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีบุคลากรตั้งแต่ 16 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 – 12 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (2)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น
--------------	----------------------

	มี	ไม่มี
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจ้างภาคเอกชนเพื่อช่วยดำเนินการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่	46.67	53.33

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ไม่มีการจ้างภาคเอกชนเพื่อช่วยดำเนินการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ตารางที่ 3 – 13 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (3)

ประเด็นคำถาม	จำนวนพื้นที่				
	ไม่เคย	เคย จำนวน 1 ครั้ง	เคย จำนวน 2 ครั้ง	เคย จำนวน 3 ครั้ง	เคย จำนวน 4 ครั้ง ขึ้นไป
3. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่	30.00	28.89	30.00	10.00	1.11

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้เข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.89, เคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.00, เคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.00 และเคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 4 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.11 ทั้งนี้ มีบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 30.00 ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ตารางที่ 3 – 14 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (4)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
4. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด	2.72	0.72	ปานกลาง

ตารางที่ 3 – 14 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.4 เรื่องบุคลากร (4) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน	3.39	0.88	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับปานกลาง และมีความเห็นไม่แน่ใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

ตารางที่ 3 – 15 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีจำนวนมาก	4.13	0.69	เห็นด้วย
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดนิยามคำว่า “ผู้เสียภาษี” ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความชัดเจน และไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ	3.48	0.88	ไม่แน่ใจ
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดนิยามคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความชัดเจน และไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ	3.13	0.99	ไม่แน่ใจ
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการประกอบการเกษตรตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ	3.29	0.90	ไม่แน่ใจ
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการอยู่อาศัยตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ	3.20	0.95	ไม่แน่ใจ
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกจากการประกอบการเกษตรหรืออยู่อาศัยตาม	3.29	0.91	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 3 – 15 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
กฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ	3.29	0.91	ไม่แน่ใจ
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรกร้างว่างเปล่า หรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ	3.42	0.91	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วยว่ากฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีจำนวนมาก ส่วนประเด็นอื่นที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 นั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความคิดว่ายัง

ไม่แน่ใจ เช่น การกำหนดค่านิยามในพระราชบัญญัติฯ และการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแต่ละประเภท

3.6 เรื่องระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ

ตารางที่ 3 – 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.6 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้กรมที่ดินจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.18	0.71	เห็นด้วย
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้กรมที่ดินจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น	4.07	0.72	เห็นด้วย
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากรมที่ดินได้จัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ครบถ้วน ถูกต้องให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี	3.61	1.11	เห็นด้วย

ตารางที่ 3 – 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.6 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อกำหนดให้ส่วนราชการอื่นสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	4.09	0.77	เห็นด้วย
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากกรมการปกครองให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.73	เห็นด้วย
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐประเภทอื่น เช่น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและ	4.39	0.63	เห็นด้วย

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
สิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ			
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับภาพถ่ายดาวเทียมทางอากาศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.44	0.60	เห็นด้วย
8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภาครัฐผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Big Data) แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.39	0.63	เห็นด้วย
9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากกรมธนารักษ์ ให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ และการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.44	0.58	เห็นด้วย

จากการศึกษา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นด้วยกับการที่ส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กรมที่ดิน กรมการปกครอง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ให้การสนับสนุนข้อมูลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 3 – 17 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์ (1)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากระทรวงการคลังได้ประชาสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างอย่างเพียงพอแล้ว	2.77	1.11	ไม่แน่ใจ
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากระทรวงมหาดไทยได้ประชาสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างอย่างเพียงพอแล้ว	2.84	1.18	ไม่แน่ใจ

คำถามที่ 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

ตารางที่ 3 – 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์ (2)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น
--------------	----------------------

	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
ไม่มี	2.22	5.56
มี โดยใช้วิธีการ ดังนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จัดประชุมชี้แจง	37.78	22.22
จัดทำโครงการฝึกอบรม	22.22	13.33
จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์	88.89	74.44
จัดทำสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์	72.22	48.89
จัดทำเสียงตามสาย	50.00	52.22
จัดทำสื่อวิทยุ	8.89	8.89
จัดทำสื่อวิดีโอทัศน์	2.22	2.22
จัดทำสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค	43.33	47.78

ตารางที่ 3 – 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์ (3)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอแล้ว	3.07	0.92	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นไม่แน่ใจว่ากระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นข้างต้นค่อนข้างสูง (มากกว่า 1.00) กล่าวคือ ความคิดเห็นมีการกระจายตัวหรือมีการเบี่ยงเบนของคำตอบมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก

ในส่วนของวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จากการศึกษ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์จัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และจัดทำเสียงตามสายตามลำดับ ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำเสียงตามสาย และจัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ตามลำดับ

3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 3 – 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (1)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี
1. ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่	65.56	34.44
2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่	71.11	28.89

ตารางที่ 3 – 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (1) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ร้อยละของความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี
เรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่	71.11	28.89
3. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่ของท่านหรือไม่	81.11	18.89

ตารางที่ 3 – 21 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2)

ประเด็นคำถาม	ระดับค่าเฉลี่ย		การแปลผล
	\bar{x}	S.D.	
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอย่างเพียงพอแล้ว	2.89	0.94	ไม่แน่ใจ
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชน ในพื้นที่เรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอย่างเพียงพอแล้ว	3.01	0.99	ไม่แน่ใจ
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอแล้ว	3.14	0.87	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษา พบว่า ตารางที่ 3 – องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นว่า ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ), ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 65.56, 71.11 และ 81.11 ตามลำดับ แต่ทว่า จากตารางที่ 3 - 21 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของทั้งผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) นั้นยังไม่เพียงพอ ส่วนการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่แน่ใจว่าได้ประชาสัมพันธ์เพียงพอหรือไม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ตารางที่ 3 – 22 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (1)

ความคิดเห็น	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			ประชาชน		
	\bar{x}	S.D.	การแปลผล	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง	3.88	0.85	เห็นด้วย	3.89	0.71	เห็นด้วย
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมากกว่าหน่วยงานอื่นของรัฐ	3.58	0.86	เห็นด้วย	3.63	0.84	เห็นด้วย
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ารายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่รัฐจัดเก็บให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.56	0.95	เห็นด้วย	3.74	0.77	เห็นด้วย
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรให้กรมสรรพากรหรือส่วนราชการอื่นทำหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.19	1.10	ไม่แน่ใจ	3.20	1.02	ไม่แน่ใจ

จากการศึกษา พบว่า ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเห็นด้วยกับประเด็นที่ดังต่อไปนี้ คือ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมากกว่าหน่วยงานอื่นของรัฐ และรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่รัฐจัดเก็บให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มีความเห็นตรงกันว่าไม่แน่ใจเกี่ยวกับการให้กรมสรรพากรหรือส่วนราชการอื่นทำหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำถามที่ 5. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านใด เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตารางที่ 3 – 23 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (2)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
1. การฝึกอบรมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	18.89	8.89
2. การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	15.56	18.89
3. การสนับสนุนด้านโปรแกรมแผนที่ภาษีและระบบสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง	15.56	1.11
4. การสนับสนุนฐานข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง	28.89	0
5. การสำรวจฐานข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	0	13.33
5. การประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชน	8.89	24.44
6. การออกกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีความครอบคลุม และชัดเจน	2.22	1.11
7. การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติตามภารกิจและมีความเชี่ยวชาญ	14.44	7.78

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่ารัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนฐานข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนด้านโปรแกรมแผนที่ภาษีและระบบสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นว่ารัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนมากที่สุด รองลงมา คือ การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสำรวจฐานข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเป็นลำดับถัดมา

คำถามที่ 6. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตารางที่ 3 – 24 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (3)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น
-------------	----------------------

	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
1. การฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้ให้กับประชาชน	17.78	7.78
2. การสำรวจฐานข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	20.00	23.33
3. การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามความเป็นจริงและยุติธรรม	0	13.33
4. การเพิ่มจำนวนบุคลากรและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดเก็บภาษี	15.56	2.22
5. การประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชน	21.11	18.89
6. การนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการจัดเก็บรายได้	0	4.44

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการเพื่อให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีประสิทธิภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชน, การสำรวจฐานข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และการฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้ให้กับประชาชนเป็นลำดับถัดมา

ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการเพื่อให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีประสิทธิภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสำรวจฐานข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน, การประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชน และการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามความเป็นจริงและยุติธรรมเป็นลำดับถัดมา

คำถามที่ 7. ท่านเห็นว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาพรวมอย่างไร

ตารางที่ 3 – 25 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (4)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้นและสามารถนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	31.11	34.44
2. มีการใช้ประโยชน์บนที่ดินมากขึ้น และส่งเสริมการจ้างงาน	1.11	1.11
3. ไม่ส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้มากนัก เนื่องจากมีการยกเว้นภาษีและการประเมินราคาทุนทรัพย์ในระดับที่ต่ำ	17.78	6.66

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
เกินไป		

จากการศึกษาพบว่า ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สร้างรายได้มากขึ้น และสามารถนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทว่ามีความคิดเห็นเพียงร้อยละ 1.11 เห็นว่าการดำเนินงานจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างสามารถเพิ่มการใช้ประโยชน์บนที่ดินมากขึ้น และส่งเสริมการจ้างงาน ทั้งนี้ ความคิดเห็นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 17.78 และประชาชนร้อยละ 6.66 เห็นว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไม่ส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้มากนัก เนื่องจากมีการยกเว้นภาษีและการประเมินราคาทุนทรัพย์ในระดับที่ต่ำเกินไป

8. ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีใดเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 3 – 26 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (5)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
1. ภาษีการใช้ประโยชน์จากที่ดินของหน่วยงานของรัฐ	1.11	0
2. ภาษีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาทิ ภาษีเกี่ยวกับการผลิตขยะและน้ำเสีย ภาษีการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม	5.55	0

ตารางที่ 3 – 26 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (5) (ต่อ)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
ที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม	5.55	0
3. ภาษีห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ	1.11	1.11
4. ค่าเช่าเสาสัญญาณโทรศัพท์	1.11	0
5. ภาษีบำรุงท้องที่	2.22	5.56
6. ภาษีป้าย	2.22	2.22
7. ภาษีการค้าขายออนไลน์	0	4.44
8. ภาษีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ	0	1.11
9. ภาษีและค่าธรรมเนียมในการขายของบนทางสาธารณะ	0	1.11
10. ไม่ควรเก็บภาษีเพิ่มเติม	18.89	21.11

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอความคิดเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น 3 ลำดับแรก ดังต่อไปนี้ ลำดับที่หนึ่ง ภาษีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ลำดับที่สอง ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย และลำดับที่สาม ภาษีการ

ใช้ประโยชน์จากที่ดินของหน่วยงานของรัฐ ภาษีห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ และค่าเช่าเสาสัญญาณโทรศัพท์ ทั้งนี้ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงร้อยละ 18.89 เห็นว่าไม่ควรเก็บภาษีเพิ่มเติม

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนเสนอความคิดเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น 3 ลำดับแรก ดังต่อไปนี้ ลำดับที่หนึ่ง ภาษีบำรุงท้องที่ ลำดับที่สอง ภาษีการค้าขายออนไลน์ และลำดับที่สาม ภาษีป้าย ภาษีห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ภาษีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และภาษีและค่าธรรมเนียมในการขายของบนทางสาธารณะ ทั้งนี้ มีประชาชนถึงร้อยละ 21.11 เห็นว่าไม่ควรเก็บภาษีเพิ่มเติม

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตารางที่ 3 – 27 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (6)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
1. ควรขยายระยะเวลาในการจัดเก็บภาษี	5.56	1.11
2. ควรตั้งฐานภาษีของชนบทกับในเมืองให้ต่างกันเนื่องจากภาวะรายได้ของคนชนบท	1.11	2.22

ตารางที่ 3 – 27 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3.4 เรื่องข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (6) (ต่อ)

ความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น	
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชาชน
เนื่องจากพื้นที่ชนบทมีกำลังซื้อน้อยกว่าและซื้อขายกันเฉพาะคนในหมู่บ้าน		
3. ควรยกเลิกภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแล้วกลับไปใช้ภาษีบำรุงท้องที่	0	1.11
4. ควรออกกฎหมายหรือมาตรการเกี่ยวกับบทลงโทษให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่า ถ้าละเลยการเสียภาษี จะได้รับโทษอย่างไร เช่นเดียวกับกรมสรรพากรที่ระบุว่าทุกคนมีหน้าที่ต้องเสียภาษี	0	2.22

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 5.56 มีความเห็นควรขยายระยะเวลาในการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติม และควรตั้งฐานภาษีของชนบทกับในเมืองให้ต่างกันเนื่องจากภาวะรายได้ของคนชนบท เนื่องจากพื้นที่ชนบทมีกำลังซื้อน้อยกว่าและซื้อขายกันเฉพาะคนในหมู่บ้าน ส่วนการศึกษาจากแบบสอบถามประชาชน พบว่า ประชาชนร้อยละ 2.22 มีความเห็นควรตั้งฐานภาษีของชนบทกับในเมืองให้ต่างกันเนื่องจากภาวะรายได้ของคนชนบท เนื่องจากพื้นที่ชนบทมีกำลังซื้อน้อยกว่าและซื้อขายกันเฉพาะคนในหมู่บ้าน และควรออกกฎหมายหรือมาตรการเกี่ยวกับบทลงโทษให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่า ถ้าละเลยการเสียภาษี จะได้รับโทษอย่างไร เช่นเดียวกับกรมสรรพากรที่ระบุว่าทุกคนมีหน้าที่ต้องเสียภาษี และมีประชาชนร้อยละ 1.11

มีความคิดเห็นว่าควรขยายระยะเวลาในการจัดเก็บภาษี และควรยกเลิกภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแล้วกลับไปใช้ภาษีบำรุงท้องที่เช่นเดิม

สรุป

การศึกษาวิจัยในบทที่ 3 เรื่องระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึก เรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน และสำหรับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 180 คน ซึ่งในแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจะถูกถามด้วยคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยมีหัวข้อคำถามย่อย ดังนี้

3.1 เรื่องทั่วไป

3.2 เรื่องปริมาณงาน

3.3 เรื่องรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

3.4 เรื่องบุคลากร

3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

3.6 เรื่องระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ

3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์

3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคและความท้าทายที่กระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ และด้านการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อเสนอเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อข้อเสนอเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล การพัฒนาปรับปรุงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บเพิ่มเติม

บทที่ 4

การพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

การศึกษาในบทที่ 4 เกี่ยวกับการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิจากผลการศึกษาแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบกับ ข้อมูลทุติยภูมิจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประกอบด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาด้านรัฐศาสตร์
2. การพัฒนาด้านนิติศาสตร์
3. การพัฒนาด้านเศรษฐศาสตร์
4. การพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์
5. สรุป

การพัฒนาด้านรัฐศาสตร์

เป้าหมายในการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการร่วมมือกันสร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่ทำการปกครองนั้น และแนวทางในการจัดการบริการสาธารณะให้กับประชาชน ย่อมขึ้นกับปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน คำว่า “การปกครองตนเองของท้องถิ่น” (Local Self-Government) เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งถึงหลักการจัดการปกครองและการจัดการบริหารที่ยึดการพึ่งพิงตัวเองเป็นสำคัญ ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นจะเข้มแข็งหรืออ่อนแอ จำเป็นต้องพิจารณาจากความสามารถในการพึ่งพิงตัวเองของท้องถิ่น และเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนาได้ ท้องถิ่นต้องมีแหล่งรายได้และการจัดสรรรายจ่ายที่เหมาะสม แต่จากการศึกษาของประเทศไทยพบว่ารายได้ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้จากภาษีจัดเก็บเองในอัตราที่น้อยกว่ารายได้ที่รัฐจัดสรรให้และเงินอุดหนุน ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ผ่านแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ คือ

1. การพัฒนาการจัดเก็บรายได้ผ่านการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Inter Government Collaboration) โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสหการ (Commune) ตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปเพื่อดำเนินการจัดเก็บรายได้และจัดทำบริการสาธารณะ โดยที่สหการในประเทศไทยนั้นได้มีการกล่าวถึงไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ให้เทศบาลสามารถจัดตั้งสหการได้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสและกำหนดให้มีการจัดตั้งสหการ แต่ก็ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างใด สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีความเคยชินและคุ้นเคยกับการจัดเก็บรายได้และจัดทำบริการสาธารณะเฉพาะขอบเขตแค่อำนาบริเวณพื้นที่

ที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ถ้ามีการจัดตั้งสหการขึ้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมอบอำนาจ บางส่วนของตนให้แก่สหการ ซึ่งจะให้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดน้อยลง อย่างไรก็ตามการรวมตัวกันในรูปแบบสหการจะนำมาซึ่งผลดีต่อการบริหารจัดการระบบต่าง ๆ เช่น การจัดเก็บภาษี การแก้ไขปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน การบูรณาการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวม ทั้งนี้ในผลจากการวิจัย ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบสหการ จะช่วยพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น และแก้ไขปัญหากรณีการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีความทับซ้อนหรือไม่ชัดเจน โดยเฉพาะพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ขนาดใหญ่ เช่น พื้นที่ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ตลอดจนการบริหารจัดการไปถึงผลกระทบที่ขยายวงกว้างออกไป นอกเขตที่นิคมอุตสาหกรรมนั้น ตั้งอยู่ การนำรูปแบบสหการมาบริหารจัดการจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหมดสามารถวางแผนประเมินมูลค่าของการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรในพื้นที่ของตนได้ จากการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบในภาพรวม เช่น การตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อมองภาพรวมในรูปแบบ สหการจะเห็นได้ว่ากระบวนการทั้งหมดไม่ได้เริ่มและจบลงที่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่มีกระบวนการตั้งแต่ การขนส่ง การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต การเคลื่อนย้ายคน การกำจัดของเสีย ทำให้การจัดเก็บรายได้ ไม่อาจเกิดขึ้นได้เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น การร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Inter Government Collaboration) จึงเป็นหนึ่งใน แนวทางที่ช่วยในการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การพัฒนาการจัดเก็บรายได้ผ่านการกระจายอำนาจด้านบุคลากรไปสู่ท้องถิ่น จากผลการศึกษาในบทที่ 3 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความเห็น ว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างนั้น ต้องอาศัยการพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ระบบการ บริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าจะได้รับการดูแลภายใต้ระบบคุณธรรม (Merit System) และเอื้อต่อการแต่งตั้ง ย้าย โอนไปปฏิบัติ หน้าที่ต่างสังกัด โดยไม่ถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายการเมืองท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อ การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ การบริหารจัดการแหล่งรายได้ ตลอดจนความเข้าใจ รูปแบบภาษี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (เช่น กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) ทั้งนี้ การสนับสนุน ให้มีการแต่งตั้ง ย้าย โอนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยง่ายจะเป็นวิธีการพัฒนา ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด สามารถดำเนินการ และเห็นผลลัพธ์ได้ทันที ดังนั้น การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่นจึงถือเป็นประเด็นเร่งด่วน ที่ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน

3. การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจาก รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มาจากภาษีที่จัดเก็บจากประชาชน ในขณะที่ผู้บริหาร ท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ดังกล่าวจะมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น ดังนั้น โอกาสที่ผู้บริหารท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับการเร่งรัดจัดเก็บรายได้ ให้ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจึงอาจเป็นไปได้ยาก หากไม่ได้รับความร่วมมือ จากประชาชนในท้องถิ่น ผลประโยชน์ที่ทับซ้อนซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียภาษีกับ

ความนิยมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะนำมาซึ่งความหย่อนยานด้านประสิทธิภาพ และการขาดความเข้มงวดในการจัดเก็บรายได้ ในขณะที่เดียวกันประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ก็มักจะไม่ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การขจัดผลประโยชน์ทับซ้อนทางการเมืองดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาด้านนิติศาสตร์

เมื่อได้มอบอำนาจในการจัดเก็บภาษีไปแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จะมีรายได้ของตนเองจากภาษีอากรที่ตนมีอำนาจจัดเก็บ (ไม่ได้แปลว่าต้องเก็บเองทุกภาษี) อย่างไรก็ตามขีดความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละท้องถิ่นยังมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง ดังนั้น แม้จะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีเท่ากัน และแม้จะมีความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูงสุดแล้ว แต่ก็จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่มีรายได้น้อยมาก ไม่เพียงพอกับภาระค่าใช้จ่ายในการบริหารราชการท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจริงตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดไว้ ในขณะเดียวกันก็จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่มีรายได้มากเกินความจำเป็นในการใช้จ่าย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากปัญหาการกระจายตัวของทรัพย์สินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีความเหลื่อมล้ำสูง จึงทำให้ความสามารถในการเสียภาษี (Taxable Capacity) ของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันมาก และเมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องหลักความสามารถในการจ่าย (Ability-to-Pay Principle) สิ่งซึ่งสังคมส่วนรวมพึงปรารถนาเป็นพื้นฐาน คือการให้บุคคลที่มีความสามารถในการจ่ายสูง (รายได้สูง) ต้องเสียภาษีหรือถูกจัดเก็บในอัตราที่สูงกว่าบุคคลที่มีความสามารถในการจ่ายต่ำ (รายได้ต่ำ) ในการบริโภคสินค้าหรือการใช้บริการหนึ่งหน่วยที่เท่ากัน หรือที่เรียกว่าการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้า

อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านมุมมองทางนิติศาสตร์แล้ว ปัจจัยสำคัญกลับอยู่บนพื้นฐานของหลักความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และการลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ในบริบทของการจัดเก็บภาษีโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า การพัฒนาดังกล่าวนั้น มีมิติที่ต้องนำมาร่วมพิจารณาเพื่อยกระดับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 มิติ มิติความเสมอภาคในแนวตั้ง (Vertical Equity) และมิติความเสมอภาคในแนวนอน (Horizontal Equity) กล่าวคือ

มิติความเสมอภาคทางแนวตั้ง ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานของความสามารถในการจ่าย กล่าวคือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตพื้นที่ครอบคลุมครัวเรือนหรือการพาณิชย์กรรมที่มีความสามารถในการจ่ายมากกว่า ควรจะจ่ายภาษีในจำนวนที่สูงกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่จะจัดเก็บภาษีหรือหารายได้ของตนเองได้ เช่น เขตพื้นที่อุตสาหกรรมหนักก็ควรที่จะต้องจ่ายภาษีในอัตราที่สูงกว่าเขตครัวเรือนชนบท เพราะเขตอุตสาหกรรมมีปริมาณการใช้ทรัพยากรที่สูงกว่า หรือกระทั่งในเขตพื้นที่เดียวกัน เช่น กรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่ธุรกิจนั้น อัตราภาษีที่จัดเก็บจากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวก็ควรที่จะสูงกว่าบริเวณชานเมือง เป็นต้น

มิติความเสมอภาคในแนวนอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเหมือนกันทางรายได้ทุกประการ ประชาชนในท้องถิ่นมีรูปแบบอาชีพ การพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรมในพื้นที่มีความเหมือนกัน ก็สมควรที่จะต้องได้รับการปฏิบัติหรือการถูกจัดเก็บภาษีที่เท่ากันด้วย โดยจัดเก็บ

ภาษีในอัตราที่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในบทที่ 3 ที่ประชาชนให้ความเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดเก็บภาษีตามความเป็นจริงและยุติธรรม

โดยรายละเอียดของความเท่าเทียมทั้ง 2 มิตินี้ ยังต้องพิจารณารวมถึงความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

การพัฒนาด้านเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากแหล่งที่มาของรายได้นั้นมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายของทรัพยากร ความชำนาญความสามารถในการจัดเก็บรายได้ และการระบุถึงเป้าหมายในการจัดเก็บรายได้นั้น ซึ่งเรียกโดยรวมว่า “ความสามารถในการจัดการ” ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่าการกำหนดพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ที่มีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือต้นทุนในการบริหารจัดการ (Administrative Cost) การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย กำหนดให้จัดเก็บเต็มพื้นที่ทุกแห่ง โดยคำนวณมูลค่าภาษีจากการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามราคาประเมินทุนทรัพย์ ซึ่งจะเพิ่มสูงขึ้นตามสภาพการพัฒนาของพื้นที่นั้น ๆ ลักษณะการจัดเก็บภาษีดังกล่าวมีผลทำให้อัตรารายได้จ่ายในการจัดเก็บภาษีของประชาชนแต่ละรายเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจะประสบปัญหา มีภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างสูงกว่ารายได้ที่ได้รับ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการประเมินภาษีให้แก่ประชาชนรายละประมาณ 30 บาท แต่สามารถจัดเก็บภาษีได้เพียงรายละไม่ถึง 10 บาท

นอกจากความไม่คุ้มค่าในเรื่องของต้นทุนดำเนินการดังกล่าวมาแล้ว ยังพบปัญหาความไม่คุ้มค่าในเรื่องของการดำเนินการตามสภาพพื้นที่ กล่าวคือ กรณีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากพื้นที่ที่อาณาเขตมีการเปลี่ยนแปลง เช่น พื้นที่ชายฝั่ง พื้นที่ตลิ่งบริเวณแม่น้ำ ชายทะเลที่มีการกัดเซาะหรือการทับถมของตะกอนดิน ทำให้อาณาเขตเพิ่มขึ้นหรือลดลงตลอดเวลา การระดมทรัพยากรทางการบริหารเพื่อจัดเก็บรายได้ โดยเฉพาะการสำรวจและประเมินราคาทุนทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ดังกล่าว เช่น การจัดทำแผนที่ภาษีจะมีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น การพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่มองความคุ้มค่า (Equilibrium) ระหว่างต้นทุนในการดำเนินการจัดเก็บภาษีกับรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าว จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนทางด้านรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาด้านพฤติกรรมศาสตร์

World Development Report (World Bank, 2015) กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้คนผ่านหัวข้อ “Mind, Society, and Behaviour” ซึ่งระบุว่า มนุษย์นั้นตัดสินใจ “อย่างสมเหตุสมผล” น้อยกว่าที่เราคิด ดังนั้น รัฐบาลควรลดการพึ่งพาการวางนโยบายบนพื้นฐานพฤติกรรมของผู้คนลง รายงานดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แต่เดิมการออกแบบนโยบายต่าง ๆ โดยอิงหลักการว่ามนุษย์จะตัดสินใจ “อย่างสมเหตุสมผล” ภายใต้อิทธิพลทั้งหมดที่มี รัฐบาลมีหน้าที่เพียงแค่ว่า “ให้คำแนะนำ” ผ่านการจัดตั้งหน่วยงานและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้มีการจัดเก็บภาษีหรือการอุดหนุนการดำเนินบริการสาธารณะต่าง ๆ และให้ประชาชนตัดสินใจด้วยตัวเองว่าจะตอบสนองต่อนโยบายนั้นอย่างไร

ซึ่งการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมาหลายครั้งกลับไม่ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่รัฐบาลคาดหวังไว้ และสืบเนื่องมาจากความสำคัญของหลักการด้าน “พฤติกรรมศาสตร์” (Behavioural) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการตัดสินใจของคนได้ถูกดึงเข้ามาใช้ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์มหภาคกระแสหลัก ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางภาษีต่าง ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยสอดคล้องกับวิถีคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและนโยบายในปัจจุบันที่กำลังมุ่งสู่จุดหักเหมากขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลต้องออกแบบนโยบายการพัฒนาใหม่ที่เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมและวิธีการคิดของประชาชนมากขึ้น เพื่อช่วยให้ประชาชนตัดสินใจได้ง่ายขึ้น และทำให้กระบวนการทางภาษีต่าง ๆ เช่น การจัดเก็บภาษีบรรลุเป้าหมายตามที่คาดการณ์ไว้มากขึ้นด้วย

จากแนวคิดทางสังคมศาสตร์ในด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีคิดของมนุษย์ ตลอดจนงานวิจัยฉบับดังกล่าวของ World Bank ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ความคิดของมนุษย์นั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 รูปแบบสำคัญ ได้แก่

1. มนุษย์มักคิดแบบอัตโนมัติ โดยอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมา
2. มนุษย์มักได้รับอิทธิพลจากสังคมเนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ การตัดสินใจหลายอย่างยึดโยงอยู่บนฐานค่านิยมหรือเครือข่ายสังคม
3. มนุษย์มักจะรับแนวคิดจากต้นแบบ โดยไม่คิดค้นแนวคิด พฤติกรรมหรือกระบวนการใหม่ ๆ ไม่ว่าจะจากสังคมส่วนรวมจากประวัติศาสตร์

ดังนั้น ถ้ารัฐสามารถออกแบบหรือพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ย่อมทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วเห็นว่าแนวคิดและทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่น่าเสนอเครื่องมือแบบใหม่ที่มีศักยภาพ ดังเช่น ทฤษฎีสะกิดความต้องการ (Nudge theory) ซึ่งเป็นการประยุกต์หลักสำคัญของทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการเปลี่ยนพฤติกรรมจากรากฐานของความคิดและการกระทำของประชาชนเข้ากับระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพและความยอมรับในการผลักดันนโยบายดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น กรณีศึกษาที่ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์ คือ กรณีการนำผลการจัดลำดับการคอร์รัปชันมาเป็น “จุดกระตุ้น” ผ่านดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) ให้ประชาชนตระหนักและใส่ใจกับการทุจริต เป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้คนทั่วโลกหันมาสนใจปัญหาทุจริตคอร์รัปชันว่าเป็นปัญหาาร่วมกันของคนทั้งโลก ไม่ใช่เป็นปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาหรือเป็นปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น โดยประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเห็นได้ว่า มีความตื่นตัวต่อการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วนได้ริเริ่ม ผลักดัน และพยายามแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังโดยเฉพาะด้านการปลูกฝังจิตสำนึกและการป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อนให้ใช้หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ในโรงเรียนทั่วประเทศ การสร้าง “สำนึกไทยไม่โกง” แก่ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ การก่อตั้งหลักสูตร “โรงเรียนคุณธรรม” รวมถึงการตื่นตัวของภาคธุรกิจในการต่อต้านการทุจริต การออกพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยให้การดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชนเมื่อต้องขออนุมัติหรือใบอนุญาตจากภาครัฐมีความรวดเร็วและเที่ยงธรรม รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

ในส่วนของการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เมื่อพิจารณากรณีการนำ CPI Index มากระตุ้นความรับรู้ของประชาชนในเรื่องของการคอร์รัปชันแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำ “การจัดลำดับ” มาจัดลำดับพื้นที่หรือองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่มีอัตราการจัดเก็บรายได้ หรืออัตราผู้เสียภาษีที่สอดคล้องกับประมาณการมากที่สุด และมีหน่วยงานกลางเป็นเจ้าภาพประชาสัมพันธ์ลำดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากข้อมูลดังกล่าว กระบวนการเหล่านี้จะเป็น “จุดกระตุ้น หรือ Nudge” ให้เกิดความตื่นตัวทั้งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้ ผ่านกระบวนการกระตุ้นและเน้นย้ำให้ผู้เสียภาษีตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการเสียภาษี เพื่อนำรายได้ไปใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลดีต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะยาว

สรุป

การศึกษาในบทที่ 4 เกี่ยวกับการพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สามารถสรุปได้ว่า เนื่องจากแนวความคิดที่จะทำการรวมกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่เข้าด้วยกัน เรียกว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินในท้องถิ่นมีความเป็นระบบมากขึ้น เกิดการกระจายอำนาจทางการคลังและกระจายทรัพยากรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้เสียภาษี รวมทั้งจะเป็นการช่วยสร้างรายได้ที่มากขึ้นให้กับท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้ การที่จะบังคับใช้กฎหมายใหม่ใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น ย่อมต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและความพร้อมของผู้ใช้กฎหมายนั้น รวมทั้งระบบสนับสนุนต่าง ๆ ที่จะทำให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าปัจจุบันยังไม่ได้มีการรวบรวมผลการจัดเก็บรายได้ สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ แต่ถ้าหากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี มีความรู้ ความเข้าใจและมีการเตรียมความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินต่าง ๆ ในท้องถิ่น ก็จะเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีความเป็นธรรมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นของภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผ่านแนวคิดและทฤษฎี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านพฤติกรรมศาสตร์

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. ศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง
2. ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. วิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึก เรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
4. เสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ความเป็นมาของการศึกษานี้เกิดจาก ในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยตรากฎหมายสำคัญ เพื่อปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยกเลิกพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 และนำพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มาใช้บังคับแทน เพื่อปฏิรูปโครงสร้างภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยให้มีความทันสมัยและเป็นสากลเช่นเดียวกับนานาประเทศ เนื่องจากกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมานานแล้ว ทำให้การจัดเก็บภาษีตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยรัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเอง โดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสมรวมทั้งส่งเสริมและการพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยและการศึกษาที่มุ่งเน้นประเด็นเรื่อง การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากทิศทางการปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาวิจัย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) หรือเรียกว่าการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มาเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) จากบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

ด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้เสียภาษี จำนวนทั้งสิ้น 180 คน ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่ได้มาจากการรวบรวม ข้อมูลทุติยภูมิจากตำรา บทความ และเอกสารต่าง ๆ พบว่า สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ทั้ง 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1. ศึกษากระบวนการจัดเก็บรายได้ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

เมื่อพิจารณาประเภทของแหล่งรายได้ที่กำหนดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม กฎหมายต่าง ๆ สามารถจำแนกระบบการจัดเก็บรายได้ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 5 – 1 แสดงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท

ระบบการจัดเก็บ	อบจ.	เทศบาล	อบต.	กทม.	พัทยา
1. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง					
1.1 รายได้จากภาษีอากรที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง					
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ¹		✓	✓	✓	✓
ภาษีบำรุงท้องที่ ¹		✓	✓	✓	✓
ภาษีป้าย		✓	✓	✓	✓
อากรฆ่าสัตว์		✓	✓		
อากรรังนกอีแอ่น	✓	✓	✓		
ภาษียาสูบ น้ำมัน ค่าธรรมเนียมโรงแรม	✓				✓
1.2 รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร					
ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ใบอนุญาต	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้จากทรัพย์สิน	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้จากสาธารณูปโภค	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้เบ็ดเตล็ด	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 5 – 1 แสดงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท (ต่อ)

ระบบการจัดเก็บ	อบจ.	เทศบาล	อบต.	กทม.	พัทยา
2. รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้					
ภาษีมูลค่าเพิ่ม ²	✓	✓	✓	✓	✓
ภาษีธุรกิจเฉพาะ		✓	✓	✓	✓
ภาษีสุรา		✓	✓	✓	✓
ภาษีสรรพสามิต		✓	✓	✓	✓
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์		✓	✓	✓	✓
ภาษีการพนัน		✓	✓	✓	✓

ระบบการจัดเก็บ	อบจ.	เทศบาล	อบต.	กทม.	พทยา
ค่าภาคหลวงแร่	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	✓	✓	✓	✓	✓
อื่น ๆ ³			✓		
3. รายได้รัฐบาลแบ่งให้					
ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	✓	✓	✓	✓	✓
4. เงินอุดหนุน					
ทั่วไป	✓	✓	✓	✓	✓
เฉพาะกิจ	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ

¹ ปัจจุบันภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562

² รวมกับการจัดเก็บที่รัฐบาลจัดสรรให้ภายใต้กฎหมายจัดสรรประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

³ รวมถึงรายได้ที่ได้รับภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอุทยาน ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล อาชญาบัตรประมง

จะเห็นได้ว่าระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง นั้น ประกอบด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจในการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อจัดเก็บรายได้จากแหล่งรายได้ ดังต่อไปนี้

1. ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค้าปลีกยาสูบ ซึ่งสามารถเรียกเก็บจากการจำหน่ายบุหรี่ได้ไม่เกินซองละ 2 บาท

2. ภาษีบำรุงบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากค่าปลิกน้ำมันและก๊าซที่ใช้กับรถยนต์ ในอัตราไม่เกินลิตรละ 10 สตางค์

3. ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักในโรงแรม สามารถเรียกเก็บได้ในอัตราที่ไม่เกินร้อยละ 3 ของอัตราค่าห้องพัก

เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีระบบจัดเก็บรายได้จากภาษี อาคารและค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน จัดเก็บจากเจ้าของโรงเรือนที่ให้เช่าโรงเรือนที่ประกอบการพาณิชย์กรรมหรือประกอบการอุตสาหกรรมในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่าเช่ารายปีหรือค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้ในหนึ่งปี เช่น การให้เช่าที่อยู่อาศัยในอัตราค่าเช่าเดือนละ 4,000 บาท เมื่อคิดค่าเช่าเป็นรายปี คือ 48,000 บาท ดังนั้น ภาษีโรงเรือนและที่ดินที่ต้องจ่ายให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 6,000 บาท ซึ่งคิดเป็นจำนวนประมาณเท่ากับค่าเช่าหนึ่งเดือนครึ่ง การประเมินค่าเช่ารายปีนั้นเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ กรณีที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าหรือผู้เช่าจ้างนั้นไม่เหมาะสมกับความเป็นจริงหรือกรณีหาค่าเช่าไม่ได้เพราะผู้ให้เช่าใช้ประกอบการเอง เจ้าหน้าที่

จะกำหนดค่าเช่ารายปีโดยวิธีเทียบเคียงกับค่าเช่าของโรงเรือนที่มีสภาพและทำเลที่ตั้งคล้ายคลึงกัน กรณีที่โรงเรือนนั้นปิดการใช้ประโยชน์ไว้ตลอดปี ก็ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน แต่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่

2. ภาษีบำรุงท้องที่ จัดเก็บจากเจ้าของที่ดินที่ใช้เป็นบ้านอยู่อาศัยหรือที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร ซึ่งอัตราภาษีให้มีการกำหนดตามชั้นของราคาปานกลางที่ดินตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ตัวอย่างเช่น ชั้นที่ 34 ราคาปานกลางเกินกว่าไร่ละ 30,000 บาท สำหรับราคาปานกลาง 30,000 บาทแรกนั้นให้เสียภาษี 70 บาท และส่วนที่เกิน 30,000 บาท ให้เสียภาษี 25 บาทต่อทุก ๆ 10,000 บาท และในการคำนวณภาษีให้มีการนำขนาดพื้นที่ที่ดินที่เจ้าของใช้เป็นที่อยู่อาศัยของตัวเองหรือใช้ทำการเกษตรกรรมมาลดหย่อนตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบัญญัติของท้องถิ่นในขนาดพื้นที่ที่อยู่ระหว่าง 50 ตารางวา - 5 ไร่ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกำหนดของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น นายสมบัติมีที่ดินที่ใช้สร้างบ้านอยู่อาศัยขนาด 200 ตารางวา และเทศบาลกำหนดเกณฑ์ลดหย่อนที่ 100 ตารางวา ขนาดของพื้นที่ที่นำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีจึงเป็น $200 - 100 =$ เสียภาษีเพียง 100 ตารางวาที่เกินมาจากเกณฑ์ที่เทศบาลกำหนด เป็นต้น กรณีเจ้าของที่ใช้ประกอบเกษตรกรรมและมีการปลูกพืชล้มลุก เช่น ทำนา ให้เสียภาษีสูงสุดไม่เกินไร่ละ 5 บาท แต่หากทิ้งที่ดินไว้รกร้างว่างเปล่าไม่มีการทำประโยชน์ใด ๆ ตามควรแก่สภาพที่ดิน จะต้องเสียภาษี 2 เท่าของอัตราปกติ ทั้งนี้ ในการคำนวณภาษียังคงใช้ราคาปานกลางที่ดินเป็นฐานในการประเมิน

3. ภาษีป้าย จัดเก็บจากเจ้าของป้ายชื่อร้านค้าและป้ายโฆษณาตามขนาดพื้นที่ของป้ายและภาษาที่ใช้ อัตราภาษีต่อขนาดพื้นที่อยู่ที่ 500 ตารางเซนติเมตร

3.1 ป้ายภาษาไทยล้วน คิดอัตราภาษีที่ 3 บาท

3.2 ป้ายภาษาไทยปนภาษาต่างประเทศ หรือเครื่องหมาย คิดอัตราภาษีที่ 20 บาท

3.3 ป้ายที่ไม่มีภาษาไทยเลย หรือมีภาษาไทยอยู่ใต้ภาษาต่างประเทศ คิดอัตราภาษีที่ 40 บาท ทั้งนี้ ไม่ว่าจะคำนวณได้เท่าไร อัตราภาษีขั้นต่ำ คือ 200 บาท

4. อาคารและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายที่ให้อำนาจ เช่น อาคารเช่าสัตว์และค่าธรรมเนียมในการจำหน่ายเนื้อสัตว์ ตามกฎหมายควบคุมการฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมเก็บขยะและค่าใบอนุญาตประกอบ การค้าตามกฎหมายสาธารณสุข และค่าตรวจแบบแปลนตามกฎหมายควบคุมอาคาร เป็นต้น

2. ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2. ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของไทยและต่างประเทศ

ภาษีทรัพย์สินนับเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในหลายประเทศ ซึ่งภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างถูกพิจารณาว่าเป็นประเภทหนึ่งของภาษีทรัพย์สิน แม้ว่าประเทศไทยนั้นจะมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมานับเป็นระยะเวลาหลายปี แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังประสบกับปัญหาข้อจำกัดด้านรายได้ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการให้บริการประชาชน ดังนั้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบภาษีทรัพย์สินผ่านภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของ 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อถอดบทเรียนให้เห็นถึงแนวทางการออกแบบระบบภาษี รวมถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการวิเคราะห์จะพิจารณา 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพึงพารายได้จากภาษีทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อัตราภาษีและ

ฐานภาษีทรัพย์สิน การประเมินมูลค่าทรัพย์สินและการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน รวมถึงวิธีการบรรเทาภาระทางภาษีที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี ตลอดจนพิจารณาถึงผลกระทบทางสังคมเมื่อนำระบบภาษีทรัพย์สินมาใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงเวลาปัจจุบันที่พลวัตทางการเมืองและสังคมส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวในสิทธิของตนและมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าในอดีต ก่อให้เกิดความคาดหวังของสาธารณชนต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของบริการสาธารณะมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้หน่วยงานภาครัฐมีภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการจัดบริการสาธารณะที่ครอบคลุมและหลากหลายเหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น นโยบายภาษีทรัพย์สินและแหล่งรายได้ทางเลือกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Bland, 2013; Menifield, 2013) มีเป้าหมายหลัก คือเพิ่มขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการประชาชน ดังนั้นการถอดและวิเคราะห์บทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูประบบภาษีทรัพย์สินและแหล่งรายได้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของไทยและต่างประเทศจะวิเคราะห์ผ่าน 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ความสำคัญของภาษีทรัพย์สินต่อโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศเพื่อแสดงให้เห็นบทบาทของภาษีทรัพย์สินในการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. อัตราและฐานภาษีทรัพย์สินเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่านิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ในแต่ละประเทศ 3. กลไกการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน

2.1 ความสำคัญของภาษีทรัพย์สินต่อโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย และต่างประเทศ

ตารางที่ 5 – 2 แสดงภาษีทรัพย์สินต่อโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเทศ	ประเภทของภาษีทรัพย์สิน	หน่วยงานที่จัดเก็บ	ร้อยละของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากภาษีทรัพย์สิน
ตัวอย่างในกลุ่มประเทศ OECD			
ญี่ปุ่น	(1) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (2) ภาษีผังเมือง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล)	ร้อยละ 42.4
ตัวอย่างในกลุ่มประเทศ EU			
ฝรั่งเศส	(1) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (2) ภาษีที่ดิน (3) ภาษีเพื่อการพักอาศัย	รัฐบาลกลาง (แต่โอนเงินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	ร้อยละ 26.2
ตัวอย่างในกลุ่มประเทศ ASEAN			
ฟิลิปปินส์	ภาษีทรัพย์สิน (รวมเครื่องจักร)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จังหวัด เมือง และเทศบาล)	-
ไทย	ภาษีที่ดินและ	องค์กรปกครอง	ร้อยละ 5

สิ่งปลูกสร้าง ส่วนท้องถิ่น (เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา)
--

จากตารางที่ 5-2 ตัวอย่างประเทศที่อยู่ในกลุ่มภาคีสมาชิกขององค์การความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) คือ ประเทศญี่ปุ่น มีรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากภาษีทรัพย์สินสัดส่วนคิดเป็น ร้อยละ 42.4 ของเงินรายได้ท้องถิ่นทั้งหมด โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษี ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป (European Union: EU) มีรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากภาษีทรัพย์สินสัดส่วนคิดเป็น ร้อยละ 26.2 ของเงินรายได้ท้องถิ่นทั้งหมด โดยมีความแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นในประเด็นเรื่องหน่วยงานจัดเก็บ เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี คือ รัฐบาลกลาง แม้ว่าหน่วยงานที่เป็นผู้รับเงินจากภาษีทรัพย์สินของประเทศฝรั่งเศส คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะแตกต่างจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ หรือ ประเทศไทยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายดำเนินการจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตามรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากภาษีทรัพย์สินเมื่อเทียบกับรายได้ท้องถิ่นทั้งหมดมีสัดส่วนที่น้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากเพียงจะมีการปฏิรูประบบภาษีทรัพย์สินในระยะเวลายาวนาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นองค์กรภาครัฐที่เปรียบเสมือน “ผู้บริโภคนขั้นสุดท้ายของห่วงโซ่อาหารทางการเงินการคลัง” กล่าวคือ แหล่งรายได้ทั้งที่เป็นภาษีและค่าธรรมเนียมสำหรับท้องถิ่นนั้นมีอยู่อย่างจำกัดมากกว่าองค์กรภาครัฐอื่น ๆ ทั้งนี้ เป็นเพราะทรัพย์สิน โดยเฉพาะที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหลายประเภทไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ จึงยากที่จะอพยพเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการหลบเลี่ยงภาษีได้

2.2 อัตราและฐานภาษีทรัพย์สิน

ตารางที่ 5 – 3 แสดงอัตราและฐานภาษีทรัพย์สิน

ประเทศ	ภาษี	ทรัพย์สินที่เสียภาษี	ฐานภาษี	รอบการประเมิน	อัตรา
ญี่ปุ่น	ภาษีอสังหาริมทรัพย์	ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สินถาวร	ราคาประเมิน ทุนทรัพย์	3 ปี	14 – 21 %
	ภาษีผังเมือง	ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง ในเขตที่เจริญสูง	(ราคาตลาดและ ต้นทุนทดแทน)		
ฝรั่งเศส	ภาษีโรงเรือน และที่ดิน	ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หักค่าใช้จ่าย 50%	ค่าเช่า	ประเมินใหม่ ทุก 6 ปี แต่มี การปรับปรุง	ขึ้นอยู่กับ ความต้องการ ใช้ งบประมาณ
	ภาษีที่ดิน	ที่ดินหักค่าใช้จ่าย 20%	ค่าเช่า		

ตารางที่ 5 – 3 แสดงอัตราและฐานภาษีทรัพย์สิน (ต่อ)

ประเทศ	ภาษี	ทรัพย์สินที่เสียภาษี	ฐานภาษี	รอบการประเมิน	อัตรา
ฝรั่งเศส	ภาษีเพื่อการพักอาศัย	ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	ค่าเช่า	ราคาประเมินทุก 3 ปี	ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่เกินอัตราที่รัฐบาลกำหนดในรัฐบัญญัติเรื่องงบประมาณประจำปี
ฟิลิปปินส์	ภาษีทรัพย์สิน	ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และเครื่องจักร	ราคาประเมินทุนทรัพย์ราคาตลาด (Fair Market Value)	3 ปี	จังหวัด <1 % เมืองและเทศบาล <2 %
ไทย	ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง	ราคาประเมินทุนทรัพย์ประกาศโดยกรมธนารักษ์	4 ปี	ขึ้นอยู่กับประเภทการใช้ประโยชน์

จากตารางข้างต้น พบว่า ในประเด็น เรื่องฐานภาษี ประเทศส่วนใหญ่เก็บภาษีทรัพย์สินจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัย และทำการค้า) และมีบางประเทศที่เก็บภาษีเครื่องจักร เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศญี่ปุ่น ในด้านอัตราภาษี พบว่า กลุ่มประเทศที่ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์โดยวิธีเปรียบเทียบราคาตลาดเป็นฐานภาษีระหว่าง 0.3% - 7% สำหรับฝรั่งเศส อัตราภาษีขึ้นอยู่กับความต้องการใช้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ต้องไม่เกินอัตราเพดานภาษีที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งเป็นกระบวนการเดียวกับที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา

หน่วยงานจัดเก็บภาษี ในทางทฤษฎี หน้าที่ในการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น เนื่องจากฐานภาษีอยู่ในท้องถิ่น และท้องถิ่นมีความใกล้ชิดรู้ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์สินและได้มีการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินนั้นตามควรแก่สภาพที่ควรจะเป็นหรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศสิงคโปร์ ที่หน่วยงานของกระทรวงการคลังทำหน้าที่เก็บภาษีแทนท้องถิ่น กล่าวได้ว่าภาษีทรัพย์สินถือเป็นรายได้ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแม้ว่าบางประเทศรัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บภาษีดังกล่าวแทนท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็ได้ส่งเงินภาษีที่จัดเก็บได้คืนแก่ท้องถิ่นโดยมีการคิดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีแทนตามสมควร กลไกคล้ายกับภาษีรัฐเก็บให้ของประเทศไทยที่ให้หน่วยงานของกระทรวงการคลังเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีให้ แต่รายได้จะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานที่จัดเก็บให้จะได้รับค่าธรรมเนียมตอบแทน

2.3 กลไกการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน

นอกเหนือจากการกำหนดอัตราและฐานภาษี อีกขั้นตอนที่สำคัญ คือ การประเมินราคาทรัพย์สินและการจัดเก็บภาษี ในขณะที่กลไกการกำหนดอัตราและฐานภาษี

เป็นเรื่องสะท้อนถึงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองในความสัมพันธ์ระหว่างระบบการปกครองระดับชาติและระดับท้องถิ่น กลไก การประเมินราคาทรัพย์สิน และการจัดเก็บภาษีก็เป็นตัวสะท้อนแนวทางการบริหารต้นทุน และประสิทธิภาพ ของระบบภาษีทรัพย์สิน ทั้งนี้ ในการออกแบบระบบภาษีทรัพย์สิน สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึง คือ ต้นทุนในการบริหารจัดการระบบจัดเก็บภาษี (Administrative Costs of Taxation) ซึ่งถ้าไม่ได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว การจัดเก็บภาษีทรัพย์สินอาจจะก่อให้เกิดภาระทางด้านการคลังแก่ท้องถิ่นมากกว่าจะเป็นแหล่งทรัพยากรสำหรับการจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

ในประเด็น เรื่องการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วใช้มูลค่าตามราคาประเมินทุนทรัพย์ (Appraisal Value) เป็นฐานภาษี ยกเว้นประเทศฝรั่งเศสที่ใช้ค่าเช่าหรือค่ารายปีเป็นฐานภาษี เช่นเดียวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ภาษีทรัพย์สินที่ถูกยกเลิกไปแล้ว) ของประเทศไทย ที่น่าสนใจคือ การหามูลค่าที่ดินส่วนใหญ่แล้วใช้วิธีเปรียบเทียบกับราคาตลาด ส่วนการประเมินหาค่ามูลค่าสิ่งปลูกสร้าง พบว่าเกือบทุกประเทศใช้วิธีการหาต้นทุนทดแทน (Replacement Cost) กล่าวคือ เป็นการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างโดยสมมติว่าสิ่งปลูกสร้างที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น หากต้องทำการก่อสร้างใหม่โดยใช้วัสดุและการออกแบบใกล้เคียงกัน และใช้แรงงานท้องถิ่น จะมีต้นทุนในการก่อสร้างใหม่เท่าไร ซึ่งเมื่อนำค่าเสื่อมราคาตามอายุของสิ่งปลูกสร้างมาหักออก ก็จะได้มูลค่าสิ่งปลูกสร้างปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามภาษีทรัพย์สินที่ดีและเป็นธรรมจะต้องขึ้นกับกรอบระยะเวลาที่ทำการประเมินใหม่ (Revaluation) หรือความถี่ของการประเมินด้วย เพราะที่ดินและสิ่งปลูกสร้างย่อมมีมูลค่าผันแปรไปตามมูลเหตุปัจจัยทางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการประเมินราคาทรัพย์สินโดยไม่ทิ้งระยะเวลาอันยาวนานเกินไป ย่อมทำให้ราคาทรัพย์สินเป็นปัจจุบันยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าประเทศที่มีรอบระยะเวลาการประเมินทรัพย์สินทุก ๆ 3 ปี ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ประเมินทุก 4 - 5 ปี หรือมากกว่านั้น ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินราคาทรัพย์สิน ส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานของรัฐบาลกลางเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว หรืออย่างน้อยก็เป็นผู้วางเกณฑ์หรือระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับงานประเมินทรัพย์สินเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ โดยประเทศที่หน่วยงานของรัฐบาลกลางทำหน้าที่ประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อเสียภาษี ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศไทย ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น และประเทศฟิลิปปินส์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินราคาทรัพย์สิน

2.4 สรุปบทเรียนสำหรับการปฏิรูประบบภาษีทรัพย์สินในประเทศไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกันในการกำหนดฐานและอัตราภาษี การประเมินทรัพย์สิน และการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้ การกระจายอำนาจทางการคลังถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าหนึ่งในวิธีการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินการคลังท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน คือ การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถหล่อเลี้ยงตนเองได้ด้วยแหล่งรายได้ที่เป็นภาษีและค่าธรรมเนียมของตนเองตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ภาษีทรัพย์สินถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้ที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังท้องถิ่น เนื่องจากเป็นภาษีที่มีฐานภาษีจากสิ่งที่ไม่เคลื่อนย้ายไม่ได้และมีราคาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลา อย่างไรก็ตามภาษีทรัพย์สินก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนได้เช่นเดียวกัน โดยจากประสบการณ์ของประเทศไทยอื่น ๆ ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบอัตราและฐานภาษี หรือกลไกการจัดเก็บภาษีแตกต่างกันจะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่าง ดังนั้น การบรรเทาภาระทางภาษีให้กับผู้เสียภาษี

ในช่วงแรกของการจัดเก็บจึงเป็นทางออกที่เหมาะสมที่สุดเพื่อป้องกันผลลัพธ์ที่กระทบต่อกลุ่มเปราะบาง หรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยบทเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.4.1 การออกแบบระบบภาษีทรัพย์สินมีความจำเป็นที่ต้องแบ่งแยกกลไกการกำหนดฐานภาษี อัตราภาษี การประเมินมูลค่าทรัพย์สิน และการจัดเก็บภาษีให้ชัดเจน พร้อมกับกำหนดหน่วยงานการปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลแต่ละระบบย่อยให้ชัดเจนเช่นกัน แต่สิ่งที่จำเป็นต้องคำนึงถึง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการกำหนดฐานภาษี (ประเภททรัพย์สินที่เข้าข่ายจะต้องเสียภาษี) และอัตราภาษีสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในภาคอสังหาริมทรัพย์ เศรษฐศาสตร์ และการเงินการบัญชี จึงต้องมีกระบวนการอบรมผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินและมีระบบประกันมาตรฐานในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในมูลค่าทรัพย์สินประเภทเดียวกันในท้องถิ่นที่ต่างกัน ส่วนขั้นตอนของการจัดเก็บภาษีนั้นต้องคำนึงถึงต้นทุนในการบริหารจัดการ (Administrative Cost) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กควรมีช่องทางในการจ้างเหมาบริการจัดเก็บภาษีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ หรือภาคธุรกิจเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความราบรื่น และถือเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินการสำรวจ

2.4.2 ฐานภาษีจะต้องมีความชัดเจน โปร่งใส และมีการพิจารณาปรับปรุงเป็นประจำ กล่าวคือ ประเภทของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่จำเป็นต้องเสียภาษีจะต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนไม่ควรที่จะกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เนื่องจากจะนำไปสู่ช่องทางการเลี่ยงภาษี และความยากลำบากในขั้นตอนการสำรวจและตีความสิ่งปลูกสร้างของเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงขั้นตอนการกำหนดนโยบายลดภาระทางภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี

2.4.3 การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากภาษีทรัพย์สินจะต้องไม่มุ่งเน้นไปที่การยกเว้นภาษีให้แก่ทรัพย์สินบางประเภทแต่เพียงอย่างเดียว เช่น ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ที่ดินและอาคาร ทางศาสนา เพราะอาจถือเป็นการแทรกแซงกลไกตลาดอสังหาริมทรัพย์ อีกทั้งยังเป็นการบิดเบือนต้นทุนในการบริหารกิจการสาธารณะในท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ควรประกอบควบคู่ไปกับการพิจารณาลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับผู้มีรายได้น้อย หรือมาตรการทางภาษีอื่น ๆ ด้วย

3. ตบวัตตูประสงค์ของการวิจัย 3. วิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึก เรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

จากผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน ซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุปผลสภาพปัญหาเชิงลึก เรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ทั้งหมด 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านทั่วไป สรุปผลได้ดังนี้

ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563, ความรู้ ความเข้าใจของผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ) เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และความมั่นใจ

ในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะมีความครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรมจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ผู้เสียภาษีในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นยังมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างระดับน้อย

3.2 ด้านปริมาณงาน สรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปริมาณงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก, การสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมาก และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีความยุ่งยากในในช่วงระยะ 1 – 3 ปีแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดฐานข้อมูลทรัพย์สินที่เพียงพอ

3.3 ด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สรุปผลได้ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่ามาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเพิ่มเติมว่าไม่แน่ใจว่าในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นจากการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

3.4 ด้านบุคลากร สรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนถึงร้อยละ 67.78 มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (ข้าราชการ พนักงานจ้าง และลูกจ้าง) ในการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างน้อยกว่า 5 คน และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงร้อยละ 53.33 ไม่มีการจ้างภาคเอกชนเพื่อช่วยดำเนินงาน จึงสามารถสรุปได้ว่าจำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 70 ได้เข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แต่ทว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในระดับปานกลางเท่านั้น และไม่มั่นใจว่าผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3.5 ด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ สรุปผลได้ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่ากฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีจำนวนมาก และไม่มีความมั่นใจเรื่องตีความเกี่ยวกับคำนิยามและประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กฎหมายลำดับรองนั้นมีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติหรือไม่ อีกทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ไม่แน่ใจกับการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาวได้หรือไม่

3.6 ด้านระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ สรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้ส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กรมที่ดิน กรมการปกครอง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ให้การสนับสนุนข้อมูลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ด้านการประชาสัมพันธ์ สรุปลงได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มั่นใจกับการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างของกระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยว่าได้ดำเนินงานอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ และจากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และจัดทำเสียงตามสายตามลำดับ ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใช้วิธีประชาสัมพันธ์โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำเสียงตามสาย และจัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ตามลำดับ

3.8 ด้านนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปลงได้ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่ แต่ทว่าไม่มีความแน่ใจว่าการดำเนินงานเหล่านั้นได้ดำเนินการได้อย่างเพียงพอและทั่วถึงแก่ประชาชนหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

ในหัวข้อนี้ จะเป็นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4. เสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะผ่านการดำเนินการในระยะสั้น (Short-term)

1.1 การบูรณาการข้อมูล

ผู้วิจัยมีความเห็นว่ารัฐบาลควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการเงินการคลังท้องถิ่นระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติ (Big Data) และนำฐานข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ร่วมกันด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและกำหนดนโยบายภาครัฐ โดยเฉพาะด้านการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินของประเทศตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำฐานข้อมูลซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหลายหน่วยงานนอกเหนือจากกรมที่ดิน เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรมที่ดินในเขต (สปก.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกรมที่ดินในเขตนิคมสร้างตนเอง กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ กรมป่าไม้กรมที่ดินในเขตป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติ กรมธนารักษ์กรมทะเบียนข้อมูลการประเมิน

ราคาที่ดินรายแปลง และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) กรณีข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง และข้อมูลภูมิสารสนเทศพื้นฐาน ฯลฯ มาใช้ประโยชน์เพื่อการสำรวจและประเมินภาษีในส่วนแนวทางการดำเนินการบูรณาการข้อมูลนั้น ควรเริ่มจากการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติเพื่อให้เกิดการบูรณาการข้อมูลร่วมกันในระดับประเทศ โดยนำเทคโนโลยี Web Service มาใช้ในกระบวนการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง, การคำนวณภาษี, การประเมินภาษี, การชำระภาษี และรายงานข้อมูลการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การใช้อากาศยานควบคุมจากระยะไกล (Drone) แอปพลิเคชันการวัดขนาดของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ (GIS Survey) และแอปพลิเคชันการชำระภาษีผ่านโทรศัพท์มือถือ ใช้ Any ID (เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน/เลขทะเบียนนิติบุคคล เลขที่บัญชีธนาคาร หมายเลขโทรศัพท์ และ e-mail address) ในการชำระภาษีและกำหนดให้ประชาชนผู้เสียภาษีสามารถตรวจสอบและประเมินภาระภาษีเบื้องต้นได้ด้วยตนเองผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีเชื่อมโยงข้อมูลระบบการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษี ไปพร้อมกันกับการเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อลดภาระการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนของรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันยังสามารถกระตุ้นให้ประชาชนโดยทั่วไปตระหนักถึงการใช้จ่ายเงินในที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการลงทุนและการพัฒนาประเทศโดยรวมอย่างคุ้มค่า ตลอดจนเพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรที่ดินและจัดเก็บรายได้ของรัฐ โดยใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลการเงินการคลัง ผ่านกลไกการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานในการดำเนินงาน

แผนภาพที่ 5 – 1 แสดงระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติ (Big Data)



ตารางที่ 5 – 4 แสดงประมาณการรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2564

ประมาณการรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ล้านบาท)				
พ.ศ.	องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล	กรุงเทพมหานคร	เมืองพัทยา	รวม
2562	20,838	15,228	462	36,527
2563	1,223	757	20	2,000
2564	17,657	10,929	289	28,875

ในระยะแรกของการบังคับใช้กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง อาจส่งผลกระทบทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่เคยมีรายได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดินแบบเดิมมีรายได้จัดเก็บเองลดน้อยลงจำนวนมาก เพราะกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้เปลี่ยนหลักการคำนวณฐานการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสม เป็นธรรม และสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป แต่ในระยะยาวจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งมีรายได้จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นตามราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งในทางนโยบายถือได้ว่ากฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์สำคัญ เพื่อมุ่งปฏิรูปโครงสร้างภาษีทรัพย์สินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว และแม้ว่าการตราพระราชกฤษฎีกาลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบางประเภท พ.ศ. 2563 เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) โดยลดภาษีร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2563 จะส่งผลกระทบโดยตรงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งมีรายได้จัดเก็บเองลดลงจำนวนมาก โดยประมาณการว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรวมประมาณ 2,000 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เคยจัดเก็บได้ในปี พ.ศ. 2562 จากภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำนวน 35,559 ล้านบาท และภาษีบำรุงท้องที่ จำนวน 6,968 ล้านบาท จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดลงจากเดิม จำนวน 34,527 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2564 คาดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นจำนวน 28,875 ล้านบาท เนื่องจากไม่มีการลดภาษีร้อยละ 90 ให้กับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างทุกประเภท และราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีการปรับเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 8 ของราคาประเมินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5 ของมูลค่าภาษีที่จัดเก็บได้ ผลจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านการคลังเพิ่มมากขึ้น และในทางกลับกันจะทำให้รัฐบาลลดภาระในการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อยลงตามลำดับในอนาคต ดังที่ปรากฏในตารางที่ 5-4 ข้างต้น

1.2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าระหว่างต้นทุนในการจัดเก็บภาษีกับรายได้

ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเสมือนเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรอย่างหนึ่งซึ่งถ้าใช้มากเกินไปอาจได้รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่น่าไปใช้

ประโยชน์ด้านอื่น ตามทัศนะของ Adam Smith เห็นว่าลักษณะภาษีอากรที่ดีควรจะยึดหลักของความประหยัด กล่าวคือมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำ ไม่ใช่ว่าจัดเก็บภาษีได้มากแต่มีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เมื่อนำมาพิจารณาแล้วก็จะทำให้มีรายได้สุทธิจากการจัดเก็บภาษีสลดลงซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อการจัดเก็บภาษี เนื่องจากค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นและจะเป็นภาระแก่ประชาชนจากการนำภาษีที่จัดเก็บได้เมื่อประชาชนเสียภาษีมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรควรประกอบด้วย ค่าใช้จ่าย 2 ส่วน ดังนี้

1.2.1 ค่าใช้จ่ายของหน่วยจัดเก็บภาษีที่ใช้ไปในการจัดเก็บภาษี คือ ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานจัดเก็บภาษีที่ใช้ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท ในการวัดประสิทธิภาพของค่าใช้จ่ายประเภทนี้ควรพิจารณาจากอัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานของรัฐใช้ไปในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเทียบกับรายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บได้และค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ เป็นต้น โดยหลักการแล้ว หากอัตราค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่อรายได้ภาษียิ่งต่ำมากเท่าใดย่อมหมายความว่า การจัดเก็บภาษีอากรมีความคุ้มค่ามากเท่านั้น

1.2.2 ค่าใช้จ่ายของบุคคลหรือองค์กรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษี คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรที่ต้องจ่ายออกไปเพื่อการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด โดยค่าใช้จ่ายประเภทนี้ไม่นับรวมเงินภาษีอากรที่จ่ายไป ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ได้แก่ ค่าจ้างที่ปรึกษากฎหมาย ค่าเดินทางไปเสียภาษีอากร ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมเอกสารเพื่อเสียภาษี และนอกจากนี้ค่าใช้จ่ายดังกล่าวรวมถึงค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความไม่สะดวก ความไม่พอใจ ค่าเสียเวลาหรือค่าเสียโอกาสของประชาชนที่จะต้องเสียภาษีอากรตามกฎหมาย ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น เมื่อมีการบังคับใช้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติในส่วนของ “ต้นทุนในการจัดเก็บภาษี” หรือ Cost of Taxation และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรายได้ที่ท้องถิ่นได้รับจากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว พร้อมทั้งประเมินถึงความคุ้มค่าระหว่างต้นทุนและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาหรือแนวทางแก้ไขในส่วนประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะผ่านการดำเนินการในระยะยาว (Long-term)

2.1 การแก้ไข ทบทวนกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการลดการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐได้มากขึ้น รัฐมีรายได้ที่จะนำเงินมาพัฒนาด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นเครื่องมือหรือกลไกหนึ่งในการกระจายการถือครองที่ดินจากผู้ถือครองไว้จำนวนมากไปสู่ผู้ไม่มีที่ดินทำกินได้และช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินทำกิน เพราะถ้าถือครองไว้ก็ต้องมีภาระภาษีเพิ่มขึ้น

แต่การเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนี้ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นเจ้าของและไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นจะแตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยมีความเห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นคือ สำหรับผู้ถือครองที่ดินอยู่ก็อาจได้รับผลกระทบในการถูกจัดเก็บภาษีโดยตรงในส่วนที่เป็นประชาชนคนทั่วไปแม้ไม่ได้ถือครองที่ดิน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่เคยอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ที่มีความสะดวก ในการอยู่อาศัยในการเดินทางไปประกอบอาชีพหรือไปศึกษาเล่าเรียนจะได้รับผลกระทบจากการเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากค่าเช่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบ้านเดี่ยว อาคารชุด และ

หอพักจะมีราคาเช่าสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิมเพราะมีการบวกค่าภาษีเพิ่มไปในค่าเช่า และอาจจะต้องย้ายออกไปอยู่อาศัยในพื้นที่ที่ไกลออกไปในราคาที่ถูกกว่าก็จะไม่ได้รับความสะดวกเหมือนที่เคยอยู่อาศัยเดิม ส่วนในภาคธุรกิจผู้ประกอบการที่เช่าที่ดิน เช่าอาคารสำนักงาน อาคารพาณิชย์ หรือพื้นที่ธุรกิจในห้างสรรพสินค้าก็ต้องจ่ายค่าเช่าสูงขึ้นเนื่องจากภาระทางภาษี เจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารจะผลักราคาภาษีที่เพิ่มขึ้นไปกับค่าเช่า ซึ่งจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตก็จะนำมาซึ่งการเพิ่มต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการ ผู้ผลิตก็จะผลักภาระภาษีต่อ ๆ กันไปในราคาสินค้าและบริการ สุดท้ายก็จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคคือประชาชนคนไทยทั่วประเทศ

ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายหลังที่ได้บังคับใช้แล้วเป็นระยะเวลา 3 - 5 ปี เพื่อประเมินถึงประสิทธิผลที่ท้องถิ่นได้รับจากกฎหมายด้านภาษีดังกล่าว โดยดำเนินการตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐจึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 การเพิ่มแหล่งรายได้ทางภาษีหรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใหม่ ๆ

การออกกฎหมายในการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าถึงแหล่งรายได้ทางภาษีนั้นได้แก่ ภาษีอากรสุปิ่น และภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรมีการจัดเก็บภาษีเหล่านี้เพิ่มเติมขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ที่ควรให้อิสระแก่ท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานคลัง และกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญในการผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระทางการคลังเพิ่มมากขึ้นผ่านการปรับสัดส่วนการจัดสรรภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น

ภาษีอากรสุปิ่น

ปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญคือปัญหาการใช้ยาสูบและเครื่องกระสุนปืนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายผู้อื่น ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสังคมทั้งในด้านความสงบสุข เศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังสร้างภาระให้แก่อารมณ์ที่จะต้องทุ่มเทงบประมาณในการรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ส่งผลกระทบต่อเขตพื้นที่ที่เกิดเหตุ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น

แม้ว่ารัฐบาลจะมีการจัดสวัสดิการแก่ประชาชนโดยการให้สิทธิรักษาพยาบาลการทุ่มงบลงไปยังเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือการจัดทำทะเบียนและรายงานการครอบครองและใช้งานอาวุธปืน เพื่อรักษาความปลอดภัยในเขตพื้นที่ดังกล่าวแล้ว แต่เนื่องจากความไม่เพียงพอของงบประมาณของรัฐทำให้ส่วนเกินที่ไม่รวมอยู่ในบริการสาธารณะดังกล่าวต้องกลายเป็นภาระ

แก่ผู้เสียหายหรือบุคคลใกล้ชิด ทั้งที่กลุ่มคนดังกล่าวอาจไม่ใช่ผู้เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของบุคคลที่ใช้อาวุธปืนนั้นเลย หากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลซึ่งอยู่ในความคุ้มครองตามโครงการนั้นมีเป็นจำนวนมากนั้น อาจส่งผลทำให้สถานพยาบาลเหล่านั้นประสบกับภาวะขาดทุนและอาจนำมาซึ่งการรับการรักษาพยาบาลที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่ควรจะเป็นหรือผู้เสียหายต้องรับภาระสำรองจ่ายเงินไปก่อนแล้วค่อยไปดำเนินการฟ้องคดีแพ่งกับผู้กระทำผิดความผิดในภายหลัง และหากความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตพื้นที่ลดลงอาจนำไปสู่การโยกย้ายประชากรออกนอกเขตพื้นที่ เศรษฐกิจในพื้นที่ถดถอยอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น หากมีการใช้เครื่องมือในการหารายได้ของรัฐบาล เช่น การจัดเก็บภาษีการจำหน่ายและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจากอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่มีอัตราที่สูง และกำหนดให้มีค่าธรรมเนียมรายปีการอนุญาตรายปี ก็จะทำให้มีรายได้สำหรับการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงจากอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนให้ลดลง รวมถึงยังสามารถนำรายได้ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งเงินทุนของเงินค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เงินงบประมาณในการพัฒนาความปลอดภัยหรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ของท้องถิ่นเพื่อลดภาระของงบประมาณแผ่นดินดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการควบคุมจำนวนอาวุธปืนโดยทางอ้อมเช่นเดียวกับภาษีสรรพสามิต และเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ. 2490 เพื่อการควบคุมจำนวนอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจึงควรมีมาตรการในการตรวจสอบติดตามการครอบครองภายหลังจากที่มีการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและมาตรการทางปกครองอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อไปด้วย

ภาษีสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับปัญหาภาวะด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะปัญหาโลกร้อน (Global warming) ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และเนื่องจากช่องว่างของมาตรการที่รัฐใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ยึดหลักการกำกับและควบคุมเป็นหลักโดยใช้กฎหมายควบคุมเพียงอย่างเดียว ทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษสามารถปล่อยมลพิษได้มากตามต้องการ トラบใดที่ของเสียหรือมลพิษที่ถูกปล่อยออกมายังเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ผู้ผลิตจึงขาดแรงจูงใจที่จะปรับปรุงกระบวนการผลิตและใช้เทคโนโลยีที่สะอาด ภาษีสิ่งแวดล้อม (Environmental Tax, Green Tax, Eco Tax) จึงควรเป็นมาตรการทางการคลังที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการปรับโครงสร้างการเก็บภาษีด้วยการเพิ่มการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลดการก่อมลพิษ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเสริมมาตรการบังคับและควบคุม

ในส่วนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้วประเทศไทยนั้น ได้มีการถ่ายโอนภารกิจออกจากส่วนราชการส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาของเสีย หรือการรับรายงานคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ในกรณีการแก้ปัญหาของเสียและคอยติดตามการกระทำผิดนั้น จะต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จำนวนมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสนอว่าต้องการเงินสนับสนุนจากรัฐบาลก่อนถึงจะดำเนินการใด ๆ ได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยาก เพราะโครงการที่จะขอรับการอุดหนุนมีจำนวนมากแต่งบประมาณแผ่นดินมีจำนวนจำกัด ทำให้การขอเงินงบประมาณอุดหนุนเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงต้องมีวิธีที่จะหารายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ การนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้จัดเก็บจากกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อ

สิ่งแวดล้อมจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง โดยต้องกำหนดให้รายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมนี้นำไปใช้ในการแก้ปัญหามลพิษโดยเฉพาะในท้องถิ่นนั้นด้วย

ปัจจุบันภาษีสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีคาร์บอนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีการนำไปปฏิบัติใช้จริงในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฟินแลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร และแคนาดา เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเก็บจากฐานการใช้พลังงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ส่งผลให้ในประเทศที่นำมาตรการนี้มาใช้มีการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลลดลง และมีการพัฒนาพลังงานทางเลือกมากขึ้น การนำภาษีคาร์บอนมาปฏิบัติใช้ในประเทศไทยจะสามารถแบ่งฐานภาษีออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ฐานภาษีจากการใช้เชื้อเพลิง (Carbon Content Tax) ฐานภาษีจากการใช้ไฟฟ้า (Energy Usage Tax) และฐานภาษีจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยตรง (Carbon Emission Tax) หากมีการเก็บภาษีคาร์บอนจากฐานภาษีทั้ง 3 ฐานข้างต้น จะช่วยสร้างรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรายได้เหล่านี้จะถูกนำไปบรรเทาภาระทางภาษีคาร์บอนให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ธุรกิจ SMEs และการพัฒนาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทั้งนี้ นอกจากจะช่วยสร้างรายได้แล้ว การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะก่อให้เกิดความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อีกด้วย เนื่องจากมาตรา 284 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ควรมิใช่หวังในการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ อาจเกิดปัญหาในการแข่งขันกันเองในระหว่างองค์กรที่อาจมีพื้นที่ทับซ้อนกัน เพื่อจะดึงรายได้ทางภาษีเข้ามาในเขตพื้นที่ของตน อาจเกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษีตามมา เนื่องจากอาจเกิดกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดกัน 2 แห่ง ออกข้อบัญญัติมาบังคับใช้กฎหมายต่างกัน ทำให้เกิดข้อถกเถียงตามมา ซึ่งจำเป็นจะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่รัดกุมต่อไปในอนาคต

การเพิ่มแหล่งรายได้ทางภาษีหรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการกระจายรายได้จากผู้มีรายได้มากไปสู่ผู้มีรายได้น้อย (Redistributive Measure) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มประชาชนผู้มีรายได้ต่างกันในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลดีต่อความมั่นคงของประชาชนในเขตพื้นที่ทั้งในด้านความมั่นคงยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน สมดังเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาการพัฒนาารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังนี้

3.1 ควรศึกษากระบวนการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในระยะเวลาที่นานขึ้น กล่าวคือ ศึกษาในระยะเวลา 12 -18 เดือน เพื่อให้เห็นวงจรของการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ

3.2 ควรมีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานผ่านสถานการณ์จริง แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติงานได้

3.3 ควรศึกษาแนวทางการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย เช่น การศึกษาภาษีป้าย ภาษีค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. ที่เรียกเก็บจากผู้เข้าพักโรงแรม หรือกรณีภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์

3.4 ควรมีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ต้นทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการ (Administrative Cost) เพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพราะการที่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการระดมทรัพยากรเพื่อมาดำเนินการจัดเก็บเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับมาแล้ว ย่อมส่งผลต่อความคุ้มค่าของการดำเนินการจัดเก็บนั้นได้

3.5 ควรศึกษาประเด็นการเพิ่มแหล่งรายได้ใหม่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกเหนือไปจากแหล่งรายได้ที่มีอยู่เดิม โดยการนำมิติด้านความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ระดับความแตกต่างการพัฒนา ระดับความเจริญของธุรกิจ เศรษฐกิจและความเป็นเมือง – ชนบท มาร่วมเป็นปัจจัยกำหนดแหล่งรายได้ที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บ เพื่อให้ฐานรายได้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมที่แท้จริงของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

สมชัย จิตสุชน, และ จิราภรณ์ แผลงประพันธ์. โครงการศึกษาประเด็นเชิงนโยบายด้านความยากจนและการกระจายรายได้. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556.

นิพนธ์ พัวพงศกร, และ คณะ. รายงานวิจัยเรื่องความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม. กรุงเทพฯ : สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546.

พีรธร บุญยรัตน์. การศึกษาเพื่อพัฒนานโยบายและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม. พิษณุโลก : สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), สำนักงาน. คู่มือการเรียนรู้และการป้องกันความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม. นนทบุรี : โรงพิมพ์สำนักบริหารกลาง สำนักงาน ก.พ., 2547.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ม.ป.ป.), สำนักงาน. คู่มือต่อต้านการทุจริตตามอนุสัญญาสหประชาชาติ (UNCAC) ฉบับประชาชน. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

ไชยันต์ ไชยพร. “ความเป็นธรรม ตอนที่หนึ่ง”, รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ 2541 ฉบับที่ 20, หน้า 57-96.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 (ฉบับย่อ)”. กรุงเทพฯ, ปี 2561.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet?_mode=read&ebookColum=5599#/page/1
ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา. “ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา : เศรษฐกิจ ทรัพยากร สิทธิและโอกาส”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thai-inequality.org/>, 2560.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Heywood, Andrew. Political Ideas and Concepts : An Introduction. Basingstoke : Hampshire : Macmillan, 1994.

Turton, Andrew. Production, Power and Participation in Rural Thailand: Experiences of Poor Farmers' Groups. Geneva : United Nations Research Institute for Social Development, 1987.

Miller, David. Principles of Social Justice. Massachusetts : Harvard University Press, 2003.

Rawls, John. A Theory of Justice. Oxford : Oxford University Press, 1999.

Byrne, Pual. Social Movement in Britain. London : Routledge, 1996.

Thaler, Richard H., and Sunstein, Cass R.. Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness. New Haven: Yale University Press, 2008.

Thaler, Richard H., and Sunstein, Cass R.. Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness. (Translate by Nara Suphakrot). Bangkok : We Learn Publisher, 2016.

Tarrow, Sidney. Power in Movement : Social Movements and Contentious Politics. New York : Cambridge University Press, 1999.

Journals and Newspapers

Jackson, Ben. “The Conceptual History of Social Justice”, Political Studies Review, 2005.

McCarthy, J. D., and Zald, M. N.. “ Resource Mobilization and Social Movement: A Partial Theory”, American Journal of Sociology, volume 82, 1997, p.1212-1241.

Farmer, Robert L., and Newson, Perry Y.. “Actual” vs. “Potential” Conflicts Edition, N.C. Ethics Commission, volume 9, 2006, issue 3, p.1-4.

Tom Campbell. Justice : Issues in Political. Basingstoke: Hamshire : Macmillan, 1988.

Electronic Data Base

Government of Canada. “Apparent Conflict of Interest”. (Online). Available : <http://www.canada.ca/en/treasury-board-secretariat/services/values-ethics/conflict-interest-post-employment/apparent-conflict-interest.html>, 2015.

McDonald, Michael. (n/a). “ Faculty of Medicine : The W. Maurice Young Centre for Applied Ethics”. (Online). Available : <https://ethics.ubc.ca/people/mcdonaldconflict-htrn/>

Mayer, Steven E.. (April 2011). “Social Injustice?” ECP : Effective Communities Project. (Online). Available. <https://effectivecommunities.com/community-development/social-injustice/>

World Bank.World Development Report 2015: Mind, Society, and Behavior. Washington, D.C. : The World Bank, 2015.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพ

การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

คำชี้แจง :

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จัดทำขึ้นประกอบการวิจัยเรื่อง “การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 20 – 30 ปี () 31 – 40 ปี
() 41 – 50 ปี () 51 – 60 ปี () เกินกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี () ระดับปริญญาตรี
() ระดับปริญญาโท () ระดับปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

() นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น () รองนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
() ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น () รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
() ผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่ายกองคลังหรือกองจัดเก็บรายได้
() เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เทศบาลนคร () เทศบาลเมือง () เทศบาลตำบล () องค์การบริหารส่วนตำบล

6. พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() ภาคเหนือ () ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ () ภาคกลาง () ภาคตะวันออก () ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ต่อไปจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แทนการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยจำแนกตามประเภทการใช้ประโยชน์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ประกอบการเกษตร อยู่อาศัย อื่น ๆ และรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ทำประโยชน์ตามควร แก่สภาพ)

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นว่าอัตราเพดานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร

() สูงเกินไป () สูง () เหมาะสม () ต่ำ () ต่ำเกินไป

7. ท่านเห็นว่าอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บจริงช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร

() สูงเกินไป () สูง () เหมาะสม () ต่ำ () ต่ำเกินไป

8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเงิน่อัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าในระยะยาวการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลังเพิ่มมากขึ้น และส่งผล
ให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเดิม

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

3.1 เรื่องทั่วไป

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อม
รองรับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่

() มี () ไม่มี () ไม่ทราบ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูก
สร้างในปี พ.ศ. 2563 ในระดับใด

() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

3. ท่านเห็นว่าผู้เสียภาษีในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด

() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

4. ท่านเห็นว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและ
นายอำเภอ) ของท่าน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด

() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

5. ท่านมีความมั่นใจว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นของท่านจะครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรม ในระดับใด

() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

3.2 เรื่องปริมาณงาน

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีข้อมูลที่ดินประเภทโฉนดที่ดิน นส.3 และ นส.3 ก
จำนวนเท่าใด

() น้อยกว่า 1,000 แปลง () 1,000 – 5,000 แปลง () 5,001 – 10,000 แปลง
() 10,001 – 100,000 แปลง () มากกว่า 100,000 แปลง

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีข้อมูลที่ดินประเภทอื่น นอกจากโฉนดที่ดิน นส.3
และ นส.3 ก จำนวนเท่าใด

() น้อยกว่า 1,000 แปลง () 1,000 – 5,000 แปลง () 5,001 – 10,000 แปลง
() 10,001 – 100,000 แปลง () มากกว่า 100,000 แปลง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านสามารถดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและ
สิ่งปลูกสร้างตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายและกระทรวงมหาดไทยกำหนดหรือไม่

() ใช่ () ไม่ใช่

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีปริมาณงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมาก

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมีความยุ่งยากในช่วงระยะ 1 – 3 ปีแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดฐานข้อมูลทรัพย์สินที่เพียงพอ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.3 เรื่องราวที่ได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านขาดศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลัง และส่งผลให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าจำนวนฐานผู้เสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีมากกว่าฐานผู้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการประกอบการเกษตรจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์ในการอยู่อาศัยจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการใช้ประโยชน์อื่นนอกจากการประกอบการเกษตร และอยู่อาศัย จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากผู้ปล่อยให้ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างรกร้าง วางเปล่า หรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563 จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับมาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565)

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ามาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าในระยะยาวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านจะมีรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นจากการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.4 เรื่องบุคลากร

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (ข้าราชการ พนักงานจ้าง และลูกจ้าง) ในการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนเท่าใด

() น้อยกว่า 5 คน () 5 - 10 คน () 10 - 15 คน () 16 - 20 คน () มากกว่า 20 คน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจ้างภาคเอกชนเพื่อช่วยดำเนินการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่

() มี () ไม่มี

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีบุคลากรเพียงพอต่อการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติ ตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่

() ไม่เคย () เคย จำนวน 1 ครั้ง () เคย จำนวน 2 ครั้ง () เคย จำนวน 3 ครั้ง
() เคย จำนวน 4 ครั้ง ขึ้นไป

5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ในระดับใด
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความรู้ ความเข้าใจ และถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทาง เดียวกัน

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.5 เรื่องกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่ง ปลูกสร้างมีจำนวนมาก

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดนิยามคำว่า “ผู้เสียภาษี” ตามพระราชบัญญัติภาษี ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความชัดเจน และไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดนิยามคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ตามพระราชบัญญัติภาษี ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความชัดเจน และไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการ ประกอบการเกษตรตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการ อยู่อาศัยตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการ ใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกจากการประกอบการเกษตรหรืออยู่อาศัยตามกฎหมายลำดับรอง มี ความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการกำหนดประเภทที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรกร้างว่างเปล่า หรือไม่ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพตามกฎหมายลำดับรอง มีความชัดเจน และง่ายต่อการปฏิบัติ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.6 เรื่องระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้กรมที่ดินจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้กรมที่ดินจัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากรมที่ดินได้จัดส่งข้อมูลรูปแปลงที่ดินและข้อมูลเอกสารสิทธิของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ครบถ้วน ถูกต้องให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเตรียมการจัดเก็บภาษี

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อกำหนดให้ส่วนราชการอื่นสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากกรมการปกครองให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐประเภทอื่น เช่น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ให้การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับภาพถ่ายดาวเทียมทางอากาศแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภาครัฐผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Big Data) แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหากกรมธนารักษ์ ให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลราคาประเมินทุนทรัพย์ และการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุแก่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.7 เรื่องการประชาสัมพันธ์

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากระทรวงการคลังได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างอย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากระทรวงมหาดไทยได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างอย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

() ไม่มี

() มีโดยใช้วิธีการ ดังนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

() จัดประชุมชี้แจง

() จัดทำโครงการฝึกอบรม

() จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์

() จัดทำสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์

() จัดทำเสียงตามสาย

() จัดทำสื่อวิทยุ

() จัดทำสื่อโทรทัศน์

() จัดทำสื่อวีดิทัศน์

() จัดทำสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค

() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.8 เรื่องนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่

() มี () ไม่มี

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ) มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่เรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหรือไม่

() มี () ไม่มี

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชน ในพื้นที่เรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างอย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่ของท่านหรือไม่

() มี () ไม่มี

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมากกว่าหน่วยงานอื่นของรัฐ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ารายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่รัฐจัดเก็บให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรให้กรมสรรพากรหรือส่วนราชการอื่นทำหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านใด เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

.....
.....
6. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

.....
.....
7. ท่านเห็นว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาพรวมอย่างไร

.....
.....
8. ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีใดเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น

.....
.....
9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....

ผนวก ข
แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพ
การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
(สำหรับประชาชน)

คำชี้แจง :

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับประชาชนต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จัดทำขึ้นประกอบการวิจัยเรื่อง “การสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 20 – 30 ปี () 31 – 40 ปี
 () 41 – 50 ปี () 51 – 60 ปี () เกินกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี () ระดับปริญญาตรี
 () ระดับปริญญาโท () ระดับปริญญาเอก

4. อาชีพ

() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 () ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ
 () เกษตรกร/ประมง
 () พนักงานบริษัท

() นักเรียน/นักศึกษา

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท () 5,001 – 10,000 บาท

() 10,001 – 15,000 บาท () 15,001 – 20,000 บาท

() 20,001 – 25,000 บาท () มากกว่า 25,001 บาท

6. ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ท่านอาศัยอยู่

() เทศบาลนคร () เทศบาลเมือง () เทศบาลตำบล () องค์การบริหารส่วนตำบล

7. พื้นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() ภาคเหนือ () ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ () ภาคกลาง () ภาคตะวันออก () ภาคใต้

8. ประเภทของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง

() เกษตรกรรม

() ที่อยู่อาศัย รวมบ้านพักอาศัยหลังหลักและอื่น ๆ

() วัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม โรงแรม เป็นต้น

() ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ตามควรแก่สภาพที่ดิน

9. มูลค่าของทรัพย์สิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถือครอง

() ไม่มี

() 1 – 500,000 บาท

() 500,000 – 1,000,000 บาท

() 1,00,001 – 5,000,000 บาท

() 5,00,001 – 20,000,000 บาท

() มากกว่า 20,000,000 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ต่อไป จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาวมากกว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับหากจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แทนการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการคลังได้ในระยะยาว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยจำแนกตามประเภทการใช้ประโยชน์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ประกอบการเกษตร อยู่อาศัย อื่น ๆ และรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ทำประโยชน์ตามควร แก่สภาพ)

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ท่านเห็นว่าอัตราเพดานภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร

() สูงเกินไป () สูง () เหมาะสม () ต่ำ () ต่ำเกินไป

7. ท่านเห็นว่าอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บจริงช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นเช่นไร

() สูงเกินไป () สูง () เหมาะสม () ต่ำ () ต่ำเกินไป

8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา เป็นการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้อำนาจในการกำหนดอัตรารการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจการในพื้นที่

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนแจ้งการประเมินภาษี เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าในระยะยาวการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านการคลังเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเดิม

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของท่านได้มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

() ไม่มี

() มีโดยใช้วิธีการ ดังนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

() จัดประชุมชี้แจง

() จัดทำโครงการฝึกอบรม

() จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์

() จัดทำสื่อโปสเตอร์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์

() จัดทำเสียงตามสาย

() จัดทำสื่อวิทยุ

() จัดทำสื่อโทรทัศน์

() จัดทำสื่อวีดิทัศน์

() จัดทำสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค

() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของท่านได้ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอแล้ว

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าท่านจะได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมากกว่าหน่วยงานอื่นของรัฐ

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ารายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเป็นรายได้ที่รัฐจัดเก็บให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรให้กรมสรรพากรหรือส่วนราชการอื่นทำหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

() เห็นด้วยอย่างยิ่ง () เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ () ไม่เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านใด เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

.....

6. ท่านคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

.....

.....

7. ท่านเห็นว่า การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะส่งเสริมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาพรวมอย่างไร

.....

.....

8. ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีใดเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายสันติธร ยิ้มละมัย

วัน เดือน ปีเกิด วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๐๙ อายุ ๕๔ ปี

การศึกษา

- ระดับปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- ปลัดอำเภอปกครองฯ จังหวัดนครราชสีมา
- นักวิชาการศึกษา สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง
- บุคลากร สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง
- ช่วยราชการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย
(ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)
- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๖ สำนักงานจังหวัดนครปฐม
- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานบุคคล กลุ่มงานสารสนเทศและติดตามประเมินผล
สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- หัวหน้ากลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดนครปฐม
- ผู้อำนวยการส่วนสารสนเทศและติดตามประเมินผล
สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น
สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสระบุรี
- หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

ตำแหน่งปัจจุบัน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจโดยพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
ผู้วิจัย นายสันติธร ยิ้มละมัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62
ตำแหน่ง รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจากกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท และมีรายละเอียดข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางแสดงภาพรวมโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทรายได้	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
1. รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	62,033.98	63,623.12	66,689.45
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้	196,046.40	215,340.88	214,646.65
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้	106,287.02	112,321.68	114,286.85
4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	238,744.45	245,287.52	275,803.82
รวม	603,111.83	636,573.20	671,426.77

จากข้อมูลในตารางปรากฏให้เห็นว่าขีดความสามารถทางการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับรายได้อื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองมีแนวโน้มการขยายตัวในสัดส่วนที่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับการขยายตัวของรายได้ที่มาจากรัฐบาล แต่ทั้งนี้ การที่รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังดูเพิ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นสำคัญ โดยที่รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองประเภทภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่เป็นรายได้หลัก คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 45 ของรายได้ทั้งหมดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะมุ่งเน้นประเด็นเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากทิศทางการปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างระบบภาษีทรัพย์สินของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึกเรื่อง ระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 โครงสร้างรายได้และระบบจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และด้านประชากร

2.1 พื้นที่ของเทศบาลและพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 แห่ง กระจายตาม 5 ภูมิภาคของประเทศไทย จำนวนภาคละ 6 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ขนาดละ 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 30 แห่ง

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 180 คน ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 คน และประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี จำนวน 90 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการจัดทำแบบสอบถามบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 แห่ง รวม 180 คน โดยวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ด้านทั่วไป พบว่าความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในปี พ.ศ. 2563, ความรู้ ความเข้าใจของผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ) เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และความมั่นใจในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะมีความครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรมจัดอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านปริมาณงาน พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปริมาณงานเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจำนวนมาก, การสำรวจข้อมูลรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมาก และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะมี

ความยุ่งยากในในช่วงระยะ 1 – 3 ปีแรก เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดฐานข้อมูลทรัพย์สินที่เพียงพอ

3. ด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่ามาตรการลดภาษี ยกเว้นภาษี และบรรเทาภาระภาษี ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ให้แก่ประชาชนในช่วง 3 ปีแรก (พ.ศ. 2563 - 2565) จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ลดน้อยลง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเพิ่มเติมว่าไม่แน่ใจว่าในระยะยาวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นจากการจัดเก็บภาษีเดิม (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่)

4. ด้านบุคลากร พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนถึงร้อยละ 67.78 มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (ข้าราชการ พนักงานจ้าง และลูกจ้าง) ในการสำรวจข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างน้อยกว่า 5 คน และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงร้อยละ 53.33 ไม่มีการจ้างภาคเอกชนเพื่อช่วยดำเนินงาน บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 70 ได้เข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แต่ทว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในระดับปานกลางเท่านั้น

5. ด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่าการกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีจำนวนมาก และไม่มีความมั่นใจเรื่องตีความเกี่ยวกับคำนิยามและประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กฎหมายลำดับรองนั้นมีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติหรือไม่ อีกทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ไม่แน่ใจกับการที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บภาษีเกินอัตราที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางด้านการคลังในระยะยาวได้หรือไม่

6. ด้านระบบข้อมูลและการสนับสนุนจากส่วนราชการ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้ส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กรมที่ดิน กรมการปกครอง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และสำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ให้การสนับสนุนข้อมูลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มั่นใจกับการประชาสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในวงกว้างของกระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทยว่าได้ดำเนินงานอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ และจากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ประชาชนในพื้นที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์จัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และจัดทำเสียงตามสายตามลำดับ ส่วนประชาชนมีความคิดเห็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใช้วิธีประชาสัมพันธ์โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำเสียงตามสาย และจัดทำสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ตามลำดับ

8. ด้านนโยบายและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นว่าผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์ ให้คำแนะนำ

ประชาชนในพื้นที่ แต่ทว่าไม่มีความแน่ใจว่าการดำเนินงานเหล่านั้นได้ดำเนินการได้อย่างเพียงพอและทั่วถึงแก่ประชาชนหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะผ่านการดำเนินการในระยะสั้น (Short-term)

1.1 การบูรณาการข้อมูล

ในส่วนแนวทางการดำเนินการบูรณาการข้อมูลนั้น ควรเริ่มจากการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติเพื่อให้เกิดการบูรณาการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกันในระดับประเทศ โดยนำเทคโนโลยี Web Service มาใช้ในกระบวนการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง, การคำนวณภาษี, การประเมินภาษี, การชำระภาษี และรายงานข้อมูลการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การใช้อากาศยานควบคุมจากระยะไกล (Drone) แอปพลิเคชันการวัดขนาดของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ (GIS Survey) และแอปพลิเคชันการชำระภาษีผ่านโทรศัพท์มือถือ ใช้ Any ID (เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน/เลขทะเบียนนิติบุคคล เลขที่บัญชีธนาคาร หมายเลขโทรศัพท์ และ e-mail address) ในการชำระภาษีและกำหนดให้ประชาชนผู้เสียภาษีสามารถตรวจสอบและประเมินภาระภาษีเบื้องต้นได้ด้วยตนเองผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลระบบการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าระหว่างต้นทุนในการจัดเก็บภาษีกับรายได้

ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเสมือนเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรอย่างหนึ่งซึ่งถ้าใช้มากเกินไปอาจได้รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่น่าไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ตามทัศนะของ Adam Smith เห็นว่าลักษณะภาษีอากรที่ดีควรจะยึดหลักของความประหยัด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรควรประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 ส่วน ดังนี้

1.2.1 ค่าใช้จ่ายของหน่วยจัดเก็บภาษีที่ใช้ไปในการจัดเก็บภาษี คือ ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานจัดเก็บภาษีที่ใช้ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท ในการวัดประสิทธิภาพของค่าใช้จ่ายประเภทนี้ควรพิจารณาจากอัตราส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานของรัฐใช้ไปในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเทียบกับรายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บได้และค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่อจำนวนเจ้าหน้าที่

1.2.2 ค่าใช้จ่ายของบุคคลหรือองค์กรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษี คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรที่ต้องจ่ายออกไปเพื่อการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด โดยค่าใช้จ่ายประเภทนี้ไม่นับรวมเงินภาษีอากรที่จ่ายไป ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ได้แก่ ค่าจ้างที่ปรึกษา กฎหมาย ค่าเดินทางไปเสียภาษีอากร ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมเอกสารเพื่อเสียภาษี

2. ข้อเสนอแนะผ่านการดำเนินการในระยะยาว (Long-term)

2.1 การแก้ไข ทบทวนกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ควรมีการทบทวนกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างภายหลังที่ได้บังคับใช้แล้ว เป็นระยะเวลา 3 - 5 ปี เพื่อประเมินถึงประสิทธิภาพที่ท้องถิ่นได้รับจากกฎหมายด้านภาษีดังกล่าว โดยดำเนินการตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และควรจัดให้มีการรับฟัง

ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน

2.2 การเพิ่มแหล่งรายได้ทางภาษีหรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใหม่ ๆ

การออกกฎหมายในการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าถึงแหล่งรายได้ทางภาษีนั้นได้แก่ ภาษีอากรสุรพิน และภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรมีการจัดเก็บภาษีเหล่านี้เพิ่มเติมขึ้นมาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ที่ควรให้อิสระแก่ท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานคลัง และกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญในการผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระทางการคลังเพิ่มมากขึ้นผ่านการปรับสัดส่วนการจัดสรรภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน

ประเด็นข้อสังเกตของอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ต่อผลงานวิจัย เรื่อง การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจโดยพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

1. เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษเปรียบเทียบภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทยและต่างประเทศ จะเห็นว่าสัดส่วนรายได้ของภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของต่างประเทศมีสัดส่วนที่สูงกว่าของประเทศไทยค่อนข้างมาก กล่าวคือ ประเทศไทยมีสัดส่วนรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต่อรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 5 ในขณะที่ต่างประเทศมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 26 – 42 และเนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีการกำหนดให้ประเมินภาษีตามกรอบราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามที่กรมธนารักษ์กำหนด ซึ่งราคาประเมินทุนทรัพย์โดยปกติแล้วจะมีการประเมินทุนทรัพย์รอบ 4 ปี ดังนั้น ในอนาคตสัดส่วนรายได้จากภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทยจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต

2. ข้อเสนอเรื่องการบูรณาการข้อมูลให้เชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการเงินการคลังท้องถิ่นระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินแห่งชาติ เป็นข้อเสนอที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากรัฐบาลและผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากในทางปฏิบัติจำเป็นต้องใช้งบประมาณดำเนินงานจำนวนมาก และปัจจุบันข้อมูลในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในภาครัฐยังอาจมีข้อจำกัดเรื่องความถูกต้องของข้อมูล และมีรูปแบบการจัดเก็บฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันด้วย

3. ข้อเสนอเรื่องการวิเคราะห์ความคุ้มค่าระหว่างต้นทุนในการจัดเก็บภาษีกับรายได้ เห็นว่าเป็นข้อเสนอเชิงประจักษ์ โดยกรณีภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งจัดเก็บในปัจจุบันพบว่า มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งต้องใช้ต้นทุนในการจัดเก็บภาษีสูงกว่ารายได้จากภาษีที่ได้รับจริงเป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นว่าในอนาคตอาจมีความจำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข วิธีการในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่นนอกเหนือจากพิจารณาเฉพาะการใช้ประโยชน์ของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพียงอย่างเดียว ซึ่งก็จะสอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ศึกษาที่ต้องการให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในระยะยาว

4. ข้อเสนอเรื่องการเพิ่มแหล่งรายได้ทางภาษี หรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใหม่ ๆ เห็นว่า เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันพิจารณาอย่างจริงจัง ตัวอย่างเช่น

4.1 การจัดเก็บภาษีอากรอื่น ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงแล้วยังจะเป็นการส่งเสริมบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

4.2 การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม เห็นว่า เป็นข้อเสนอที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. นอกจากข้อเสนอของผู้วิจัยดังกล่าวแล้ว มีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างว่า ผู้ปฏิบัติในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบปัญหาการขัดกันของผลประโยชน์ ซึ่งมีฐานกฎหมายรองรับที่ต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น กรณีหากประชาชนบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินดังกล่าวได้ โดยประชาชนผู้บุกรุกไม่สามารถอ้างเหตุแห่งการเสียภาษีเป็นเหตุให้เกิดสิทธิตามกฎหมายอื่นได้ อย่างไรก็ตาม กรณีการปลูกสร้างบ้านในที่ดินดังกล่าวในทางปฏิบัติหากเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่สามารถออกไปอนุญาตก่อสร้างอาคารได้ตามกฎหมายควบคุมอาคาร แต่ประชาชนก็ยังสามารถไปใช้สิทธิขอเลขที่บ้านชั่วคราวตามกฎหมายทะเบียนราษฎร ในขณะที่ด้วยกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการผลักดันไม่ให้ประชาชนเข้ามาบุกรุกในที่ดินของรัฐลักษณะดังกล่าวจึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอันเนื่องมาจากหลักการบังคับใช้กฎหมายที่ต่างกัน